Maatschappelijk Verantwoord Beleggen halfjaarverslag

juli - december 2021

achmea

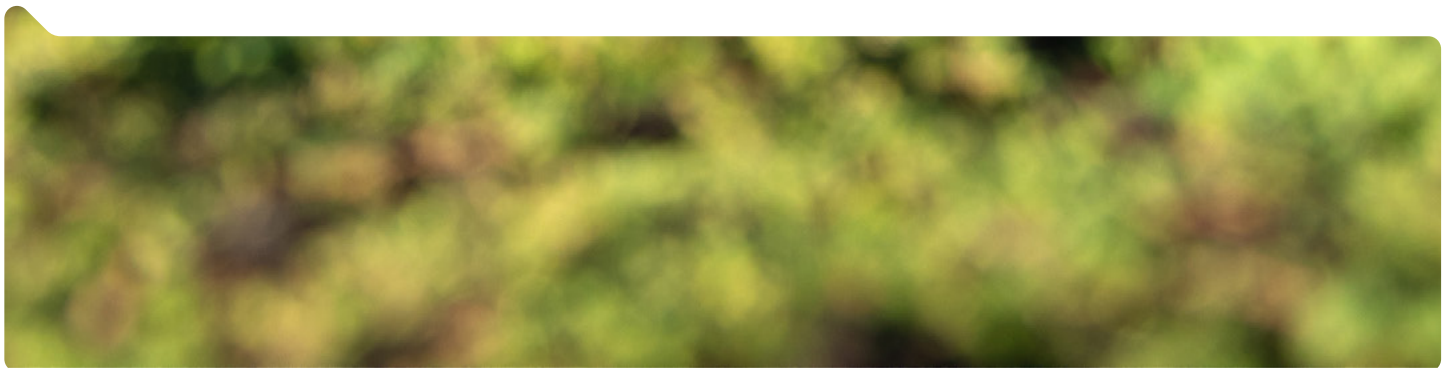

Inhoudsopgave

	Voorwoord	04
1.	Activiteiten en ontwikkelingen	05
2.	Achmea's MVB-beleid	08
3.	Meten	12
4.	Normen stellen	18
5.	Beïnvloeden	22
6.	Impact maken	53
7.	Rapporteren	63
8.	Bijlagen	64

Voorwoord

Vanuit onze visie Duurzaam Samen Leven creëren wij duurzame waarde voor onze klanten, onze medewerkers, ons bedrijf én de samenleving. Een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen is ons ideaalbeeld. Inherent hieraan is natuurlijk dat we verantwoord omgaan met onze wereld zodat ook komende generaties gezond en plezierig naast én met elkaar kunnen leven. Door de nieuwste IPCC-rapporten en de oorlog in Oekraïne zijn we ons er meer dan ooit bewust van dat we een bijdrage moeten leveren aan de energietransitie. Door nu zoveel mogelijk te versnellen op het gebied van verduurzaming, nemen we verantwoordelijkheid en schuiven we die niet door naar de toekomst. Vanuit onze rol als belegger staat verduurzaming centraal in ons beleid. Zowel Klimaat als Natuur- en milieu zijn daarbij belangrijke thema's. Daarnaast zetten we ons als actief aandeelhouder ook in voor mensenrechten, arbeidsnormen en gezondheid. In deze halfjaarlijkse rapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen leggen we verantwoording af over onze beleggingsactiviteiten.

Aangescherpte klimaatambities

Klimaatverandering stond de afgelopen periode hoog op zowel de politieke als de financiële agenda. In november 2021 vond de Klimaatconferentie van Glasgow plaats. Tijdens deze conferentie zijn de klimaatafspraken van Parijs verder aangescherpt. Destijds werd afgesproken om de opwarming van de aarde onder de 2 graden te houden en te streven naar 1,5 graad. Nu erkennen alle ondertekenaars dat 1,5 graad nodig is en dat daarom vanaf 2022 nieuwe CO2-reductieplannen vereist zijn. Ook Achmea ziet de noodzaak voor versnelling. In december scherpten wij daarom de klimaatambities voor onze beleggingen in bedrijven flink aan: klimaatneutraal in 2040. Om onze ambitie te onderstrepen sloten we ons recent aan bij de Net-Zero Insurance Alliance.

Ondertekening Biodiversity Pledge

Naast klimaatverandering wordt biodiversiteit als één van de grootste uitdagingen voor de toekomst van onze leefomgeving beschouwd. Een sterke biodiversiteit zorgt voor schone lucht, fris water, een goede kwaliteit van de bodem en de bestuiving van gewassen. Daarom zijn er in Glasgow ook afspraken gemaakt om biodiversiteit te behouden en te stimuleren. Meer dan honderd landen ondertekenden een verklaring waarin staat dat uiterlijk 2030 een einde aan ontbossing moet worden gemaakt. Ook Achmea zet zich hiervoor in en ondertekende daarom in september 2021 de Finance for Biodiversity Pledge. Dit is een initiatief van Europese financiële instellingen die samen willen bijdragen aan het behoud en versterking van natuur en biodiversiteit.

Actief aandeelhouderschap

We investeren heel bewust in de transitie naar een duurzame energievoorziening. Weg van de meest vervuilende fossiele brandstoffen. Daarnaast wenden we onze invloed als belegger aan om bedrijven te stimuleren om duurzamer te worden en bij te dragen aan de energietransitie. We geloven erin dat dialoog met deze bedrijven de beste manier is om beweging te creëren. En daarnaast beïnvloeden we door een actief stembeleid. Dat we de daad bij het woord voegen blijkt uit het Voting Matters report 2021 van ShareAction: onze vermogensbeheerder Achmea Investment Management eindigde in de top drie van Europese vermogensbeheerders die aandeelhoudersvoorstellen in 2021 hebben ondersteund rond ESG-gerelateerde onderwerpen als milieu, klimaat, biodiversiteit en mensenrechten, en op nummer 1 van de onderzochte Nederlandse vermogensbeheerders.

Een mooi resultaat dat ons aanspoort om in hoog tempo door te bouwen aan een duurzame samenleving. Want om als samenleving duurzaam te kunnen samen leven, is het nodig dat we op korte termijn samen nieuwe manieren vinden om verder te verduurzamen.

Bianca Tetteroo

Voorzitter Raad van Bestuur van Achmea

1. Activiteiten en ontwikkelingen

Achmea scherpt duurzaamheidsambities aan

In de eerste helft van 2021 hebben wij een ambitiestatement geformuleerd voor de duurzame beleggingskernthema's Klimaat, Natuur & Milieu, Arbeidsnormen, Mensenrechten en Gezondheid. In de 2e helft van het jaar hebben we dit uitgewerkt in concrete, meetbare doelstellingen waaraan we uiterlijk in 2030 willen voldoen. Zo willen we op het thema Natuur & Milieu in de toekomst alleen nog beleggen in bedrijven die degradatie van biodiversiteit in fragiele ecosystemen voorkomen. En voor het thema Klimaat hebben wij als onderdeel voor de beleggingen in bedrijven een overkoepelende doelstelling geformuleerd om in 2040 klimaatneutraal te beleggen (net zero). Daarnaast willen wij alleen beleggen in bedrijven die de fundamentele mensenrechten en arbeidsinkomen respecteren, zoals het recht op gelijke kansen, gelijke behandeling en waardering en het recht op een leefbaar loon. En voor het thema Gezondheid zetten wij onder andere in op wereldwijde toegang tot medicijnen en gezonde voeding. Wij hebben voor de verschillende doelstellingen een nulmeting uitgevoerd op onze beleggingsportefeuille. In de komende jaren zullen wij hier op gaan sturen. Een volledig overzicht van de kernthema's en bijbehorende doelstellingen, is te vinden in ons duurzaam beleggingsbeleid op onze website.

Achmea sluit aan bij de Net Zero Insurance alliance

In december 2021 hebben wij ons aangesloten bij de Net-Zero Insurance Alliance (NZIA). Dit is een initiatief van de Verenigde Naties. Het brengt toonaangevende verzekeraars wereldwijd bijeen om hun bijdrage aan de transitie naar een klimaatneutrale economie kracht bij te zetten. Het doel is een klimaatneutrale verzekeringsportefeuille uiterlijk in 2050.

Als verzekeraar en investeerder hebben wij een belangrijke rol in het ondersteunen van de transitie naar een klimaatneutrale economie. Met het opstellen van onze klimaatambities voor onze bedrijfsvoering, onze beleggingen en onze verzekeringsportefeuille hebben we een duidelijke stip op de horizon gezet. De keuze om ons aan te sluiten bij de NZIA onderstreept onze ambitie om klimaatneutraal te worden in alle aspecten van onze bedrijfsvoering. We leggen de lat hoog voor onszelf. Vanuit onze visie 'Duurzaam Samen Leven' willen wij duurzame waarde creëren voor onze klanten, onze medewerkers, ons bedrijf én de samenleving. Door nu zoveel mogelijk te versnellen, nemen we verantwoordelijkheid en schuiven we die niet door naar de toekomst.

NZIA-leden zullen elk om de vijf jaar wetenschappelijk onderbouwde tussentijdse doelstellingen vaststellen en jaarlijks rapporteren over voortgang. De alliantie werkt samen met het Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) aan de ontwikkeling van een wereldwijde standaard voor het meten en openbaar maken van verzekerde broeikasgasemissies. Dit zal resulteren in het NZIA-doelstellingsprotocol, dat naar verwachting in 2023 van start zal gaan.

Aardgas en kernenergie horen niet thuis in de groene Taxonomie

Samen met een aantal andere financiële instellingen hebben we een opinie artikel over de Europese Taxonomie opgesteld. In dit opiniestuk beargumenteerden we waarom aardgas en kernenergie volgens ons niet in de groene Taxonomie thuishoren. De groene Taxonomie, de EU-lijst van duurzame economische activiteiten, is geïntroduceerd om eenduidig vast te kunnen stellen wat wel en wat geen groene investering is. Europese beleggers krijgen zo beter inzicht in wat een duurzame investering is, en dat jaagt de duurzame transitie aan en gaat greenwashing tegen.

De Europese Commissie heeft voorgesteld om aardgas en kernenergie op te nemen in de groene Taxonomie als 'groene transitietechnieken'. Daarmee wordt van het objectief-wetenschappelijke karakter van de taxonomie afgestapt. Aardgas hoort volgens ons niet in de groene taxonomie thuis omdat het niet aansluit bij de EU klimaatwet en geen substantiële bijdrage levert aan vermindering van de CO_2-uitstoot. Kernenergie hoort volgens ons niet in de groene taxonomie thuis omdat het niet strookt met het zogenaamde '*do no significant harm*' principe dat stelt dat een activiteit geen negatief effect mag hebben op andere milieudoelen. Het ontbreken van een gegarandeerde en definitieve oplossing voor de berging van nucleair afval is in strijd met dat principe. Ook ondermijnt de opname van aardgas en

kernenergie in de Taxonomie de geloofwaardigheid van de Taxonomie als lijst van 'duurzame activiteiten'.

Achmea schaart zich achter engagementinitiatieven

Engagement is een belangrijk instrument in ons MVB-beleid. We gaan de dialoog aan met ondernemingen over wat wij van hen verwachten op het gebied van maatschappelijk relevante onderwerpen. Dat doen we via ons eigen engagement programma. Daarnaast sluiten we ons ook aan bij collectieve engagement initiatieven als dit past binnen de kernthema's van ons MVB-beleid. In de 2e helft van 2021 hebben wij een aantal Investor statements medeondertekend.

Achmea heeft het investor statement "*Tackling conflict mineral content in the semiconductor supply chain*" onderschreven. Dit statement moedigt bedrijven in de toeleveringsketen van de halfgeleiderindustrie aan om stappen te zetten met betrekking tot het verantwoord inkopen van conflictmineralen. Conflictmineralen zijn natuurlijke hulpbronnen die worden gewonnen in een conflictzone en worden verkocht om het gewapende conflict dat daar plaatsvindt te financieren. Wij zien dat er een verschuiving plaatsvindt in de inkoop van deze mineralen zoals goud, kobalt, tin, tantalium en wolfraam naar centraal Afrika. Veel mijnen in deze regio hebben slechte arbeidsrechten en milieustandaarden. Dit gaat vaak gepaard met slechte traceerbaarheid door onder andere de complexe toeleveringsketens.

Achmea heeft de *"Business call for a UN Treaty on plastic pollution"* onderschreven. Deze '*Business Call*' roept de VN-lidstaten op om zich in te zetten voor een wereldwijd verdrag tegen milieuvervuiling door plastic. In gesprekken die we voeren met de plastic-ondernemingen, komt met regelmaat naar voren dat het tempo van verduurzaming in belangrijke mate afhangt van regelgeving in de markten waarin ze actief zijn.

Achmea heeft het beleggersstatement "*Unionization Drive by Starbucks Workers United*" onderschreven. Starbucks wordt beschuldigd van het tegenwerken van vakbondsvorming. De brief vraagt Starbucks de vakbondsrechten van haar werknemers te respecteren. Het vermogen van werknemers om zich te organiseren in vakbonden, gezamenlijk te handelen en deel te kunnen nemen aan collectieve onderhandelingen is een belangrijk arbeidsrecht dat een netto positief resultaat heeft voor bedrijven, de samenleving, maar ook voor investeerders.

Achmea heeft met andere institutionele investeerders (als co-filer) een aandeelhouderresolutie bij Amazon ingediend gerelateerd aan "*Workers Health and Safety*". Amazon wordt in verband gebracht met vermeende schendingen gerelateerd aan arbeidsnormen, specifiek de vermeende ondermijning van het recht op goede en juiste arbeidsomstandigheden voor werknemers in de Verenigde Staten, Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Spanje en Italië. Via collectieve engagement hebben wij tevergeefs geprobeerd hierover een dialoog aan te gaan. Een vervolgstap om de engagement te escaleren is om te co-filen bij een aandeelhoudersresolutie gerelateerd aan arbeidsnormen. Het (mede)indienen van een resolutie is een middel dat goed past bij een gedegen stem en engagement uitvoering en onze escalatie-strategie.

VBDO onderzoekt duurzame beleggingsbeleid van verzekeraars

In het periodieke onderzoek van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) naar het duurzame beleggingsbeleid van verzekeraars, eindigde Achmea in 2021 op de vierde plaats. Achmea scoorde met name goed op de thema's implementatie en transparantie. De benchmark is een belangrijke indicator van onze prestaties op het gebied van duurzaam beleggen. Wij hebben de ambitie om onszelf in de komende jaren te blijven verbeteren op dit vlak.

Praktijkonderzoek Klimaat Eerlijke verzekeringswijzer

Op het thema klimaat bracht de Eerlijke Verzekeringswijzer een praktijkonderzoek uit. Achmea scoorde hierin een 5,1 (op een schaal van 0 tot 10). Binnen de categorie verzekeraars is dat een derde plaats. De gemiddelde score onder verzekeraars was 4,2. De score die wij hebben gekregen weerspiegelt niet onze ambitie, omdat klimaatverandering voor ons een belangrijk thema is. Achmea krijgt dit cijfer voornamelijk omdat wij de actieplannen voor de CO_2-reductiedoelen en actieplannen van onze beleggingsportefeuille tijdens het onderzoek nog niet hadden gepubliceerd. Inmiddels hebben wij deze doelen wel naar buiten gebracht en in lijn met het Klimaatcommitment van de financiële sector presenteren we de actieplannen voor onze beleggingen uiterlijk in 2022.

2. Achmea's MVB-beleid

Achmea is een grote verzekeraar en daarmee tevens een grote belegger. De middelen die we uit onze verzekeringsactiviteiten ontvangen, zoals de premies, beleggen we voor eigen rekening en risico. Achmea belegt deze middelen op een maatschappelijk verantwoorde wijze. Achmea gebruikt hierbij meerdere MVB-instrumenten zoals uitsluiten, engagement en stemmen. In deze rapportage beschrijven we de laatste stand van zaken over de wijze waarop deze instrumenten in de praktijk zijn toegepast. Beleidsdocumenten en andere relevante rapportages zijn terug te vinden op de website van Achmea. [1]

Verantwoord Beleggen

Achmea belegt de premies en andere gelden die klanten aan ons hebben toevertrouwd, op een verantwoorde manier. Daarmee bedoelen we dat we de financiële verplichtingen aan onze klanten kunnen nakomen en dat we beleggen met respect voor de wereld om ons heen en voor toekomstige generaties.

Hierbij onderscheiden we vijf kernthema's voor onze beleggingen:

1. Mensenrechten
2. Arbeidsnormen
3. Natuur & Milieu
4. Gezondheid
5. Klimaat

Uitgangspunten

De accenten en uitgangspunten van Achmea zijn terug te voeren op internationale verdragen, conventies en *best practice*-initiatieven die wereldwijd als normerend voor verantwoord beleggen gelden.[2]

De belangrijkste daarvan is de **UN Global Compact.**
De UN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlage). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). De UN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedsfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

Daarnaast heeft Achmea haar MVB-beleid in overeenstemming gebracht met de **Principles for Responsible Investment**[3] die het integreren van milieu-, sociale- en bestuurlijke criteria (ESG-criteria) in het beleggingsproces stimuleren evenals het uitoefenen van verantwoord eigenaarschap.

Verder vormen de **OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen**[4] en de **UN Guiding Principles on Business and Human Rights**[5] belangrijke uitgangspunten voor het beleid. Zie voor een volledig overzicht van de belangrijkste raamwerken voor het MVB-beleid de website van Achmea.

Reikwijdte MVB-beleid

Deze rapportage overziet de beleggingen voor eigen rekening en risico van Achmea. Over het MVB-beleid voor derden gelden, onder beheer bij Achmea Investment Management, wordt apart gerapporteerd, onder andere op www.achmeainvestmentmanagement.nl.

Het MVB-beleid van Achmea bestaat uit de volgende stappen:

- Meten;
- Normen stellen;
- Beïnvloeden;
- Impact maken; en
- Rapporteren.

[1] www.achmea.nl
[2] Zie: www.achmea.nl
[3] Zie: www.unpri.org
[4] Zie: www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf
[5] Zie: www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

Bij deze stappen worden verschillende MVB-instrumenten toegepast. We streven ernaar om deze MVB-instrumenten op zoveel mogelijk categorieën toe te passen. De vorm waarin we dit doen verschilt per categorie. Bij sommige beleggingscategorieën is het niet mogelijk om elk MVB-instrument toe te passen.

In onderstaande tabel wordt per beleggingscategorie weergegeven welke MVB-instrumenten Achmea toepast.

TABEL 2.1 MVB-INSTRUMENTEN PER BELEGGINGSCATEGORIE

Beleggingscategorieën	% portefeuille*	Uitsluiten	ESG Integratie**	Positieve selectie***	Stemmen	Engagement	Impact beleggen
Staatsobligaties	33,3%	V	V	X	n.v.t.	V****	V
Hypotheken	24,4%	n.v.t.	V	V	n.v.t.	V	n.v.t.
Krediet	30,6%	V	V	V	n.v.t.	V	V
Vastgoed	4,0%	V	V	V	n.v.t.	V	V
Aandelen	5,3%	V	V	V	V	V	X
Hedge Funds	0,9%	X	X	X	n.v.t.	X	X
Infrastructuur	0,3%	V	V	X	n.v.t.	V	V
Grondstoffen	0,4%	V	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Private Equity	0,6%	V	V	X	n.v.t.	V	V
Microfinance	0,1%	V	V	V	n.v.t.	X	V

*Exclusief overlay portefeuille.

**Met ESG Integratie wordt bedoeld het expliciet meenemen van ESG informatie in het beleggingsproces met als doel een verbeterde risico-rendementsverhouding.

***Met Positieve Selectie wordt bedoeld het selecteren van specifieke beleggingen op basis van de ESG prestaties van de uitgevende entiteiten.

****Op ad hoc basis in collectieve engagement initiatieven.

LEGENDA	
Niet toepasbaar	n.v.t.
Toegepast door Achmea of Vermogensbeheerder	V
Niet toegepast door Achmea of Vermogensbeheerder	X

MVB-beleid onderdeel van Duurzaam Samen Leven

Achmea staat voor Duurzaam Samen Leven.

Wij hebben de ambitie om duurzame waarde te creëren voor onze klanten, onze medewerkers, ons bedrijf én de samenleving. Dit doen we vanuit onze missie om samen grote maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Hierbij richten we ons op vier domeinen:

- Gezondheid dichterbij
- Slimme mobiliteit
- Onbezorgd wonen & werken
- Inkomen voor nu, straks en later

Dit doen we vanuit de verschillende rollen die wij hebben: als verzekeraar, als dienstverlener, als belegger en hypotheekverstrekker. Door het oplossen van maatschappelijke vraagstukken op deze vier domeinen dragen we bij aan de realisatie van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Deze 17 duurzame ontwikkelingsdoelen vormen de 'wereldduurzaamheids-agenda' voor 2030. Wij vinden het belangrijk om bij deze agenda aan te sluiten. We hebben drie focus-SDG's gekozen: SDG 3 (Goede gezondheid en welzijn), SDG 11 (Duurzame steden en gemeenschappen) en SDG 13 (Klimaatactie). Deze SDG's sluiten nauw aan bij de vier domeinen waar we ons vanuit onze missie op richten, liggen dicht bij de kern van ons bedrijf én kunnen innovatie en groei stimuleren. Ook met ons MVB-beleid sluiten we aan bij de SDG-agenda. In dit verslag geven we bij ieder thema aan hoe dit bijdraagt aan de SDG's.

3. Meten

"Wij meten de maatschappelijke risico's en impact van onze beleggingsportefeuille."

Wij willen weten wat er zich op maatschappelijk gebied afspeelt in onze beleggingsportefeuille. Daarom is het startpunt van ons MVB-proces het meten van de maatschappelijke risico's en impact. Op het gebied van klimaatverandering vullen wij dit in door de CO_2-voetafdruk van onze beleggingsportefeuille te meten. In bredere zin laten wij onze portefeuille screenen op de betrokkenheid bij (dreigende) schendingen van internationale standaarden zoals de UN Global Compact, OECD Guidelines en UN Guiding Principles.

CO_2-meting

Klimaat is een van de belangrijkste thema's binnen het MVB-beleid van Achmea. In 2017 zijn we gestart met het meten van de CO_2-voetafdruk van een groot deel van de beleggingen in aandelen, gevolgd door bedrijfsobligaties (2018) en onze beleggingen in staatsobligaties en hypotheken (2019) en beleggingsvastgoed (2020). Hiermee hebben wij de CO_2-voetafdruk van een ruime meerderheid van onze beleggingen voor eigen rekening en risico in kaart gebracht. Conform de afspraken in het Klimaatakkoord zullen we ook de komende jaren blijven onderzoeken of het mogelijk is voor een groter deel van de beleggingen de CO_2-voetafdruk in kaart te brengen. Dat is nu nog niet altijd mogelijk vanwege het feit dat niet voor alle beleggingen een eenduidige methodologie beschikbaar is om CO_2 te meten (bijv. deposito's die worden aangehouden bij herverzekeringsmaatschappijen). Ook is niet altijd alle CO_2-data (volledig) beschikbaar.

De vervolgstap is om onze CO_2-voetafdruk stap voor stap terug te brengen. Met onze vermogensbeheerders hebben wij afspraken gemaakt om de CO_2-voetafdruk van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles optimaal terug te brengen vergeleken met de gehanteerde benchmark. Optimaal betekent dat met deze reductie het risico en rendement van de beleggingsportefeuille niet significant wijzigt. Daarbij stuurden wij voor wat betreft de beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties op de CO_2-intensiteit. Bij de update van ons MVB-beleid eind 2021 hebben wij voor al onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties het doel gesteld om in 2040 een klimaatneutrale portefeuille te beheren. Op dit moment werken wij hard aan de uitwerking daarvan per beleggingscategorie. In de bijlagen is meer informatie te vinden over de methodologie die we gebruiken voor het meten van onze CO_2-voetafdruk.

Resultaten

Over 2021 was de CO_2-voetafdruk van de aandelenportefeuille waarvoor we de CO_2-voetafdruk hebben gemeten op de CO_2-intensiteit 41,2% (2020: 33,0%) lager dan de benchmark (MSCI World). Voor de CO_2-emissies was dit 1,5% (2020: -18,8%) hoger dan de benchmark. Daarbij merken wij op dat onze huidige reductiedoelstellingen afgestemd zijn op CO_2-intensiteit en niet op CO_2-emissies. Over 2021 was de CO_2-voetafdruk van de Achmea bedrijfsobligaties op de CO_2-intensiteit 39,9% lager dan de referentie-index (2020: 33,0%). Voor Achmea staatsobligaties was de CO_2-voetafdruk 9,6% lager dan de referentie-index (2020: 7,1%). Voor hypotheken en beleggingsvastgoed is nog geen benchmark gedefinieerd waartegen we deze CO_2-voetafdruk afzetten.

TABEL 3.1 BELEGGINGSCATEGORIEËN IN SCOPE

Achmea aandelen ontwikkelde markten
Achmea bedrijfsobligaties
Achmea staatsobligaties
Achmea hypotheken
Achmea beleggingsvastgoed

CO_2-EMISSIES EN CO_2-INTENSITEIT

			CO_2-EMISSIES (TCO2/MLN EURO BELEGD VERMOGEN)				CO_2-INTENSITEIT (TCO2/MLN USD SALES)	
	2021	2020	2019	2018	2021	2020	2019	2018
Achmea EQ DM	67,9	68,8	83,1	111,8	75,0	93,3	118,6	139,9
MSCI World	67,0	84,7	104,5	143,2	127,5	139,3	168,3	180,8
Verschil	**1,5%**	**-18,8%**	**-20,4%**	**-21,9%**	**-41,2%**	**-33,0%**	**-29,5%**	**-22,6%**
Achmea bedrijfsobligaties					93,1	93,5	84,0	133,5
Referentie index					154,9	139,6	138,1	205,6
Verschil					**-39,9%**	**-33,0%**	**-39,2%**	**-35,1%**
Achmea Staatsobligaties	2,6	2,3	2,2	n.b.				
Referentie index	2,8	2,5	2,4	n.b.				
Verschil	**-9,6%**	**-7.1%**	**-9,1%**	**n.b.**				
Achmea hypotheken[1]								
Uitgaande van CO_2-voetafdruk van 100% van onderpand[2]								
Achmea hypotheken onderdeel Beleggingen voor eigenrekening	22,4	24,2	21,9	n.b.				
Achmea hypotheken onderdeel Kredietportefeuille bankbedrijf	26,2	27,7	25,1	n.b.				
Uitgaande van CO_2--voetafdruk uitgaande van aandeel lening in totale waarde onderpand (attributiefactor)[2,3]								
Achmea hypotheken onderdeel Beleggingen voor eigenrekening	16,7	19,0						
Achmea hypotheken onderdeel Kredietportefeuille bankbedrijf	15,8	17,0						
Achmea Beleggingsvastgoed[4]	15,8	19,6	n.b.	n.b.				

1 Uitgedrukt ten opzichte van de nominale waarde.

2 De PCAF-systematiek voor het bepalen van de CO_2-voetafdruk van hypotheken wordt momenteel nog besproken. In het verleden werd de CO_2-voetafdruk van het gehele onderpand meegenomen. Vanaf 2020 wordt gekeken naar het aandeel van hypotheek in de totale waarde van het onderpand (attributiefactor). Voor de vergelijkbaarheid hebben we zowel de CO_2-voetafdruk op de oude PCAF-methodiek als de gewijzigde methodiek opgenomen. Voor het berekenen van de attributiefactor is uitgegaan van de laatste bekende reële waarde van het onderpand.

3 In 2021 is de wijze waarop we de CO_2-voetafdruk bepalen voor onze beleggingen in hypotheken gewijzigd. We hebben de emissiefactoren in lijn gebracht met hetgeen in de Nederlandse sector gebruikelijk is ('tank-to-wheel') en bij het bepalen van de attributiefactor het effect van de waardestijging van onderpand zoveel mogelijk gecorrigeerd door te werken met niet-geïndexeerde onderpandwaarden (indien beschikbaar). Voor een betere vergelijkbaarheid zijn de 2020 cijfers aangepast. Vanaf 2021 hebben we het energieverbruik voor het onderpand zoals bepaald op basis van het postcodegebied voor alle onderpanden gecorrigeerd voor 'outliers' door het energieverbruik te maximaliseren op bijvoorbeeld 2 keer het energieverbruik van een woning die veel energie verbruikt (oude vrijstaande woning).

4 Het aantal kg CO_2 per m^2 van de vastgoedbeleggingen bedraagt 33,1 (2020: 42,3).

Screening van de beleggingsportefeuille op schendingen van internationale normen

Om goed inzicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, zoals verwoord in het UN Global Compact en de OESO-richtlijnen, laat Achmea de beleggingsportefeuilles regelmatig screenen. Hierbij wordt gekeken naar impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. Naar aanleiding van de bevindingen neemt Achmea zo nodig actie. Zo kan Achmea over gaan tot het uitsluiten van ondernemingen of het starten van een dialoog met de onderneming.

Naar aanleiding van de screening in het tweede halfjaar van 2021 is een dialoog gestart met 23 ondernemingen die de internationale normen schenden of dreigen te schenden. In totaal lopen er 121 dialogen met 80 ondernemingen. Hierover wordt uitgebreid gerapporteerd in het hoofdstuk Beïnvloeden.

Achmea laat de screening over de beleggingsportefeuilles op gelijke en uniforme wijze uitvoeren op basis van ISS ESG[6] data. Wanneer er aanleiding is om ondernemingen uit te sluiten dan geldt dit voor alle aandelen en vastrentende waarde- beleggingsportefeuilles. Wanneer de dialoog wordt gestart met ondernemingen gebeurt dit ook op een uniforme wijze namens Achmea.

[6] Voorheen ISS-Ethix

ESG due diligence

Als ondertekenaar van het IMVO-convenant[7] maakt Achmea een gepaste, zorgvuldige inschatting (due diligence) van de risico's in relatie tot bedrijven waarin wordt belegd.[8] Er wordt met name gekeken of deze bedrijven zich houden aan maatschappelijk verantwoord ondernemingsgedrag (responsible business conduct).

Periodiek voert Achmea een screening uit op de bedrijven in haar beleggingsportefeuille om te onderzoeken of zij zich schuldig maken aan het schenden van internationale normen of dat er sprake is van potentiële schending daarvan. Ook brengt Achmea in kaart welke sectoren gevoelig zijn voor specifieke ESG-risico´s die voor die sectoren relevant zijn en worden de uitkomsten van deze impactbeoordelingen in relevante interne processen geïntegreerd.

De ESG due diligence screening die Achmea uitvoert is er op gericht om de negatieve impact op duurzaamheidsfactoren (dus negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen) te identificeren en analyseren. Daarbij hanteren wij het model en de terminologie van de Handreiking Prioriteiten Stellen in ESG due diligence die in het kader van het IMVO-convenant is opgesteld:

FIGUUR 3.1 **ESG DUE DILIGENCE CYCLUS**[9]

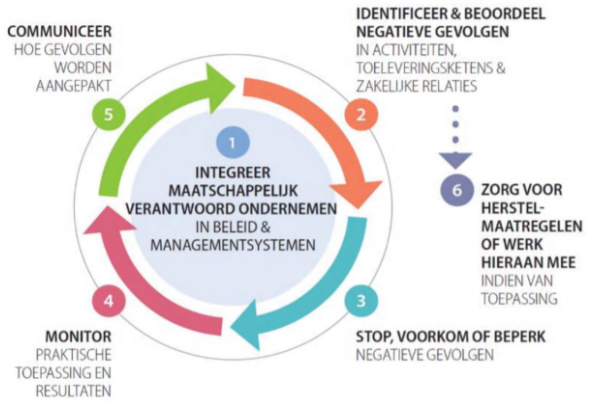

Stap 1 – Integreer maatschappelijk verantwoord ondernemen in beleid en managementsystemen

Als belegger onderschrijft Achmea de ESG due diligence-stappen conform het OESO-richtsnoer.[10] Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) lange termijn waardecreatie en identificeren en beoordelen aan de hand van een ESG due diligence screening de daadwerkelijke en potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille.

Deze ESG due diligence screening wordt uitgevoerd door Achmea Investment Management op basis van informatie van ESG-dataproviders ISS ESG en MSCI ESG.

Stap 2 – Identificeer en beoordeel negatieve gevolgen; en Stap 6 – Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee

Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille (aandelen en credits) worden (potentiële) negatieve impacts op samenleving en milieu geïdentificeerd. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending.

De uitkomsten van deze ESG due diligence screening worden gecategoriseerd naar thematische aandachtgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving of het milieu. De onderneming krijgt bij de beoordeling een kwalificatie van rood, oranje of groen op basis van de informatie van ISS ESG. Deze kwalificatie wordt vervolgens gebruikt bij de prioritering bij de thematisch aandachtsgebieden.

Naast gezondheid en klimaat zijn de thematisch aandachtsgebieden voor Achmea gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie. Ondernemingen die zich niet houden aan deze normen worden als (potentieel) risicovol beschouwd voor de samenleving of het milieu.

In 2021 hebben wij ook een screening uitgevoerd op basis van informatie van ESG-dataprovider MSCI ESG om in kaart te brengen welke sectoren gevoelig zijn voor specifieke ESG-risico´s. Hierbij is de nadruk gelegd op de sectoren met het grootste gewicht in de beleggingsportefeuille van Achmea. Hieruit kwam onder meer naar voren dat er in de bankensector expliciet gekeken moet worden naar risico's rondom consumentenbescherming bij het aanbieden van financiële producten, bedrijfsethiek en het beschermen van data. In de telecom sector moet aandacht besteed worden aan bedrijfsethiek, arbeidsomstandigheden en het beschermen van data. Bij beleggen in nutsbedrijven zijn de thema's gezondheid en veiligheid, relaties met lokale gemeenschappen, bedrijfsethiek en afvalmanagement van groot belang. Deze due diligence screening bracht ook voor andere sectoren aandachtspunten naar voren die in de evaluatie van het MVB-beleid zullen worden meegenomen. Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangen wij dat zij herstelmaatregelen uitvoeren en/of benadeelden compensatie bieden c.q. daaraan bijdragen (Stap 6). Dit is een integraal onderdeel van het engagement proces. Zie ook stap 3.

---

[7] https://www.imvoconvenanten.nl/nl/verzekeringssector

[8] Zie hoofdstuk 5 van het Achmea MVB-beleid: https://www.achmea.nl/-/media/achmea/documenten/duurzaam/verantwoord-beleggen/achmeas-verantwoord-beleggenbeleid.pdf

[9] Handreiking Prioriteiten Stellen in ESG Due Diligence. Zie: https://www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/verzekeringssector/prioriteiten-stellen-in-ESG-due-diligence.pdf?la=nl&hash=C837DAE4C2D99A1E9B788C6BDC475569

[10] https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf: "Responsible business conduct for institutional investors"

Stap 3 – Stop, voorkom of beperk negatieve gevolgen

Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken of dreigen te veroorzaken gebruiken wij onze invloed om deze negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en indien nodig om herstelmaatregelen en/of compensatie mogelijk te maken. Dit doen wij via engagement, waar nodig en mogelijk oefenen we extra invloed uit door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Stap 4 – Monitor praktische toepassingen en resultaten

De voortgang en impact van ons engagementbeleid ten aanzien van de geïdentificeerde negatieve impact wordt gemonitord via een halfjaarlijkse rapportage.

Stap 5 – Communiceer hoe gevolgen worden aangepakt

In het MVB Halfjaarverslag legt Achmea verantwoording af over de maatregelen die worden genomen om de (potentiële) negatieve impact op samenleving en milieu die in dit proces zijn geïdentificeerd te mitigeren. Dit gebeurt via de toelichting op de MVB-instrumenten zoals engagement, stemmen en uitsluiten.

Beleggingen in fossiele brandstoffen

Als onderdeel van ons MVB-beleid monitoren wij onze blootstelling aan de fossiele sector. In onderstaande tabel is voor onze portfeuilles aandelen ontwikkelde en opkomende markten en de portfeuilles obligaties ontwikkelde en opkomende markten in kaart gebracht welk deel wordt belegd in bedrijven verschillende fossiele sectoren. Onder beleggingen in fossiele brandstoffen verstaan wij bedrijven in de volgende sectoren:

- Oil & Gas Refining & Marketing
- Diversified Metals & Mining
- Integrated Oil & Gas
- Oil & Gas Exploration & Production
- Coal & Consumable Fuels
- Oil & Gas Storage & Transportation

In alle getoonde categorieën lagen deze beleggingen relatief gezien lager dan de benchmark. Dit is mede het gevolg van het uitsluitingsbeleid en het beleid om CO_2-reductie in de beleggingsportefeuille na te streven.

Per 31 december 2021 bedroeg de blootstelling naar fossiele brandstoffen € 667miljoen.

TABEL 3.1 BELEGGINGEN IN FOSSIELE BRANDSTOFFEN

		Belegd in fossiele brandstoffen	
Categorie	Totaal belegd	Waarvan in fossiel	% categorie
Aandelen ontwikkelde landen	€ 1,4 miljard	€ 28 miljoen	2%
Aandelen opkomende landen	€ 252 miljoen	€ 15 miljoen	6%
Vastrentende waarden ontwikkelde landen	€ 26,4 miljard	€ 604 miljoen	2%
Vastrentende waarden opkomende landen	€ 233 miljoen	€ 21 miljoen	9%
Totaal	**€ 28,3 miljard**	**€ 667 miljoen**	**3%**

9

4. Normen stellen

"Wij sluiten onverantwoorde activiteiten uit van belegging en reduceren negatieve impact."

Wij stellen op basis van algemene maatschappelijke normen en onze eigen overtuigingen vast waar onze beleggingen aan moeten voldoen. Het liefst zoeken wij samen met de bedrijven in onze portefeuille naar een oplossing voor de misstanden waarbij zij betrokken zijn. Dit doen wij met een uitgebreid dialoogprogramma. Sommige economische activiteiten passen per definitie niet bij Achmea, zoals tabak en controversiële wapens. Ook beleggen we niet in landen en bedrijven die structureel internationale standaarden schenden. We beleggen ook niet in de meest vervuilende fossiele brandstoffen zoals kolen, teerzand, schalie olie en -gas en Arctische olie en -gas. Alle bedrijven, landen en instellingen waar Achmea niet in belegt worden opgenomen op onze uitsluitingslijst. Het volledige uitsluitingsbeleid kunt u terugvinden op de website van Achmea.

4.1. Controversiële wapens

Definitie

Voor Achmea zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. Achmea belegt niet in ondernemingen die bijdragen aan de productie van deze wapens:

1. Nucleaire wapens
2. Biologische wapens
3. Chemische wapens
4. Antipersoonsmijnen
5. Clustermunitie

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt Achmea ook aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid.

Verbod beleggen in clustermunitie

Achmea volgt haar eigen proces bij het vaststellen van de uitsluitingslijst (zie onder) maar hanteert daarnaast ook de lijst van uitsluitingen die door de AFM wordt geadviseerd. Jaarlijks stuurt de AFM een nieuwe definitieve indicatieve uitsluitingslijst (risicoradar) rond. Er zijn in het afgelopen jaar geen relevante ontwikkelingen geweest. De ondernemingen op de lijst zijn vooralsnog hetzelfde als op de definitieve lijst van 2021. Op basis van deze informatie en de criteria van artikel 21a Besluit Marktmisbruik komt de AFM tot de volgende voorlopige indicatieve uitsluitingslijst voor 2022:

1. Poongsan Corporation (Zuid-Korea) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunitie
2. Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd. (China) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunitie
3. LIG Nex1 Co Ltd. (Zuid-Korea) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunitie

Proces

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar voor Achmea vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele belegbaar universum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt, leidt dit tot uitsluiting.

In de bijlagen bij dit rapport is de actuele uitsluitingslijst te vinden.

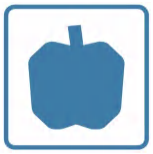

4.2. Tabaksproducenten

Definitie

Al sinds januari 2013 heeft Achmea alle producenten van tabakswaren uitgesloten van beleggingen. Het niet beleggen in de tabaksindustrie past bij het Achmea thema Gezondheid. Op basis van GICS-classificatiecodes stellen wij vast welke ondernemingen als rookwarenproducenten worden aangemerkt.

Proces

Twee maal per jaar screenen wij het beleggingsuniversum op dit criterium. Ondernemingen die zijn aangemerkt als tabaksproducenten plaatsen wij op de geactualiseerde uitsluitingslijst. Eventueel aanwezige holdings in tabaksproducenten verkopen wij. Portefeuillemanagers mogen geen nieuwe holdings aankopen van uitgesloten ondernemingen zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat.

In de bijlagen is de actuele uitsluitingslijst te vinden.

4.3. Thermische steenkool, teerzanden, schaliegas en -olie en Arctisch gas en -olie

Definitie

Thermische steenkool
Achmea hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van thermische steenkool. Het steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermische steenkool. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien:

- De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet.
- De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool.

Teerzanden, schaliegas en -olie en Arctisch gas en -olie
Achmea hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van teerzanden, schaliegas en -olie en Arctisch gas en -olie. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit:

- De extractie en verwerking van teerzanden voor de winning van olie.
- De extractie en productie van schaliegas en -olie.
- De extractie en productie van Arctisch gas en -olie.

Proces

Twee maal per jaar screenen wij het beleggingsuniversum op dit criterium. Ondernemingen die zijn aangemerkt als betroken bij thermische steenkool, teerzanden, schaliegas en -olie en Arctische gas en -olie plaatsen wij op de geactualiseerde uitsluitingslijst. Eventueel aanwezige holdings in tabaksproducenten verkopen wij. Portefeuillemanagers mogen geen nieuwe holdings aankopen van uitgesloten ondernemingen zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat.

In de bijlagen is de actuele uitsluitingslijst te vinden.

4.4. Normschendingen

Definitie

Achmea sluit ondernemingen uit die op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden. Hiervoor hanteert Achmea een aantal belangrijke raamwerken als uitgangspunt, namelijk de UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook de volgende thema's: consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De UN Guiding Principles geven handvatten voor overheden en ondernemingen hoe mensenrechtenschendingen in de praktijk te voorkomen, te adresseren en te mitigeren.

Proces

Achmea laat onderzoeksbureau ISS ESG beoordelen welke ondernemingen betrokken zijn bij structurele schendingen van internationale normen. Leidraad hierbij zijn de principes van de UN Global Compact op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptie. Daartoe bekijkt ISS ESG het gehele universum van aandelen en bedrijfsobligaties.

Omdat een schending snel kan ontstaan, maar ook weer snel kan worden opgeheven, komen alleen de structurele schenders van principes in aanmerking voor uitsluiting. Achmea stelt dat een schending structureel is wanneer deze ten minste 24 aaneengesloten maanden heeft plaatsgevonden. Zolang dit niet het geval is, heeft het aangaan van de dialoog met de onderneming (engagement) de voorkeur. Indien een onderneming langer dan 24 maanden het UN Global Compact schendt dan wordt de onderneming uitgesloten.

Beleggingen in uitgesloten ondernemingen worden verkocht. Geen nieuwe aandelen of obligaties worden aangekocht zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat. Bij een geverifieerde opheffing van de schending zal de onderneming van de uitsluitingslijst worden verwijderd.

In de bijlagen is de actuele uitsluitingslijst te vinden.

4.5. Controversiële regimes en staatsbedrijven

Definitie

Landen waar machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten op grove wijze schenden en landen waar het non-proliferatie verdrag wordt geschonden, worden uitgesloten. Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het landen-uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977. Daarnaast worden de prestaties van de landen in de Freedom in the World-index, de ITUC Global Rights-index en de Corruption Perception Index als vertrekpunt gebruikt bij het opstellen van een landen-uitsluitingslijst.

Proces

De screening op controversiële regimes vindt jaarlijks plaats. Van landen op de uitsluitingslijst koopt Achmea geen staatsobligaties. In de bijlagen is de actuele uitsluitingslijst te vinden.

Staatsbedrijven

In het verlengde van het landenbeleid sluit Achmea ook staatsbedrijven gelieerd aan de uitgesloten landen uit van belegging. Een onderneming wordt als staatsbedrijf aangemerkt indien de staat meer dan 50% van de aandelen bezit.

5. Beïnvloeden

"Wij zijn een betrokken belegger en oefenen onze invloed uit om maatschappelijke uitdagingen op te lossen."

Door de dialoog aan te gaan wil Achmea het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten. Ondernemingen die structureel internationale richtlijnen, zoals de UN Global Compact en de OESO-richtlijnen schenden, tonen onverantwoord gedrag. Dit gedrag is onverantwoord voor de eigen onderneming en haar stakeholders. Op de lange termijn ontstaat er bijvoorbeeld een risico voor de continuïteit van het bedrijf. Maar ook voor de samenleving is schending van internationale richtlijnen een groot risico. Daarom gaat Achmea in dialoog met ondernemingen. Onze inzet daarbij is het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van good practices.

5.1. Achmea en de dialoog

Anders dan bij het instrument uitsluiten waarbij Achmea op voorhand niet belegt in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegd kan worden in ondernemingen die ter discussie staan en we als aandeel- of obligatiehouder het management juist actief aansporen om het beleid of hun activiteiten te verbeteren.

De dialoog met ondernemingen wordt uitgevoerd door Achmea IM, in opdracht van Achmea. Veelal zijn het trajecten met een looptijd van drie jaar. Wij voeren de dialoog op meerdere vlakken.

Normatieve engagement

Het normatieve engagement programma heeft als doel structurele schendingen van de UN Global Compact principes, OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business & Human Rights te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die (mogelijk) leiden tot een schending van de principes staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. In de praktijk leiden deze schendingen ook vaker tot rechtszaken, die boetes of het uitbetalen van schadeclaims door de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die ook de belangen van aandeelhouders schaden.

Om tot een selectie van de ondernemingen te komen, die vallen binnen het normatieve engagement programma, wordt een due diligence-proces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op het schenden van één of meerdere principes van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen of UN Guiding principles on Business & Human Rights door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een mogelijke schending wordt een dialoog gestart om escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending wordt de dialoog met deze bedrijven opgestart met als doel de schending op te heffen en mogelijke nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld lokale bevolking ter sprake komen.

Thematische engagement

Vanuit de invalshoek van thema's gaat Achmea als aandeel- of obligatiehouder het gesprek met ondernemingen aan over een ESG-thema, waarbij wij de beleggingswaarde proberen te vergroten en het duurzame gedrag en de kwaliteit van het bestuur te verbeteren.

Het thematische engagement-programma heeft een andere doelstelling dan het normatieve engagement-programma. Hier staan niet de bedrijven centraal die normen schenden, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties verder kunnen verbeteren. Bij de keuze van een engagementthema spelen de volgende zaken een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuille (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succeskans voor slagen van de dialoog.

Focus engagement
Indien het thema waarop wij vinden dat ondernemingen beter moeten presteren een kernthema van Achmea is – mensenrechten, arbeidsnormen, natuur en milieu, gezondheid, klimaat— en Achmea zich nadrukkelijk jegens de betrokken ondernemingen wil profileren, dan start Achmea een focus engagement.

Issue engagement
Wij gaan in gesprek met een onderneming wanneer er een kwestie via maatschappelijke aandacht aan het licht komt en Achmea denkt dat zij via haar beleggingen positieve invloed op de betrokken onderneming kan uitoefenen.

ESG Nederland
Wij spreken met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen over ESG-kwesties (Ecologische, Sociale en Governance). Dit doen wij veelal in collectief verband. Dit noemen wij ESG Nederland-engagement.

In het ESG Nederland-engagement is Achmea in gesprek met de belangrijkste Nederlandse ondernemingen. Dit valt veelal samen met het seizoen van aandeelhoudervergaderingen. Deze dialogen vinden veelal in collectief verband plaats met andere Nederlandse institutionele beleggers en Eumedion, het Nederlandse corporate governance-platform voor institutionele beleggers. Het gezamenlijke doel is het beïnvloeden van governance en duurzaamheidsthema's, veelal ingegeven door de actualiteit van de aandeelhoudersvergadering. Te denken valt aan beloningsbeleid, benoeming van bestuurders, fusies en overnames en sociaal- en milieubeleid.

Escalatiestrategie
Achmea hanteert een escalatiestrategie voor het geval dat dialogen met ondernemingen uit de engagement programma's onvoldoende voortgang boeken. Als eerste wordt gekeken of de dialoog geïntensiveerd kan worden met andere (hoger geplaatste) contact personen of door het versturen (al dan niet gezamenlijk met andere beleggers) van een urgentiebrief aan het bestuur. Mocht dit geen effect hebben dan kan Achmea haar aandeelhoudersrechten inzetten, zoals:

- Tegen stemmen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij de engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd indien ESG hierin onderbelicht is of tegen benoemingen worden gestemd indien de ESG-kennis binnen het bestuur onder de maat is. De onderneming kan over de voorgenomen steminstructie actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten;
- Het stellen van vragen op de aandeelhoudersvergaderingen;
- Het plaatsen van aandeelhoudersresoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.

De inzet van deze aandeelhoudersrechten bij ondernemingen waar de dialoog stagneert wordt op case-by-case basis overwogen. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. De inzet van aandeelhoudersrechten worden alleen ingezet wanneer zij een duidelijke link hebben met en bijdragen aan de thema's en prioriteiten zoals geïdentificeerd in dit MVB-beleid. Wanneer er wordt tegengestemd op een van de relevante agendapunten wordt de reden vermeld en vastgelegd.

Wanneer na verloop van tijd en na meerdere escalatiestappen onvoldoende resultaat ontstaat, wordt overgaan tot uitsluiting een reële optie.

5.2. Overzicht van het totale engagementprogramma

Het engagementprogramma van Achmea beslaat de volgende onderwerpen:

TABEL 5.2.1 ALLE ENGAGEMENT THEMA'S IN H2 2021

Thema	ESG classificatie
Mensenrechten	Internationale normen
Milieu	Internationale normen
Arbeidsnormen	Internationale normen
Anti-corruptie	Internationale normen
Leefbaar Loon	Sociaal
Transport en klimaat	Klimaat
Access to Nutrition	Sociaal
Klimaattransitie	Klimaat
Energie-efficiëntie	Klimaat
Plastics	Natuur & Milieu
Goede en Beschikbare Medicijnen	Sociaal
Human Capital	Sociaal
Afbouw blootstelling steenkool	Klimaat
Biodiversiteit	Natuur & Milieu
Klimaatadaptatie & Water	Klimaat
CO_2-reductie	Klimaat
ESG Dialoog Nederland	Governance

5.3. Normatieve dialogen

Achmea vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden. Wij noemen dit normatieve engagement. Per 31 december 2021 maken 80 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken wij over één of meerdere normschendingen. Het aantal normschendingen waarover wij spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 121 dialogen. Onderstaand is weergegeven hoe het programma naar normschending is opgebouwd.

Structurele schendingen van de UN Global Compact en de OESO-richtlijnen vormen financiële, operationele en reputatierisico's voor de onderneming en voor haar belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen daarom te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze principes. Mochten zij zich wel daaraan schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de toekomst opnieuw optreden.

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van SMART-doelstellingen. De onderneming moet aantonen dat een schending van de UN Global Compact principes of OESO-richtlijnen structureel is opgeheven, waarbij het wenselijk is dat een externe onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven. Bij het opheffen van de schending moet ook gedacht worden aan het nemen van corrigerende maatregelen, schadeloosstelling van betrokkenen en het opzetten en uitvoeren van herstelplannen.

FIGUUR 5.3.1 NORMSCHENDING

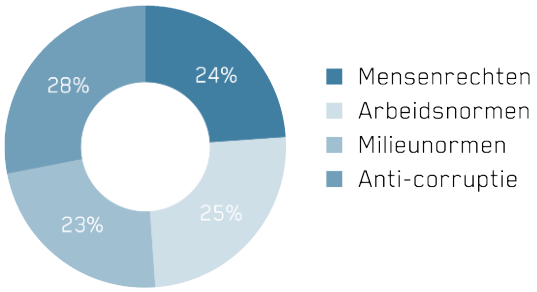

De ondernemingen zijn gevestigd over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten met 68 dialogen. Wij verdelen deze onder in Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). Daarnaast voeren wij de dialoog met 12 ondernemingen uit opkomende markten. Zie in onderstaande figuur de regionale verdeling van ondernemingen in het normatieve engagementprogramma.

In het afgelopen halfjaar is met 23 ondernemingen een nieuwe dialoog geïnitieerd.

FIGUUR 5.3.2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

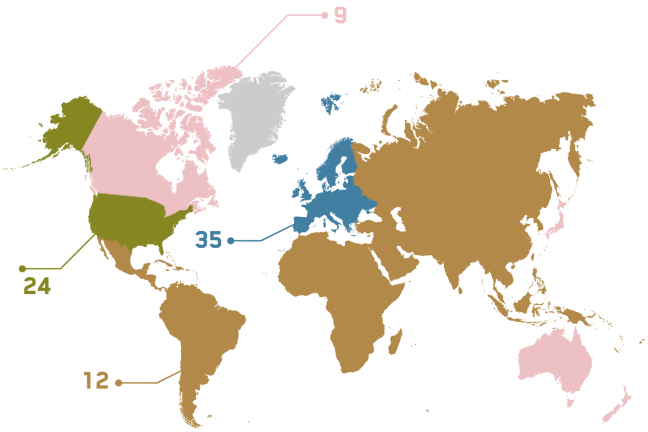

Wij rapporteren voortgang over individuele dialogen op basis van vier vooraf gedefinieerde mijlpalen.

TABEL 5.3.1 MIJLPALEN

1	Delen van relevante informatie
2	Implementatie van beleid
3	Herstel en Verhaal
4	Opheffen en/of voorkomen

Iedere dialoog heeft ondernemingsspecifieke doelstellingen, deze doelstellingen worden getoetst op basis van mijlpalen. De mijlpalen worden getoetst aan de hand van vier waarden, namelijk: (1) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) er zijn geen maatregelen genomen.

Iedere dialoog wordt getoetst aan de hand van de mijlpalen. Niet iedere mijlpaal is echter relevant voor een dialoog. Herstel en verhaal is bijvoorbeeld niet in alle gevallen relevant omdat er niet één specifieke groep van benadeelden is of herstel en verhaal al plaats heeft gevonden via het nationale rechtssysteem. De statistieken over de voortgang van engagementprogramma gaat over het totale engagementprogramma. Alle (positief) afgesloten dialogen zijn uit de statistieken gehaald, waardoor onderstaande statistieken een beeld geeft van de lopende dialogen. In het

totale engagementprogramma zijn 41 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de (vermeende) schending.

Ten aanzien van de eerste mijlpaal, het delen van relevante informatie, zien we dat in 24% van de dialogen hierop nog geen stappen zijn gezet door de onderneming. Dat kan komen door onwil van de desbetreffende onderneming of omdat de dialoog pas recent van start is gegaan. In totaal is in 57% van de dialogen wel informatie gedeeld, in 7% van de gevallen ook geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 11% van de dialogen heeft de onderneming wel een toezegging gedaan dit te doen.

TABEL 5.3.2 DELEN VAN RELEVANTE INFORMATIE

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie
Er zijn geen maatregelen genomen	24%
Er is een toezegging gedaan	11%
Er zijn maatregelen geïniteerd	57%
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	7%
n.v.t.	1%

Voor de tweede mijlpaal, de implementatie van het beleid, zien we dat in 32% van de dialogen de ondernemingen hierop stappen hebben gezet en 4% zijn geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 20% van de dialogen is de toezegging gedaan hierop stappen te zetten en in 24% van de dialogen hebben de ondernemingen zowel geen stappen gezet als toezeggingen gedaan.

TABEL 5.3.3 IMPLEMENTATIE VAN BELEID

Mijlpaal	2. Implementatie van beleid
Er zijn geen maatregelen genomen	24%
Er is een toezegging gedaan	20%
Er zijn maatregelen geïniteerd	32%
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	4%
n.v.t.	20%

Het mogelijk maken van Herstel & Verhaal, zoals ook benoemd in het IMVB-convenant, is de derde mijlpaal. Hierbij zien we dat in 48% van de dialogen de onderliggende doelstellingen zijn behaald, waarvan geen geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Voor 18% van de dialogen is deze mijlpaal niet relevant vanwege de aard van de schending.

TABEL 5.3.4 HERSTEL EN VERHAAL

Mijlpaal	3. Herstel en Verhaal
Er zijn geen maatregelen genomen	24%
Er is een toezegging gedaan	10%
Er zijn maatregelen geïniteerd	48%
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	0%
n.v.t.	18%

Bij de vierde mijlpaal, het opheffen en/of voorkomen van de schending, zien we dat in 19% van de dialogen de ondernemingen hierop de onderliggende doelstellingen hebben behaald, waarvan 2% geverifieerd zijn door een onafhankelijke partij. Additioneel is in 17% van de dialogen de toezegging gedaan om maatregelen te zullen nemen. In 26% van de dialogen dienen de ondernemingen hier nog stappen op te zetten.

TABEL 5.3.5 OPHEFFEN EN/OF VOORKOMEN

Mijlpaal	4. Opheffen en/of voorkomen
Er zijn geen maatregelen genomen	26%
Er is een toezegging gedaan	17%
Er zijn maatregelen geïniteerd	19%
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	2%
n.v.t.	36%

Escalatiestrategie

Met 4 ondernemingen is de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking van de onderneming. Voorafgaand aan het voortijdig afsluiten van een dialoog hanteren wij een escalatiestrategie.

Mensenrechtenschendingen

Mensenrechtenschendingen kunnen betrekking hebben op de activiteiten van ondernemingen in landen met controversiële regimes. Door hun activiteiten in deze landen genereren de ondernemingen inkomsten voor de betreffende regimes, die deze inkomsten vervolgens vaak niet ten goede laten komen aan de lokale bevolking.

Daarnaast komt het voor dat lokale gemeenschappen direct worden geschaad door de activiteiten van de ondernemingen. Andere voorbeelden van schendingen op het gebied van mensenrechten zijn onrechtmatigheden tegen de lokale bevolking door personeel of ingehuurde veiligheidsdiensten van ondernemingen.

Het doel van deze dialogen is het opheffen van de geconstateerde of vermeende mensenrechtenschendingen. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe mensenrechtenschendingen.

Achmea is in het tweede halfjaar van 2021 met 7 nieuwe ondernemingen een dialoog gestart rond een mensenrechtenschending.

TABEL 5.3.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN MENSENRECHTENSCHENDING H2 2021

Onderneming	Gestart
Alphabet Inc.	Q3 2021
Korea Electric Power Corp.	Q3 2021
Rio Tinto	Q4 2021
Uber Technologies, Inc.	Q3 2021
UBS AG	Q4 2021
UBS Group AG	Q4 2021
Vestas Wind Systems A/S	Q3 2021

In de tweede helft van 2021 zijn 5 dialogen op het gebied van mensenrechten afgesloten, namelijk met Anglo American, BP, Engagas, Snam en Westpac Banking Corporation.

Anglo American Platinum Ltd. heeft een onafhankelijke derde partij onderzoek heeft laten doen naar haar hervestigingsprogramma bij een controversieel mijnbouwproject in Zuid-Afrika. Er is een herstelplan ontwikkeld op basis van de aanbevelingen. Omdat de herstelmaatregelen in gang zijn gezet is de dialoog positief afgesloten.

BP Plc, Enagas SA en Snam S.p.A. zijn mede-eigenaar van Trans Adriatic Pipeline (TAP), een joint venture die meermaals is beschuldigd van het inadequaat raadplegen van belanghebbenden over de mogelijk nadelige gevolgen van het project voor het levensonderhoud van lokale gemeenschappen en voor het milieu. TAP leverde in september 2021 aanvullend bewijs aan waarmee het aantoonde dat het inmiddels openbare vergaderingen en debatten heeft georganiseerd, projectbrochures heeft opgesteld en een informatiecentrum heeft geopend. Aangezien het TAP-project van start is gegaan en verschillende vormen van raadpleging zijn toegepast, is de dialoog positief afgesloten.

Het engagementtraject met **Westpac Banking Corp.** Is beëindigd nadat Westpac verklaarde dat het herstel- en preventieve maatregelen implementeert door middel van een herstelplan. Het herstelplan volgt op schendingen van de anti-witwas- en terrorismefinancieringswet evenals het onvoldoende uitvoeren van due diligence. De onderneming heeft in 2020 een boete betaald aan Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC) en het heeft een "Statement of Agreed Facts and Admissions" ingediend bij het Federale Hof van Australië waarin de overeengekomen herstelmaatregelen zijn uiteengezet.

Arbeidsnormenschendingen

Structurele schendingen van arbeidsnormen kunnen betrekking hebben op kinderarbeid en andere vormen van gedwongen arbeid in de ketens van toeleveranciers van ondernemingen. Ook discriminatie van bijvoorbeeld zwangere vrouwen of personeel met een bepaalde etnische achtergrond komt voor, zowel binnen ondernemingen zelf als binnen de ketens van toeleveranciers.

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de geconstateerde of vermeende arbeidsnormenschending. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe arbeidsnormenschendingen.

Achmea is in het tweede halfjaar van 2021 met 8 nieuwe ondernemingen een dialoog gestart rond een arbeidsnormenschending.

TABEL 5.3.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN ARBEIDSNORMENSCHENDING H2 2021

Onderneming	Gestart
Accenture Plc	Q3 2021
Alphabet Inc.	Q3 2021
Daqo New Energy Corp.	Q3 2021
Ecopetrol SA	Q3 2021
Facebook, Inc.	Q3 2021
Lens Technology Co., Ltd.	Q3 2021
Petroleos Mexicanos SA	Q4 2021
Uber Technologies, Inc.	Q3 2021

In de tweede helft van 2021 is de lopende dialoog met LafargeHolcim afgesloten.

Het engagementtraject met **LagargeHolcim Ltd.** Is positief afgesloten nadat de onderneming maatregelen heeft genomen om de gezondheid en veiligheid van haar werknemers bij haar dochteronderneming ACC Ltd. in India te verbeteren. De onderneming is met regelmaat in gesprek met de vakbonden en heeft beleid geïmplementeerd ter voorkoming van dodelijke ongevallen. Deze maatregelen hebben veiligheidssituatie op de werkplek aantoonbaar verbeterd.

Milieuschendingen

Structurele schendingen van milieunormen kunnen betrekking hebben op het tegenwerken van klimaatdoelstellingen, het bijdragen aan illegale ontbossing, het bijdragen aan verlies van biodiversiteit, en bijdragen aan vervuiling van luchtkwaliteit, bodemkwaliteit en waterkwaliteit. Ook de afwezigheid van milieu impact beoordelingen of slecht afval management kan reden zijn voor het vaststellen van een normschending.

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de schendingen van de UN Global Compact en de OESO-richtlijnen en het ontwikkelen van beleid, systemen en rapportages die verband houden met het voorkomen van nieuwe milieuschendingen.

Achmea is in het tweede halfjaar van 2021 met 5 nieuwe ondernemingen een dialoog gestart rond een milieuschending.

TABEL 5.3.1 GEÏNITEERDE DIALOGEN MILIEUSCHENDINGEN H2 2021

Onderneming	Gestart
BASF SE	Q4 2021
Ecopetrol SA	Q3 2021
Korea Electric Power Corp.	Q3 2021
Lonza Group AG	Q3 2021
Petroleos Mexicanos SA	Q4 2021

In de tweede helft van 2021 zijn 3 lopende dialogen afgesloten, namelijk met BASF, Korea Electric Power Corporation en Lonza Group.

De dialoog met **BASF SE** is afgesloten nadat de onderneming maatregelen heeft genomen waarmee het opvolging geeft aan de bevindingen van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) uit 2013. Volgens de risicobeoordeling van de EFSA uit 2013 zijn er ernstige risico's voor de bijengezondheid verbonden aan sommige toepassingen van het bestrijdingsmiddel fipronil. De herstelmaatregelen hebben betrekking op verantwoord productbeheer, verbeterde instructies op het etiket ten behoeve van verantwoord gebruik en het verspreiden van gebruiksrichtlijnen via scholing. BASF benadrukte bovendien dat het zich inzet om met betrokkenen samen te werken om de negatieve impact op de gezondheid van bijen door het gebruik van fipronil te verminderen.

In september 2021 bevestigde **Korea Electronic Power Corp. (KEPCO)** de annulering van de 630 MW Thabametsi kolencentrale. De milieuvergunning van de kolencentrale werd aangevochten door de Zuid-Afrikaanse ngo Earthlife Africa Johannesburg (ELA). Na intrekking van de milieuvergunning door het Hooggerechtshof in Pretoria hebben de ontwikkelaars zich teruggetrokken uit het project. Hierdoor is de controverse niet langer actueel.

In juli 2021 kondigde het Zwitserse chemiebedrijf **Lonza Group AG** aan de verkoop van Lonza Specialty Ingredients (LSI) aan een private equity-consortium te hebben afgerond. Dit bedrijfsonderdeel ontving veel kritiek, omdat bij een productiefaciliteit lachgas (N2O), een krachtig broeikasgas, vrijkwam. Lonza verklaarde dat de productie van een katalysator die ervoor moet zorgen dat de uitstoot met 98% wordt verminderd, zal worden overgenomen door de nieuwe eigenaar. Aangezien de onderneming niet langer eigenaar is van het bedrijfsonderdeel, wordt Lonza Group niet langer geassocieerd met de buitensporige N2O-emissies. De dialoog wordt daarmee positief afgesloten.

Anti-corruptieschendingen

Omkoping en corruptie zijn niet verenigbaar met goed ondernemingsbestuur en hebben een negatieve invloed op de (creatie van) aandeelhouderswaarde. Het leidt tot nadelige economische, sociale en politieke uitkomsten.

Eén van de universele principes van de UN Global Compact en OESO-richtlijnen is gericht op het tegengaan vancorruptie. Dit principe roept ondernemingen op preventieve en handhavingsmaatregelen te nemen en een effectief systeem op te zetten voor de bestrijding van corruptie.

Dit engagementthema heeft als doel het anti-corruptiebeleid en de maatregelen tegen corruptie bij ondernemingen te verbeteren. Daarnaast moet ook voldoende duidelijk worden gemaakt welke acties worden ondernomen tegen werknemers, agenten en onderaannemers die betrokken zijn bij beschuldigingen in verband met corruptie. Hierbij is het belangrijk dat er transparant wordt gecommuniceerd over verrichte onderzoeken en over doorgevoerde veranderingen.

Achmea is in het tweede halfjaar van 2021 met 8 nieuwe onderneming een dialoog gestart rond een anti-corruptieschending.

TABEL 5.3.1 GEÏNITEERDE DIALOGEN ANTI-CORRUPTIESCHENDINGEN H2 2021

Onderneming	Gestart
Alibaba Group Holding Ltd.	Q3 2021
Alphabet Inc.	Q3 2021
Deutsche Bank AG	Q3 2021
Deutsche Bank AG /New York Branch/	Q3 2021
SAP SE	Q4 2021
Swedbank AB	Q4 2021
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	Q4 2021
The Kansai Electric Power Co., Inc.	Q4 2021

In de tweede helft van 2021 zijn er geen lopende dialogen afgesloten.

5.4. Thematische dialogen

Achmea voert thematische dialogen met als doel algemene standaarden binnen een bedrijfstak of keten te verbeteren. Voor sommige dialogen werken wij samen met andere nationale en internationale partijen. Over de voortgang en het vervolg op onze dialogen leest u op de volgende pagina's. Alle ondernemingen waarmee thematische dialogen worden gevoerd zijn terug te vinden in de bijlage (Lijst van ondernemingen; Thematische Dialogen).

Leefbaar loon in de supermarkt- en textielsector

Voortgang thema

Kledingsector

TJX en **Home Depot** zijn duidelijk nog in een andere fase van het werk aan arbeidsomstandigheden in de keten dan veel andere partijen die we de afgelopen jaren hebben gesproken. Vanwege een ander business model dan de meeste kledingproducenten en retailers, lijken deze bedrijven minder druk te voelen om met leefbaar loon in de keten aan de slag te gaan. Bij Home Depot betreft kleding slechts een beperkt deel van het totale assortiment, waardoor er andere prioriteiten zijn op gebied van verantwoord ondernemen. Bij TJX is het business model lang een argument geweest om niet aan leefbaar loon te willen werken. Deze onderneming koopt vooral veel restpartijen van andere merken, om die tegen gereduceerd tarief te verkopen. Daardoor ziet het zich minder in een positie om eisen te stellen op gebied van arbeidsomstandigheden en heeft het alle aandacht nodig om te zorgen dat de producten die het inkoopt, wel aan primaire arbeidsomstandigheden – geen kinderarbeid of gedwongen arbeid – voldoet. Toch was er in de gesprekken met TJX wel enige opening en heeft de onderneming zich, mede op onze suggestie, aangesloten bij de 'Responsible Business Alliance', een netwerk organisatie uit de VS voor ondernemingen die zich inzetten voor verantwoord ondernemen.

Bij TJX waren we positief over de constructieve gesprekken die we de afgelopen jaren hebben gevoerd. En hoewel de dialoog met deze onderneming nu is afgerond, zullen partners uit het leefbaar loon platform, de gesprekken nog voortzetten. Met Home Depot is in de tweede helft van dit jaar geen gesprek meer gevoerd omdat de lead investor tot de conclusie kwam dat er weinig perspectief was op concrete stappen vooruit. Deze dialoog is daarom helaas zonder concreet resultaat afgesloten. Een gepland gesprek met **V.F. Corp** werd op verzoek van de onderneming uitgesteld tot begin 2022. Ook deze dialoog wordt nog door partners uit het leefbaar loon platform voortgezet.

Supermarkten

In de tweede helft van 2021 is bij alle ondernemingen de voortgang geanalyseerd op basis van de methodologie die door het leefbaar loon platform is ontwikkeld en zijn de uitkomsten met hen besproken.

Bij **Carrefour** zien we dit jaar een flinke vooruitgang, wat ook bevestigd werd in het gesprek dat we met hen hadden. Carrefour heeft bijvoorbeeld het beleid ingevoerd dat al haar medewerkers wereldwijd een leefbaar loon ontvangen. Dit past in een trend waarin we de afgelopen jaren een gestage vooruitgang zagen. Zo richtten de eerste gesprekken zich met name op het overtuigen van de onderneming dat leefbaar loon van belang was, terwijl in de laatste gesprekken dat een gepasseerd station was en we met hen konden bespreken welke extra stappen de onderneming kon zetten. We sluiten deze engagement dan ook succesvol af.

Bij **Ahold Delhaize** zien we in onze analyse minder vooruitgang. Net als tijdens de start van onze engagement zet de onderneming goede stappen via Albert Heijn, maar worden de goede voorbeelden niet vertaald naar andere ketens binnen het concern. Hoewel Ahold Delhaize wel sinds kort een rapportage op het gebied van mensenrechten publiceert en een due diligence op dit thema heeft uitgevoerd, zien we concern breed op dit moment nog te weinig inzicht en voortgang op leefbaar loon. We zien wel dat de onderneming toezeggingen doet en stappen zet om deze na afsluiting van de engagement voor een deel te adresseren.

Ook in 2021 zien we dat **Tesco** voorop loopt op het gebied van leefbaar loon. De onderneming had ook bij de start van het engagement traject het onderwerp al op de radar staan. Dat betekende dat we al in onze eerste gesprekken in konden zoomen op de implementatie van leefbaar loon en hierover diepgaand gesproken hebben. We zien dat Tesco gedegen naar onze inbreng heeft geluisterd, een beleid voor leefbaar loon in productieketens heeft opgesteld en daar ook in de praktijk stappen zet.

Als kritische noot, hoorden we in ons laatste gesprek wel dat leefbaar loon voor eigen personeel in het Verenigd Koninkrijk weer een zorgpunt is geworden, waar de onderneming eerst als koploper bekend stond. Echter, we zien ook in onze analyse uit 2021 goede voortuitgang en sluiten deze engagement dan ook met succes af.

Conclusie

Eind 2021 heeft Achmea IM het leefbaar loon engagement project afgerond. Het engagementtraject is duidelijk succesvol is geweest. Met de ondernemingen hebben we constructieve gesprekken gevoerd en hebben we in onze gesprekken en in het jaarlijkse onderzoek van PLWF duidelijke voortuitgang gezien. Deze vooruitgang betekent echter niet dat de ondernemingen aan alle werknemers die in hun toeleveringsketen werken al een leefbaar loon betalen. Het betekent wel dat deze ondernemingen het onderwerp leefbaar loon in beleid hebben verankerd, en dat

ze structureel werken aan de verbetering van beloning in de keten. Ook is bij de meeste ondernemingen de rapportage over dit onderwerp verbeterd.

In de tekstbox 'PLWF' kijken we ook terug op de samenwerking met de partners in het Platform Living Wage Financials. Deze samenwerking heeft duidelijk bijgedragen aan het succes van de dialogen. Dankzij het bestaan van het platform konden we de ondernemingen laten zien dat het onderwerp op de agenda staat van een groeiende groep institutionele beleggers. Ook is het platform een herkende en erkende gesprekspartner geworden voor maatschappelijke organisaties die werken aan leefbaar loon.

Op basis van de gerealiseerde voortgang bij de ondernemingen, en het resultaat van de samenwerking in het leefbaar loon platform, kijken we terug op een succesvol engagement project.

Platform Living Wage Financials

Achmea IM neemt sinds 2018 actief deel aan het Platform Living Wage Financials (PLWF). Dit is een groep van inmiddels 18 financiële instellingen die samen werken op het thema 'leefbaar loon'. Het platform maakt gebruik van een gezamenlijke methodologie om de prestaties van een brede groep ondernemingen te beoordelen. Ook voeren de leden gezamenlijk engagement met deze ondernemingen. Door de toenemende bekendheid van het platform worden de leden regelmatig uitgenodigd het werk van het platform te presenteren op bijeenkomsten over mensenrechten en arbeidsomstandigheden. Zo gaven leden van het platform net als vorig jaar een presentatie op het online 'Garment Forum' van de OESO, werd een van de leden uitgenodigd te spreken op een event van de 'Global Fashion Agenda' en mocht Achmea IM het platform vertegenwoordigen bij de lancering van de 'living wage roadmap' van het Initiatief voor Duurzame Handel (IDH).

In 2021 zijn APG (Nederland), AP2 (Zweden) en Storebrand (Noorwegen) toegetreden tot het platform. En meer partijen hebben hun interesse om lid te worden kenbaar gemaakt. Het platform heeft daarom eind 2021 daarom opnieuw gesproken over een verantwoorde groeistrategie. Ook verdere samenwerking met andere organisaties die werken aan leefbaar loon wordt daarbij verkend.

De bijeenkomsten van het platform vonden in 2021 wederom vooral online plaats. Ook gezien de toetreding van internationale partners, is deze werkvorm zeer geschikt . Opnieuw werden diverse externe deskundigen uitgenodigd om hun expertise met de platformleden te delen. In de werkgroep die zich richt op de voedingsketen stond leefbaar loon in de suikerketen centraal. Een zeer positief resultaat is dat Bonsucro, een certificeringsplatform voor de suikerindustrie, na een publicatie en engagement van PLWF heeft besloten leefbaar loon een plek te geven in haar standaarden en activiteiten. Een belangrijk resultaat omdat dit betekent dat aangesloten leden zoals Coca Cola, Nestlé en diverse produceten met dit thema aan de slag gaan.

In oktober 2021 heeft het PLWF voor het eerst de gezamenlijke onderzoeksresultaten in een 'PLWF-rapport' gepubliceerd. Ook werd dit rapport, met de onderzoeksresultaten gepresenteerd op het inmiddels vierde jaarevent van het PLWF, eind oktober. Wederom nam een heel aantal van de onderzochten ondernemingen deel aan de bijeenkomst, hetgeen we als een duidelijk succes van het platform beschouwen.

Voor Achmea IM was 2021 het laatste van drie jaar actieve deelname aan het PLWF. Omdat na ruim 3 jaar ons engagement project over leefbaar loon is afgerond, beëindigen we ook veel van onze actieve bijdrage aan het platform, zoals deelname aan de kledingsector werkgroep en het management comité. Wel hebben we besloten lid te blijven van het platform en te blijven deelnemen aan de werkgroep voor de voedingsketen. We doen dit omdat deelname aan het platform ook nuttig kan zijn voor het nieuwe engagement thema rond arbeidsomstandigheden in de agrarische - en voedingssector, dat we begin 2022 starten.

We kijken met tevredenheid terug naar onze inzet voor en de ontwikkeling van het leefbaar loon platform. In de afgelopen drie jaar heeft het platform een zichtbare rol verworven in het werk aan en debat over betere lonen in internationale productieketens. Het platform wordt steeds meer herkend en benaderd voor samenwerking, door andere beleggers – en maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor betere arbeidsomstandigheden in productieketens.

Meer informatie over het Platform en het rapport over 2021 is te vinden op www.livingwage.nl

Transport & Klimaat

Voortgang thema

Na een looptijd van drie jaar loopt dit engagementtraject af. Van alle vier ondernemingen in het engagementprogramma is door ons vastgesteld hoe de voortgang is geweest tegenover de engagementdoelstellingen.

Deutsche Post presenteerde in 2021 haar nieuwe klimaatdoelstellingen. In een uitgebreid plan, met goed doordachte verduurzamingsmaatregelen, geeft de onderneming aan emissievrij te zijn in 2050. Deze maatregelen zullen geverifieerd worden door het Science Based Targets initiative (SBTi). De maatregelen bestaan ruwweg uit het elektrificeren van het wagenpark, het gebruik van duurzame energie in de kantoren en, hoewel onzeker, gebruik van duurzame brandstoffen voor luchtvracht. Deutsche Post heeft een belangrijk deel van het klimaatbeleid goed op orde. Wij houden echter wel vragen over de verduurzaming van met name de luchtvracht. Ook moet er in onze ogen meer aandacht zijn voor (deelname aan) lobbyactiviteiten met overheden en de consistentie met het eigen klimaatbeleid. Het is reden om de onderneming, ook nu de dialoog afloopt, te blijven volgen.

UPS heeft doelstellingen geformuleerd om volledig carbonneutraal te opereren in 2050, met tussentijdse doelstellingen in 2035 voor een halvering per geleverd pakket. Hoewel de duurzaamheidsplannen van UPS nog om een verdere uitwerking vragen, zien wij dat duurzaamheid duidelijk tot de hoofdprioriteiten van UPS behoort. De onderneming staat voor een flinke uitdaging, maar geen onhaalbare. Bij UPS heeft Achmea IM in 2021 een aandeelhoudersresolutie mede ingediend over lobbying. De concrete vraag aan UPS was om het beleid, acties en rapportages op dit gebied kritisch te evalueren, omdat UPS ondanks het vooruitstrevende klimaatbeleid tegelijkertijd lid is van brancheverenigingen die bekend staan om hun uitgesproken conservatieve opvattingen en lobby. Helaas is UPS, ondanks onze aandeelhoudersresolutie, nog niet ingegaan op ons verzoek. In 2022 zal de aandeelhoudersresolutie over lobbying naar verwachting opnieuw tijdens de aandeelhoudersvergadering in stemming worden gebracht.

Vervolg

Met het afrondende onderzoek in het laatste kwartaal van 2021 sluiten wij alle vier de dialogen af. Wij zien echter nog voldoende aanleiding om onze dialoog met de transportwereld voort te zetten en we zijn voornemens om een vervolgengagement op te zetten met ondernemingen die actief zijn in de transportwereld. In de volgende editie van deze rapportage gaan wij meer in detail verslag doen van het vervolg van het klimaatengagement met transportondernemingen. Ook maken wij dan bekend welke ondernemingen in de portefeuille geselecteerd worden voor de engagement.

Access to Nutrition

Voortgang

Begin juli 2021 is de nieuwe benchmark van de Access to Nutrition Index uitgekomen waarvan we de resultaten in onze engagement hebben ingezet. De uitkomsten van dit nieuwe onderzoek laten een gemengd beeld zien. Zo is het percentage producten dat voedingsbedrijven aanbieden en dat als gezond kan worden gezien nog steeds laag, namelijk 31%. Toch zien we bij een aantal ondernemingen ook vooruitgang. Negen ondernemingen hebben bijvoorbeeld wel degelijk hun voedingsproducten gezonder gemaakt en bij dertien ondernemingen zien we duidelijk meer aandacht voor en beleid op dit thema. Kortom, de uitkomsten van de Index laten zien dat er nog stappen nodig zijn, maar laten ook goede voorbeelden zien van ondernemingen die aantonen dat deze stappen daadwerkelijk mogelijk zijn.

We hebben nu drie jaar engagement gevoerd op dit thema. We zien echter, bevestigd door de uitgekomen Access to Nutrition Index, dat dit thema nog steeds hoog op de agenda moet staan. In overleg met Access to Nutrition en de investeerders coalitie hebben we daarom een aantal wisselingen en toevoegingen doorgevoerd in de groep ondernemingen waarmee we engagement voeren op dit onderwerp. We zullen met Unilever onze engagement voortzetten. Voor Nestlé zullen we als lead-investor het stokje overdragen.

Unilever scoort relatief goed in de benchmark, maar heeft ook een productenportefeuille waar ongezonde producten een belangrijk onderdeel van uitmaken. Daarnaast hebben we de onderneming aangesproken op het zetten van doelen voor het wereldwijd meer toegankelijk maken van gezonde voeding en transparanter te zijn over haar lobbyactiviteiten.

Naast de engagement met de ondernemingen heeft de investeerderscoalitie rondom Access to Nutrition Index ook een verklaring gepubliceerd tijdens de Nutrition for Growth Conference. Dit is een internationale conferentie over duurzame voeding die dit jaar (virtueel) in Japan werd georganiseerd. Een artikel over de lancering is hier te vinden.

Vervolg

We zullen de eerste reactie en gesprekken in 2022 evalueren met de andere investeerders uit de coalitie rondom Access to Nutrition. Daarnaast zullen we vervolggesprekken met de ondernemingen inplannen en monitoren of en hoe

ondernemingen ook daadwerkelijk hun beleid aanpassen. Daarnaast kijken we of en hoe dit thema op de agenda komt van de aankomende aandeelhoudersvergaderingen.

Klimaattransitie

Voortgang

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. Van alle ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is ten aanzien van de genoemde engagementdoelstellingen.

Renault maakte in de afgelopen periode belangrijke voortgang. Het stelde zichzelf ten doel om in 2040 in Europa en in 2050 wereldwijd volledig CO_2 neutraal te zijn. Het blijft niet bij woorden, want Renault heeft een zeer ambitieus actieplan opgesteld met tussentijdse doelen. Ook is het doel van de Europese Unie voor reductie van de uitstoot per verkochte auto gehaald. De onderneming zou echter nog wel meer kunnen doen. Bijvoorbeeld de leveranciers aanspreken op hun milieubeleid en – prestaties. Dit zou tot een nog verdere verbetering leiden. Wij blijven de prestaties van Renault volgen en bespreken de voortgang tijdens de komende gesprekken.

Met **BMW** spraken wij over doelstellingen met betrekking tot de klimaattransitie. Er zijn belangrijke stappen gezet. De onderneming ontving in maart de bevestiging van het onafhankelijke Science Based Targets Initiative (SBTi) dat de door BMW gestelde emissiereductiedoelen in lijn met het Akkoord van Parijs zijn, voor zover deze betrekking hebben op scope 1 en 2. Dat wil zeggen de eigen uitstoot en die gepaard gaat met ingekochte energie. Hoewel wij BMW ook vragen om verantwoordelijkheid te accepteren voor de scope 3 uitstoot (door de geproduceerde auto's) vinden wij de bevestiging van de doelen door het SBTi een belangrijke stap. Wij vragen ook aan andere producenten om dit voorbeeld te volgen.

Wij spraken met **Subaru** over de klimaattransitie. De onderneming loopt achter op de concurrentie in het elektrificeren van het modelaanbod. De onderneming verschuilt zich hierbij enigszins achter het uitblijven van de vraag. Subaru verkoopt voornamelijk auto’s in Japan en Noord-Amerika, waar nog volop vraag is naar traditionele auto’s. Hierdoor ligt bij de automaker de nadruk niet primair op elektrificatie van het modelaanbod. Wel startte de onderneming eerder een samenwerking met Toyota en in mei kondigde de partijen een eerste volledig elektrische model aan. Wij vragen Subaru toch om meer actie te ondernemen en tenminste emissiedoelen te formuleren.

Onze dialoog met **Exxon** verloopt moeizaam en komt eigenlijk niet op gang, terwijl er bij de onderneming intussen toch wel wat ontwikkelingen zijn. In het tweede halfjaar van 2021 maakte Exxon zelfs bekend dat ze in 2030 leidend wil zijn op gebied van broeikasgasuitstoot. Inmiddels is bekend dat de onderneming kleine stappen vooruit zet, zo stemde het in met een reductiedoelstelling op de uitstoot van het sterke klimaatgas methaan. We willen met Exxon praten over haar nieuwe broeikasgasreductie doelstellingen en haar om meer inzicht vragen over hoe ze deze doelstellingen wil bereiken. Gegeven de beperkte respons die wij ontvingen op pogingen om in contact te treden, beraden wij ons op volgende stappen. Wij escaleren de dialoog met Exxon, mogelijk via het uitoefenen van ons stemrecht in de komende periode.

Vervolg

Wij zullen BMW volgen op de voortgang van haar ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen en de positieve aspecten bij de andere autoproducenten delen. Wij verwachten ook van Subaru stappen die zorgen voor een duidelijker pad naar een klimaatvriendelijker toekomst. In de eerste helft van 2022 zullen ook de dialogen met Marathon, OMV, Exxon en Renault vervolgd worden.

Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie

Voortgang

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode.

Onze dialoog met **Covestro** verloopt positief. De chemiereus bevindt zich in de overgang naar een nieuwe duurzaamheidsstrategie die moet leiden tot volledige circulariteit. Covestro maakte eerder al gebruik van reductiedoelstellingen op het gebied van de absolute uitstoot van broeikasgassen en uitstootintensiteit. Zij zal in de komende periode specifiekere doelstellingen rond circulariteit formuleren waarbij ook gezocht wordt naar een accurate meetmethode voor het vaststellen van scope 3 emissies. De doelstellingen zullen worden opgenomen in de beloningscriteria van het management. Naast de toezeggingen rond nieuwe KPI’s en het meten van scope 3 emissies heeft Covestro ook toegezegd haar rapportages te zullen verbeteren. Zo worden de TCFD richtlijnen geïmplementeerd en wordt er een begin gemaakt met rapporteren aan CDP. Dit zijn stappen die de onderneming transparanter zullen maken.

Met **PPG** spraken wij over de duurzaamheidsdoelstellingen van de onderneming die voor 2025 gelden. Deze zijn

inmiddels bepaald voor alle locaties en via scorecards wordt lokaal de voortgang gemeten en gedeeld. Wij vroegen de onderneming om ook voor de langere termijn doelen te formuleren op klimaatgebied. PPG zette de eerste stappen op het gebied van rapportages over klimaatrisico. Na een geslaagde pilot verwachten wij dat de onderneming de TCFD aanbevelingen ter harte neemt bij het opstellen van toekomstige rapportages.

Van **Fortescue** weten wij uit onze gesprekken dat de onderneming belangrijke stappen heeft gezet op het gebied van energie efficiëntie en klimaat. Men streeft ernaar om binnen 20 jaar CO_2-neutraal te opereren. Dit zal een grote opgave zijn, mede door de afhankelijkheid van zware machinerie, die nu nog overwegend werkt op basis van de klimaatonvriendelijke diesel. Fortescue investeert op dit moment echter veel in hernieuwbare energie. Wij vragen de onderneming om ook via concrete doelen op de kortere termijn aan te tonen dat het op de goede weg is. Bijvoorbeeld door concrete doelen te stellen op het gebied van energie efficiëntie.

Umicore erkent dat er ruimte is om meer en explicieter te rapporteren over de wijze waarop de onderneming, haar doelstelling om CO_2-neutraal te zijn, in 2035 gaat bereiken. We verwachten daarom in de komende maanden ook belangrijke stappen van Umicore. Zo heeft de onderneming zich verbonden aan het stellen van op wetenschap gebaseerde emissiedoelen. Wij verwachten deze in de tweede helft van 2022 concreter te kunnen bespreken met een vertegenwoordiging van de onderneming.

Vervolg

In 2022 zal worden gesproken met PPG, Nucor, Fortescue en Umicore. Onder meer van Umicore verwachten wij nieuws over nieuwe klimaatdoelstellingen en de hieraan verbonden acties.

Plastics

Voortgang

In de tweede helft van 2021 spraken we met alle ondernemingen behalve Huhtamaki. In de gesprekken in het najaar van 2021 stond de voortgang ten aanzien van de al eerder besproken verwachtingen centraal. Bij alle ondernemingen staan de uitdagingen rond het voorkomen van plastic afval en de relatie tussen gebruik van fossiele grondstoffen en het beperken van klimaatverandering duidelijk op de agenda. Ook onze verwachtingen aangaande het opnemen van indicatoren over duurzaamheidsprestaties in de beloning van de directie, waren opnieuw onderwerp van gesprek. Bij enkele van de ondernemingen is hiertoe al een aanzet gemaakt. Bij andere moet daar nog aan gewerkt worden. Ter onderbouwing van het belang van dit aspect en de mogelijkheden voor implementatie, sturen we de ondernemingen bijvoorbeeld relevante documentatie en goede voorbeelden.

We hebben de ondernemingen ook geïnformeerd over de door institutionele beleggers uitgesproken steun voor de 'business call for a UN Treaty on plastic pollution[11]. Mede op initiatief van Achmea IM werd in september 2021 de steun van een eerste groep van ca. 30 beleggers bekendgemaakt. In de aanloop naar verdere onderhandelingen over dit voorstel voor een VN-verdrag, blijven we in contact met initiatiefnemers. Berry Global, een van de verpakkingsproducenten in ons engagement programma, heeft na onze suggestie, ook de steun voor de 'business call' uitgesproken, een positief resultaat.

Het gesprek met **LyondellBasell** voerden we in het najaar van 2021 samen met leden van het Climate Action 100+ initiatief. Zowel wat betreft de onderwerpen als de betrokken beleggers is er veel overlap. Op het gebied van klimaat was Lyondell jaren een achterblijver. Eind september 2021 presenteerde de onderneming een nieuw en ambitieuzer doel voor 2030 en de intentie om in 2025 de status van 'net-zero emissions' te bereiken. Voor LyondellBasell zijn ook de scope-3 emissies, waaronder de CO2-uitstoot veroorzaakt bij de productie van fossiele grondstoffen, van grote invloed. We bespraken hoe een toename van het gebruik van circulaire materialen kan bijdragen aan reductie van de scope-3 emissies. Het nieuwe merk 'Circulen' waaronder gerecyclede en bio-based plastics worden ontwikkeld, kan daar sterk aan bijdragen. Lyondell heeft al een doel gesteld voor de groei van productie onder het merk Circulen. Wij zouden graag zien dat de onderneming nog meer ambitie toont, en de groei van de circulaire materialen concreet plaatst in de context van een eveneens ambitieus doel voor reductie van scope-3 CO2 emissies. We spraken ook opnieuw over het opnemen van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid. Lyondell kon op dit punt nog geen concrete toezegging doen.

In het gesprek met **Mondi** gingen we nader in op eerder besproken verwachtingen en recente ontwikkelingen. Mondi produceert vooral veel flexibele plastic verpakkingen. Ook omdat het veelal gaat om verpakking in contact met voedingsmiddelen, is het mede door huidige wetgeving, nog lastig om snel verduurzaming van materiaalgebruik te realiseren. Mondi weet dan ook niet zeker of het eerder gestelde doel van 25% gerecycled plastic gebruik in 2025 haalbaar is.

De onderneming blijft zich daar wel toe inzetten, maar is afhankelijk van wetgeving, van de keuze van klanten en van de beschikbaarheid van het opschalen van de productie van plastic door chemische recycling. Gebruik van bio-based plastics ligt voor de producten van Mondi niet erg voor de hand. De meest directe invloed op verduurzaming van gebruikte materialen heeft Mondi waar het gaat om het

[11] Deze oproep is mede ondertekend door een aantal ondernemingen waarmee wij in dialoog zijn: https://www.plasticpollutiontreaty.org/unea

recyclebaar maken van de eigen producten. In reactie op de geuite twijfel over het behalen van het doel voor 2025, hebben we Mondi gevraagd om in het volgende duurzaamheidsverslag meer in detail aan te geven met welke concrete acties en oplossingen gepoogd wordt dit doel toch te behalen.

Vervolg

In het eerste half jaar van 2022 zullen we een laatste ronde gesprekken plannen. In deze gesprekken zullen we bespreken welke voortgang gerealiseerd is ten aanzien van de gestelde doelen van de dialoog en welke concrete voortgang de ondernemingen nog verwachten. In juni 2022 zullen we de dialogen evalueren en afronden.

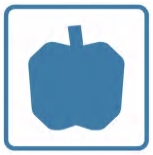

Goede en beschikbare medicijnen

Voortgang

In de tweede helft van 2021 hebben we ons gericht op het indienen van twee aandeelhoudersresoluties bij Gilead en Johnson & Johnson, op het engagement met Biogen, Johnson & Johnson en Gilead en hebben we een brief opgesteld naar de producenten van Covid-19 vaccins.

Bij **Johnson & Johnson** hebben we in november 2021 wederom een resolutie voor de aandeelhoudersvergadering in 2022 ingediend waarin de onderneming wordt opgeroepen om transparant te zijn over hoe overheidsfinanciering bij de ontwikkeling van haar Covid-19 vaccin invloed heeft gehad op de uiteindelijke prijs. Deze resolutie stond ook op de agenda voor de aandeelhoudersvergadering van 2021 en behaalde daar 31,77% van de stemmen. Johnson & Johnson heeft echter onvoldoende stappen gezet op dit terrein en we hebben met andere investeerders de resolutie wederom opnieuw ingediend. In het kader van de Access to Medicine Index hebben we met de onderneming gesproken over hoe het haar prestaties in deze index kan verbeteren, mogelijk door te werken aan betere distributienetwerken in ontwikkelingslanden. Daarnaast hebben we Johnson & Johnson opgeroepen om een koppeling te maken tussen het beloningsbeleid en de wereldwijde toegang tot haar Janssen-vaccin.

Met **Gilead** hebben we dit najaar gesproken over de uitkomsten van de Access to Medicine Index. Tijdens het gesprek bleek er door de komst van nieuwe bestuurders een nieuwe wind te waaien. De onderneming lijkt serieuzer werk te willen maken van toegang tot medicijnen en liet eind 2021 weten voor het eerst actief mee te werken met het onderzoek van Access to Medicine. Toch is er ook nog werk aan de winkel, o.a. wat betreft het vergroten van de transparantie. Om deze reden hebben we met andere investeerders een resolutie ingediend voor de aandeelhoudersvergadering in 2022 met als doel de transparantie over haar lobbyactiviteiten te vergroten. De eerste gesprekken met de onderneming hierover hebben plaatsgevonden, maar op het moment van schrijven is het nog onduidelijk of de onderneming met voldoende toezeggingen zal komen om de resolutie terug te trekken.

Met **Biogen** hebben we gesproken over hun prijsbeleid. Biogen heeft een prijsbeleid, maar het is onduidelijk of en hoe dit in de praktijk wordt toegepast. Tijdens het gesprek zijn we daarom dieper ingegaan op het medicijn “Spinraza” en hoe Biogen hier haar prijsbeleid in de praktijk brengt. Daarnaast hebben we aangedrongen om de transparantie wat betreft lobbyactiviteiten te vergroten en om een externe adviesraad in te stellen die stakeholders direct het bestuur laat adviseren op maatschappelijke thema’s zoals toegang tot medicijnen. De onderneming liet weten dit te overwegen en binnenkort een studiedag over dit thema voor haar bestuur te organiseren.

Vervolg

We zullen in de eerste helft van 2022 toewerken naar de aandeelhoudersvergaderingen, in het bijzonder die van Gilead en Johnson & Johnson. Bij de laatste onderneming zal het vooral gaan over de koppeling tussen het beloningsbeleid en wereldwijde toegang tot vaccins. Daarnaast zullen we inzetten op engagement gesprekken met o.a. Roche en Novartis. Deze laatste onderneming is ondanks verschillende verzoeken voor een gesprek het laatste halfjaar niet responsief is geweest.

Human Capital

Voortgang

In november 2021 heeft een derde geprek plaatsgevonden met **Sodexo**. Tijdens dit gesprek is met name gesproken over diversiteit en inclusiviteit. Sodexo besteed aandacht aan deze onderwerpen aan de hand van vijf thema's: evenwicht in geslacht, handicaps, culturele afkomst, sexuele geaardheid en generaties. Tijdens dit gesprek hebben wij het ook gehad over de medewerkersbetrokkenheid enquête van Sodexo en hebben wij gevraagd om meer inzicht in deze enquête. Sodexo gaf aan haar transparantie met betrekking tot de vragen en onderwerpen in deze enquête te willen verhogen. Echter, toont Sodexo zich nog terughoudend om informatie te delen over de reacties van haar werknemers op de enquête. Wij hebben Sodexo aangemoedigd om haar statistieken met betrekking tot haar korte- en lange-termijn contracten te rapporteren. Deze informatie zou een goede indicatie geven van de manier waarop Sodexo met haar medewerkers omgaat. Sodexo gaf aan dit niet te willen doen, omdat de betekenissen van korte- en lange-termijn

contracten verschillen per land. Met betrekking tot leefbaar loon gaf Sodexo aan dat ze op het moment een testprogramma heeft in Engeland en de inzichten hiervan in de komende jaren wil gaan toepassen in andere landen. Buiten de punten waar we kritisch op zijn, zien we wel dat Sodexo afgelopen jaar een flinke stap heeft gemaakt wat betreft het vergroten van de transparantie over haar omgang met werknemers.

In december 2021 hebben wij een tweede gesprek gehad met **Carnival**. Ditmaal waren ook CEO Arnold Donald en bestuurslid Randall Weisenburger aanwezig. Tijdens dit gesprek is gesproken over de inspanningen van Carnival op gebied van diversiteit en inclusiviteit. Zo heeft Carnival tijdens de pandemie een platform opgezet waarin managers aangeven wat zij dat jaar zullen doen om diversiteit en inclusiviteit te promoten. De managers zijn verantwoordelijk voor het behalen van deze doelen en rapporteren aan het bestuur en de CEO. Daarnaast geeft Carnival aan dat dit platform hen helpt bij de uitdagingen, die het brede scala aan benodigde vaardigheden op een cruise schip, van gastvrijheid tot afvalbeheer, met zich meebrengt. Tijdens het gesprek gaf Carnival toe dat zij de transparantie in haar rapportages op gebied van Human Capital nog kan verbeteren en op het moment uitzoekt wat en hoe te rapporteren. Met betrekking tot informatie over de werknemers op de cruise schepen, heeft Carnival toegezegd in de toekomst meer transparantie te zullen tonen. Bovendien gaf Carnival aan dat zij tijdens de pandemie aandacht heeft besteed aan eventuele aanpassingen aan het beloningsbeleid, welke in de toekomst niet alleen financiële maatstaven zal bevatten. Daarnaast is het zeer positief nieuws dat Carnival meldt dat zij op dit moment werkt aan een mensenrechtenbeleid.

Ook met de andere onderneming uit de cruise-sector, **Royal Carribean Cruises** (RCL) zijn we weer het gesprek aangegaan. Bij RCL hebben we de grote impact van de Covid-19 crisis op de onderneming en haar werknemers besproken. Tijdens het gesprek hebben we, net als bij Carnival, erop aangedrongen de transparantie te vergroten. In het bijzonder wat betreft de werknemers die op de schepen werken. De onderneming liet weten hier open voor te staan, maar dat wel een verdere analyse nodig is om te kijken wat wel en niet mogelijk is. Daarnaast hebben we de onderneming aangespoord om, net als Carnival, een beleid op het gebied van mensenrechten te ontwikkelen. Positief is dat Royal Carribean aangaf ook te werken aan het thema leefbaar loon. Dit past zij al toe in de VS en zij wil dit binnenkort ook wereldwijd invoeren.

Vervolg

In de eerste helft van 2022 zetten we de dialogen voort. We zullen ons hierbij met name richten op het plannen van gesprekken met McDonalds en Starbucks. Daarnaast zullen we monitoren of de transparantie wat betreft de omgang met werknemers bij Carnival, Royal Carribean Cruises en Sodexo verbetert.

Ook zullen wij vanuit het Workforce Disclosure Initiative (WDI) contact opnemen met de diverse ondernemingen om ze te vragen deel te nemen aan de enquête. Deelname aan WDI zorgt ervoor dat er meer inzicht gegeven wordt in het beleid van de onderneming ten opzichte van medewerkers. Het WDI draagt bij aan het bereiken van gestandaardiseerde en vergelijkbare informatie over het personeelsbestand.

Afbouw blootstelling Steenkool

Voortgang

Begin 2020 stuurden wij brieven met onze doelstellingen en vragen naar alle geselecteerde ondernemingen binnen dit thema. Wij vroegen de mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven naar hun visie op het gebruik van steenkool voor energiewinning, hun afbouwstrategie en investeringsplannen voor andere bronnen van inkomsten en activiteiten.

RWE heeft, geholpen door maatschappelijke en politieke druk, een concreet pad waarbij het uiterlijk in 2038 alle kolenmijnen sluit en geen energie meer opwekt uit kolen. Tot onze tevredenheid passen de emissiereductieplannen volgens het SBTi binnen de Parijse klimaatambitie. Een interessante ontwikkeling is de juridische procedure die RWE koos tegen de Nederlandse overheid en de daaraan gekoppelde schadeclaim. Investeringen in kolencentrales zijn, zeker met de kennis van nu, vanuit klimaatbeleid op z'n zachtst gezegd riskant. Wij stellen de vraag of de aangescherpte wetgeving uitsluitend het gevolg is van politieke wispelturigheid of dat de top van RWE mogelijk een verkeerde inschatting kan worden verweten.

BHP heeft het afgelopen jaar stappen gezet in het reduceren van het winnen van steenkool. De onderneming heeft haar deelname in een Colombiaanse kolenmijn verkocht. Ook zit BHP in een traject om haar Australische kolenmijnen te verkopen. De onderneming heeft nog geen termijn gekoppeld aan de verkoop van thermische steenkool. Ook heeft BHP haar doelstelling om voor 2050 koolstoofneutraal te zijn nog niet onderbouwd. Wij vragen van BHP om meer werk te maken van het uitleggen waarom de onderneming denkt binnen de grenzen van de Parijse klimaatambitie te kunnen blijven. BHP moet duidelijker aantonen hoe dit op een geloofwaardige manier plaats kan vinden.

Enel ligt op koers om haar steenkoolcapaciteit in 2030 volledig afgebouwd te hebben. In 2022 zal Enel haar steenkoolcapaciteit al met 74 procent verlaagd hebben ten opzichte van 2018. Tegelijkertijd investeert Enel flink in het versnellen van de groei van haar hernieuwbare energiecapaciteit. Hierdoor zal in 2022 duurzame energie 60

procent uitmaken van de totale productiecapaciteit van de onderneming.

Vervolg

In de eerste helft van 2022 zullen wij de duurzaamheidsrapportages en kolen-afbouwstrategieën van de ondernemingen bestuderen en beoordelen op voortgang. Aan de hand van deze analyse zullen we onze dialoog met deze ondernemingen vervolgen. Ook zullen wij bij Jardine Matheson de druk opvoeren om met institutionele beleggers in gesprek te gaan over een effectief klimaatplan.

Biodiversiteit

Voortgang

Begin 2021 zijn we gestart met het voorbereidend onderzoek. Tal van onderzoeken en rapporten zijn daarbij gebruikt, van kennisinstellingen, financiële sectororganisaties en maatschappelijke organisaties. Op basis van het onderzoek is eerst de keuze voor de relevante sector / keten gemaakt, en vervolgens de selectie van ondernemingen om het gesprek mee aan te gaan. Daarbij is nadrukkelijk gekeken naar de activiteiten van de onderneming en risico's wat betreft het veroorzaken van biodiversiteitsverlies. In de eerste helft van 2021 is aan alle ondernemingen een brief gestuurd waarin we het thema biodiversiteit hebben geïntroduceerd. In de brief hebben we onze risicoanalyse voor de ondernemingen wat betreft impact op verlies van biodiversiteit uiteengezet en een aantal vragen geformuleerd. De brieven sloten af met een verzoek om over dit thema in gesprek te gaan.

In de tweede helft van het jaar hebben we met zes van de zeven ondernemingen kunnen spreken. De gesprekken waren open, informatief en constructief. Alleen met Costco heeft geen gesprek plaatsgevonden. Deze onderneming gaf aan geen behoefte te hebben aan een gesprek en zelf de momenten te kiezen om de aandeelhouders over ontwikkelingen rond verduurzaming te informeren. Als eerste stap in lijn met onze escalatie strategie zullen we begin 2022 vragen stellen over het thema biodiversiteit op de aandeelhoudersvergadering. Daarna zullen we bekijken of dit een opening biedt om toch met de onderneming in gesprek te komen.

De gesprekken met de ondernemingen bevestigden het beeld dat al ontstond tijdens het voorbereidend onderzoek. De meeste van de ondernemingen werken al aan het beperken van hun rol in het veroorzaken van verlies aan biodiversiteit. Sommigen doen dat nog vrij ad-hoc, anderen al op basis van een analyse van gebruikte grondstoffen en de impact daarvan op biodiversiteit. In veel gesprekken kwam de term 'regeneratieve landbouw' naar voren. Dit gaat om een vorm van landbouw die zich richt op het herstel van de bodemvitaliteit en het vergroten van de biodiversiteit. Ook de relatie tussen klimaatverandering en biodiversiteit kwam in de gesprekken aan de orde. Een aantal ondernemingen bekijkt al hoe ze door meer duurzame landbouwpraktijken de opname van CO2 in de grond kunnen verbeteren, waardoor de 'scope 3' emissies, de emissies in de productieketen, beperkt kunnen worden. Tussen de ondernemingen zijn duidelijke verschillen in hoe ver ze al zijn in hun werk op het gebied van deze thema's. Ook in de mate van kwaliteit en detail in de rapportage over deze onderwerpen zijn er duidelijk verschillen.

De voornaamste uitdaging zit in het ontwikkelen en toepassen van indicatoren om bijdragen aan verbetering van biodiversiteit te meten. In de volgende gesprekken met de ondernemingen zullen we verder ingaan op hoe ze hun werk aan behoud van biodiversiteit kunnen versnellen en opschalen en hoe ze daarover nog beter kunnen rapporteren. Meer details over de voortgang van individuele ondernemingen is te lezen in de ondernemingsprofielen.

Samenwerking

In de voorbereiding van het engagement project bleek ook de deelname van Achmea IM aan de Finance for Biodiversity Pledge van waarde. Dit initiatief dat ook verbonden is aan het Europese EU Business @ Biodiversity Platform[12], biedt toegang tot de meest recente ontwikkelingen op gebied van biodiversiteit-impact meet methoden voor ondernemingen en impact indicatoren en data voor financiële instellingen. Samenwerking op gebied van engagement over biodiversiteit is één van de doelstellingen van de Pledge. Achmea IM heeft samen met Federated Hermes het voorzitterschap van de engagement werkgroep op zich genomen. Door actieve deelname in deze werkgroep willen we samenwerking op het gebied van engagement bevorderen en leren van ervaringen van andere leden van de werkgroep. Ook kan afstemming plaatsvinden in het geval er met dezelfde ondernemingen dialoog plaatsvindt. We hebben leden van de engagement werkgroep uitgenodigd om actief deel te nemen aan ons engagement project en vier partijen, Vancity Investment Management (Canada), Karner Blue Capital (VS), Oddo BHF asset management en SCOR SE (Frankrijk), hebben zich bij ons programma aangesloten. Deze samenwerking is een duidelijk signaal aan de ondernemingen dat er toenemende aandacht is bij beleggers voor de risico's rond biodiversiteitsverlies.

Vervolg

In de eerste gesprekken hebben we aangegeven dat we graag de komende ca. 3 jaar met de ondernemingen in gesprek blijven over inzet, werk en voortgang aangaande behoud – en verbetering van biodiversiteit. Zes van de zeven ondernemingen – Costco was de uitzondering – waren daartoe bereid. In het eerste half jaar van 2022 zullen we een nieuwe ronde gesprekken plannen. Voor Costco gaan we op basis van onze escalatiestrategie en in overleg met de

[12] https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm

samenwerkingspartners bekijken of we toch in gesprek kunnen komen.

Klimaatadaptatie en Water

Voortgang

Het afgelopen halfjaar hebben we gebruikt voor het voorbereidend onderzoek, het zetten van de doelstellingen en de selectie van ondernemingen. Bij de geselecteerde ondernemingen hebben we onderzoek uitgevoerd naar hun specifieke aanpak op dit onderwerp. Per onderneming vindt u in de profielen de verdere achtergronden en status per ondernemingen. Op basis van dit onderzoek hebben we deze ondernemingen een brief gestuurd waarin we onze doelstellingen van de engagement hebben geïntroduceerd en het verzoek hierover op korte termijn in dialoog te gaan. We hebben op dit moment de eerste reacties binnen en de eerste gesprekken zijn ingepland voor de eerste helft van 2022.

Vervolg

De eerste ronde gesprekken zal begin 2022 plaatsvinden. Het totale traject zal, afhankelijk van de voortgang, naar verwachting circa drie jaar in beslag nemen.

CO_2-reductie

De haalbaarheid van wereldwijde klimaatdoelstellingen is grotendeels afhankelijk van de mate waarin ondernemingen erin slagen hun emissies van CO_2 en andere broeikasgassen te verminderen. Hoewel het klimaat akkoord van Parijs en meer recentelijk het Klimaatpact van Glasgow zich primair richten op nationale klimaatplannen van lidstaten (door middel van nationaal bepaalde bijdragen), is de private sector de sleutel tot succes. Van ondernemingen wordt daarom verwacht dat zij bijdragen aan het realiseren van de klimaatplannen van het land waarin zij opereren. Hiertoe moeten zij hun emissiereductiedoelstellingen tenminste in lijn te brengen met de vastgestelde doelen van het akkoord van Parijs en het klimaatpact van Glasgow. Institutionele beleggers zijn voor het bereiken van hun klimaatdoelen afhankelijk van de mate waarin ondernemingen in portefeuille CO_2 reducties bereiken. Via dit engagementthema worden ondernemingen opgeroepen om aan deze verwachtingen te beantwoorden.

Vervolg

In de komende periode zal verder onderzoek plaatsvinden om de doelen en aanpak voor dit engagementthema verder te bepalen. Verder verwachten wij in juli te rapporteren over de geselecteerde ondernemingen.

5.5. Dialoog ESG NL

Achtergrond

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de bedrijfsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en lange termijn waardecreatie. Ook remuneratievoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijk discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Hierbij toetsten wij de beleidsvoorstellen aan de uitgangspunten en best practices van de Nederlandse Corporate Governance Code (herzien in 2016), en vanaf 1 januari 2019 aan de Nederlandse Stewardship Code. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion.

De principes uit de Stewardship Code bieden ons als institutionele beleggers de mogelijkheid verantwoording af te leggen aan deelnemers en klanten over de wijze waarop wij als betrokken belegger invulling geven aan onze aandeelhoudersrechten. De Stewardship Code is in lijn met de verantwoordelijkheden die voor aandeelhouders gelden ten aanzien van transparantie rond het betrokkenheidsbeleid en stembeleid, zoals vastgelegd in de herziene EU-richtlijn aandeelhoudersrechten (Shareholders' rights directive). Zij onderstreept ook het belang van aandeelhoudersbetrokkenheid voor het streven naar lange termijn waardecreatie van de Nederlandse beursondernemingen, zoals vastgelegd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Daarnaast verlangt de Stewardship Code van institutionele beleggers de bereidheid om, eventueel samen met andere institutionele beleggers, een constructieve dialoog aan te gaan met de Nederlandse beursondernemingen en met andere belanghebbenden.

Overzicht dialogen

In de tweede helft van 2021 is Achmea IM, namens Achmea, in dialoog gegaan met twee Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze dialogen vonden plaats binnen het Eumedion verband, zie onderstaande tabel.

TABEL 5.5.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN IN H2 2021

Ondernemingen	Besproken onderwerpen
Ahold-Delhaize	Langetermijnwaardecreatie model, diversiteit, strategie, duurzaamheid, beloningsbeleid.
Royal Dutch Shell	Klimaatbeleid, beloningsbeleid, bestuur.

Dialogen met Nederlandse ondernemingen

Ahold-Delhaize

Met Ahold-Delhaize is gesproken over de voorgenomen aanpassingen in het beloningsbeleid. Grotere focus op ESG factoren, evenals transparantie zijn onderdelen waar Ahold-Delhaize op gaat focussen in het beloningsverslag. Wij vragen al enkele jaren naar concrete stappen op het gebied van transparantie in het beloningsbeleid. We zijn dan ook blij met de stappen die de onderneming op dit gebied gaat zetten. Wel zijn er nog openstaande vragen over de ESG gerelateerde targets. Ahold-Delhaize verwacht begin volgend jaar hier meer over te kunnen zeggen. Ahold-Delhaize vindt het van belang dat de targets meetbaar zijn opdat de externe account dit ook kan auditen. Een punt waar vanuit Eumedion ook aandacht voor wordt gevraagd.

Royal Dutch Shell

Met Royal Dutch Shell hebben we gesproken over de aankondiging om de aandelenstructuur van Shell te vereenvoudigen. Hiervoor was een statutenwijziging nodig. In de dialoog zijn vragen gesteld over de voordelen van deze stap, de afwegingen en toekomstige plannen. Geconcludeerd kan worden dat de vereenvoudiging van de structuur in het voordeel is voor de aandeelhouders en het voorstel niet in strijd is met de Nederlandse corporate governance en/of duurzaamheid best-practices. In de buitengewone aandeelhoudersvergadering op 10 december 2021 is er met 99,77% van de aandelen VOOR het voorstel gestemd, waarmee het voorstel is aangenomen en de aanpassingen kunnen worden doorgevoerd.

Ook is met Shell gesproken over de voortgang wat betreft het aanpassen van de doelstellingen om emissies terug te dringen, als gevolg van de uitspraak van de rechtbank. Shell gaf aan hier hard aan te werken. Een aangepast klimaattransitieplan zal bij de komende jaarlijkse aandeelhoudersvergadering ter adviserende stem worden voorgelegd aan de aandeelhouders. Shell vertelde dat zij wat betreft scope 1 en scope 2 ruimschoots aan de eisen van de rechtbank voldoen. Scope 3 is een grote uitdaging. Shell is in hoger beroep gegaan tegen de uitspraak.

5.6. Collectieve initiatieven

Namens Achmea is Achmea Investment Management (Achmea IM) actief in een aantal nationale en internationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Daarnaast is Achmea ondertekenaar van een aantal initiatieven waaronder 'investor statements', die belangrijk zijn vanuit de identiteit van de eigen organisatie of die van haar klanten. Ten slotte trekt Achmea IM op met andere institutionele beleggers, bijvoorbeeld daar waar collectieve dialoog met ondernemingen of internationale beleidsmakers effectiever is dan op individuele basis.

Achmea IM speelt een actieve rol in de samenwerkingsverbanden Eumedion en ICGN:

EUMEDION
CORPORATE GOVERNANCE FORUM

Bestuurder van Eumedion
Lid van Investment Committee
Lid werkgroep bestuurdersbezoldiging
Lid Auditcommissie
Lid Juridische commissie

ICGN
International Corporate Governance Network

Lid Shareholders Responsibilities Committee

Ontwikkelingen collectieve initiatieven en investor statements H2 2021

Hieronder introduceren we initiatieven die het afgelopen half jaar zijn ondertekend, en noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde initiatieven.

Investor statement gericht aan ondernemingen in de halfgeleiderindustrie om conflict mineralen in haar toeleveringsketen aan te pakken

Op het moment wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van conflict materialen (goud, kobalt, tin, tantalium en wolfraam) uit centraal Afrika. Veel mijnen in dit gebied hebben geen goede arbeidsnormen en milieustandaarden. Als gevolg vinden er mensenrechtenschendingen plaats en wordt het milieu negatief beïnvloed. Door de complexe toeleveringsketens, gaat dit vaak gepaard met slechte traceerbaarheid van de conflict mineralen. In november 2021 steunde Achmea IM een brief verzonden naar 29 ondernemingen in de halfgeleiderindustrie, waaronder Nokia, Apple en Texas Instruments. Steward Investors, de opstellers van de brief, hoopt op een meerjarig engagementtraject met deze ondernemingen. De brief vraagt de ondernemingen om, onder andere, te investeren in het verhogen van de traceerbaarheid van conflict mineralen in de toeleveringsketen, hergebruik van mineralen te verhogen en te participeren in samenwerkingsverbanden in de halfgeleiderindustrie. De brief is gesteund door 156 beleggers met totaal $6,4 biljoen vermogen onder beheer.

Investor statement voor meer rapportage met betrekking tot betaald verlof

Naast het bovengenoemde statement richting de politiek, heeft Achmea IM, mede namens Achmea, ook een investor statement ondertekend dat Amerikaanse ondernemingen vraagt om meer transparantie met betrekking tot hun betaald verlof beleid. Op het moment delen ondernemingen alleen een breed overzicht van hun betaald verlof beleid waarin belangrijke details worden weggelaten of ze delen helemaal geen informatie. De brief, verzonden naar 48 ondernemingen, waaronder Starbucks, Target en Amazon, vraagt om informatie over het personeelsbestand, de dagen betaald verlof met betrekking tot de pandemie en de voorwaarden voor het aanvragen van betaald verlof. De brief is opgezet door ICCR en sluit aan bij het eerder gesteunde initiatief 'Investor Statement on Coronavirus Response', welke ondernemingen vraagt betaald verlof beschikbaar te maken voor hun werknemers.

Investor statement aan Starbucks omtrent beschuldigingen van anti-vakbond activiteiten

Starbucks medewerkers in Buffalo, New York, proberen de allereerste Starbucks vakbonden op te zetten. Starbucks wordt echter beschuldigd van het tegenwerken van deze vakbondsvorming. Zo zou Starbucksdruk uitoefenen via het werken naar één vakbondsverkiezing van alle winkels in plaats van drie en het sluiten van winkels welke geassocieerd zijn met de vakbondsvorming. Het vermogen van werknemers om zich te organiseren in vakbonden, gezamenlijk te handelen en deel te kunnen nemen aan collectieve onderhandelingen zijn belangrijke arbeidsrechten. Daarom steunde Achmea IM, mede namens Achmea, in december de brief richting Starbucks. De brief, opgezet door Trilium Asset Management en Parnassus Investments, moedigde de onderneming aan om rechten tot vakbondsvrijheid te respecteren en op goede voet verder te gaan met contractonderhandelingen.

Investor statement aan vaccinproducenten omtrent een effectieve en eerlijke reactie op COVID-19

Achmea IM en Achmea hechten veel waarde aan het belang van een effectieve en eerlijke wereldwijde reactie op COVID-19. Op het moment heeft een groot deel van de wereldbevolking niet voldoende toegang tot vaccinaties. De pandemie, die in veel delen van de wereld nog niet onder controle is, zou bovenaan de agenda moeten staan van beleggers, overheden en vaccinproducten. In een eerdere brief richting de farmaceutische sector maakten wij ons al sterk voor, onder andere, wereldwijd betaalbare vaccines, internationale samenwerking en het op een eerlijke manier verdelen van benodigdheden om de pandemie te bestrijden. In december 2021 gingen wij een stap verder en namen wij het initiatief om een brief te sturen naar vaccinproducenten met de vraag om de doelstellingen opgesteld door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) op een meetbare en transparante manier op te nemen in hun beloningsbeleid. De keuze om deze doelstellingen op te nemen in het beloningsbeleid zal mee worden genomen in onze overwegingen om voor of tegen te stemmen op onderwerpen met betrekking tot de beloning van bestuurders en bestuur benoemingen. De brief, gestuurd naar Pfizer, Johnson & Johnson, Moderna en AstraZeneca, is gesteund door 65 financiële instellingen met een gezamenlijk vermogen onder beheer van $3,5 biljoen. De oproep werd opgepikt door diverse internationale media waaronder de BBC, Reuters en de NRC. In de eerste helft van 2022 zullen wij in gesprek gaan met de ondernemingen over deze brief.

Business statement voor een VN-Verdrag om plasticvervuiling wereldwijd aan te pakken

Vervuiling door plastic is een grensoverschrijdend probleem met een substantiële negatieve invloed op de natuur, zowel op het land als in het water. Om dit probleem aan te pakken, is er actie nodig op internationaal niveau. The 'Business Call', een initiatief van het wereldnatuurfonds (WWF) en de Ellen McAarthur Foundation, roept de Verenigde Naties (VN) op om een verdrag op te stellen om plastic vervuiling aan te pakken. Achmea IM nam het initiatief om voor deze 'Business Call' ook steun van beleggers te mobiliseren. Het statement roept de VN-landen op om tot een ambitieus verdrag te komen dat plasticvervuiling op wereldwijde schaal aanpakt. Op de vergadering van de UN Environment Assembly (UNEA 5.2) in februari 2022 zal hierover worden gesproken. Er is een ambitieus verdrag nodig dat zowel de productie van plastic, 'upstream', als afvalcollectie en recycling, 'downstream', aanpakt. Het statement is gesteund door meer dan 70 ondernemingen, waaronder plastic producenten, detailhandel en 28 financiële instellingen. Een aantal van de

ondersteunende ondernemingen zijn onderdeel van ons thematisch engagement programma over plastic verpakkingen.

Decarbonisatie initiatief van investeerders – update

Sinds begin 2018 is Achmea IM lid van het decarbonisatie initiatief van investeerders onder leiding van ShareAction. Dit initiatief brengt financiële instellingen samen om collectief druk uit te oefenen op ondernemingen om ambitieuze klimaat gerelateerde doelstellingen op te nemen in hun beleid en proactief aan de slag te gaan met het reduceren van hun broeikasgasemissies. In november 2021 stuurde ShareAction namens de financiële instellingen een brief naar 13 ondernemingen, waaronder Bayer, Carrefour en Danone. Deze brieven vroegen de ondernemingen om zich aan te sluiten bij EV100 en zich te verbinden aan het doel om over te gaan op een vloot van 100% emissievrije voertuigen in 2030. EV100 is een samenwerkingsverband van ondernemingen die zich hebben gecommitteerd aan het overgaan naar een elektrische vloot en het installeren van laadinfrastructuur voor haar werknemers en klanten.

Tot op heden hebben deze ondernemingen nog niet toegezegd tot een (virtuele) bijeenkomst om bovenstaande te bespreken. Wel heeft Bayer op het verzoek gereageerd. In haar reactie gaf de onderneming aan zich te committeren aan het verhogen van het aandeel elektrische voertuigen in haar vloot, maar dat de transitie naar een 100% elektrische vloot op dit moment niet mogelijk is, omdat de markt nog niet genoeg gevorderd is. Ook van andere ondernemingen is een reactie ontvangen. De onderneming SAP gaf in haar reactie aan zich niet te committeren aan EV100, maar dat het zich wel heeft verbonden aan het doel om in 2035 over te gaan op een vloot van 100% emissievrije voertuigen. Ook Engie heeft gereageerd op het verzoek. De onderneming heeft naar aanleiding van de brief het EV100 initiatief besproken met medewerkers van the Climate Group verantwoordelijk voor EV100. In 2022 zal een volgend gesprek tussen de partijen plaatsvinden.

TABEL 5.6.1 OVERZICHT H2 2021 COLLECTIEVE ACTIVITEITEN ACHMEA

Initiatief	Rol	Thema	Samenwerking	Sinds
Investor statement gericht aan ondernemingen in de halfgeleiderindustrie om conflict mineralen aan te pakken	investor statement		Coalitie met 156 financiële instellingen	H2 2021
Investor statement voor meer rapportage met betrekking tot betaald verlof	investor statement		ICCR	H2 2021
Investor statement aan Starbucks omtrent beschuldigingen van anti-vakbond activiteiten	investor statement		Trilium Asset Management en Parnassus Investments	H2 2021
Investor statement aan vaccinproducenten omtrent een effectieve en eerlijke reactie op COVID-19	investor statement		Coalitie met 65 financiële instellingen	H2 2021
Business statement voor een VN-Verdrag om plasticvervuiling wereldwijd aan te pakken	Business statement		Wereldnatuurfonds (WWF) en Ellen MacArthur Foundation	H2 2021
CDP SBT	investor statement		CDP	H1 2021
Global statement to governments on the climate crisis	investor statement		IIGCC	H1 2021
Investor Statement on Human Rights and Business Activities in Myanmar	supporting investor		Investor alliance for human rights	H1 2021
Investor statement on corporate accountability for digital rights	investor statement		Investor alliance for human rights	H1 2021
Investor Statement on Facial Recognition	supporting investor		50 investeerders	H1 2021
Sign on to Investor Statement on the Bangladesh Accord	investor statement		ICCR	H1 2021
Soy Trader Engagement | Letters to the Board	investor statement		CERES	H1 2021
Co-Sign an Investor Letter to Amazon to ask for concrete measures to implement its stated commitment to ILO Core Conventions	investor statement		coalitie van 70 investeerders	H1 2021

Engaging with the food industry to build sustainable protein supply chains | FAIRR Initiative	member				PRI	H1 2021
CDP Science Based Targets (SBT) campaign	Supporting Investor				CDP	H2 2020
Oproep voor aandacht voor de impact van Covid-19 op zeelieden	Investor statement				VN	H2 2020
Finance for Biodiversity Pledge	Ondertekenaar				Coalitie met 37 investeerders	H2 2020
Investor Statement Access to Nutrition	Investor statement				Access to Nutrition	H2 2020
Breastmilk Substitutes Call to Action	Investor statement				Access to Nutrition	H2 2020
Investor Engagement letter Xinjiang Uyghur Autonomous Region	Supporting Investor				Investor Alliance on Human Rights, ICCR	H2 2020
2020 Soy Trader Private Investor Letter	Supporting Investor				PRI, Ceres	H2 2020
Satellite-based engagements towards No-deforestation	Supporting Investor				Coalitie met 8 investeerders	H2 2020
UPS shareholder resolution: Lobbying Expenditures and Disclosure	Supporting Investor				Boston Trust Walden	H2 2020
Abbvie shareholder resolution: Executive Compensation and Drug Pricing Risks	Supporting Investor				Friends Fiduciary	H2 2020
Johnson & Johnson shareholder resolution: Receipt of government financial support for development of COVID-19 vaccines	Supporting Investor				Oxfam America	H2 2020
Engaging with global washing machine manufacturers to reduce microplastic pollution	Supporting Investor				First Sentier Investors, the Marine Conservation Society	H2 2020
Investor Statement “Pharmaceutical Sector & Covid-19”	Initiator				Coalitie met 65 investeerders	H1 2020
Preventing PFAS pollution by removing forever chemicals from food packaging	Supporting Investor				Fidra	H1 2020
Pesticide Use Reduction and Safer Chemicals Management	Supporting Investor				Mercy Investment Services	H2 2019
Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	Member				Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H1 2019
Platform Living Wage for Financials	Member				10 Nederlandse Financiële instellingen	H2 2018
Access to Nutrition	Supporting Investor				Access to nutrition	H1 2018
CDP Non-disclosure Campaign	Supporting Investor				CDP	H1 2018
Investor Alliance for Human Rights	Supporting Investor				ICCR	H1 2018
Investor Decarbonisation Initiative	Supporting Investor				ShareAction	H1 2018
Workforce Disclosure Initiative	Investor Statement				ShareAction	H1 2018
Climate Action 100+	Supporting Investor				IGCC, UN PRI, AIGCC, Ceres	H2 2017
DNB SDG Werkgroep	Lid Werkgroep				Nederlandse Institutionele Beleggers	H1 2017

Platform Carbon Accounting Financials	Voorzitter Werkgroep Credits				PCAF	H1 2017
Carbon Disclosure Project	Ondertekenaar				CDP	2009
UN PRI	Ondertekenaar				UNPRI	2007

5.7. Stembeleid & Corporate Governance

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. Achmea belegt onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en is daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan Achmea invloed uitoefenen op ondernemingen. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen kan Achmea zich uitspreken over het beloningsbeleid. Achmea doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergaderingen (stemmen).

Institutionele belegger als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals verzekeraars een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen.

Achmea hecht waarde aan goed ondernemingsbestuur en is ook vanuit haar eigen overtuigingen gemotiveerd om te voldoen aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid;

2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen jaar;

3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

Stemgedrag Achmea

Achtergrond

De tweede helft van het jaar is relatief rustig omdat de meeste Europese en Amerikaanse aandeelhoudersvergaderingen in de eerste helft van het jaar plaatsvinden. De piek van het aandeelhoudersvergaderingen seizoen in Australië en Nieuw- Zeeland ligt wel in de tweede helft van het jaar. In het derde en vierde kwartaal vinden daarnaast meestal bijzondere aandeelhoudervergaderingen plaats voor tussentijdse benoemingen van bestuurders, voor de goedkeuring van beloningsbeleid en over aandelenuitgifte. Er blijft een stijging zichtbaar in het agenderen van aandeelhoudersvoorstellen op vergaderingen. Ook het aantal aandeelhoudersvoorstellen per vergadering neemt bij enkele grote ondernemingen toe. De meeste steun ontvingen aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van klimaat. De steun voor sociale aandeelhoudersvoorstellen blijft hierbij achter.

Gezien de voortdurende COVID-19 pandemie vonden de vergaderingen ook in dit halfjaar voor het overgrote deel virtueel plaats.

Stemactiviteiten van Achmea

Wij stemden in het afgelopen halfjaar op **141 vergaderingen** op totaal **1.438 agendapunten**. Zie tabel 5.7.2.1. voor de regionale verdeling over H2 2021.

TABEL 5.7.1 REGIONALE VERDELING H2 2021

Land	Aantal
Australië	24
Oostenrijk	1
België	2
Bermuda	2
Canada	7
Kaaimaneilanden	2
Denemarken	3
Frankrijk	2
Duitsland	2
Hong Kong	3
Ierland	6
Israël	3
Italië	2
Japan	5
Jersey	1
Nederland	4
Nieuw Zeeland	3
Noorwegen	1
Singapore	3
Spanje	1
Zweden	8
Zwitserland	3
Verenigd Koninkrijk	18
VS	35

Op de website van Achmea kunt u via het Vote Disclosure Systeem vinden hoe we gestemd hebben per aandeelhoudersvergadering.

Achmea IM voert ons stembeleid uit en past voor elke steminstructie het eigen 'op maat gemaakte' stembeleid toe. Achmea IM maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van het stemplatform en analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). Het stembeleid wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten.

Voordat de definitieve stem wordt uitgebracht analyseren we een selectie van de voorstellen op individuele basis. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

Het betekent ook dat niet altijd met het management van de onderneming wordt meegestemd. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van het aantal tegenstemmen. Het grootste aantal tegenstellen betrof tegenstemmen tegen managementvoorstellen. Het betrof met name beloningsstructuren die als excessief, onvoldoende toegelicht en niet transparant genoeg beoordeeld worden, of waar een link met de prestaties van de onderneming ontbreekt. Dit kwam zowel terug in beloningsbeleid als beloningsverslagen. Ook betrof het onder andere de benoeming van bestuurders van ondernemingen die niet onafhankelijk zijn waar dit wel geëist of gewenst is. Ook de stemmen voor een aandeelhoudersresolutie houden impliciet een stem tegen het management in en zijn door ons meegenomen in onderstaand percentage van tegenstemmen.

TABEL 5.7.2 : OVERZICHT TEGENSTEMMEN H2 2021[1]

Totaal aantal stemmen	% Tegen
1.438	22%

1 Bron: Achmea Investment Management, ISS

De managementresoluties kunnen worden onderverdeeld in een zestal hoofdthema's: benoeming bestuurders, beloningsbeleid, uitgifte aandelen, routinezaken, fusies & overnames en overig. Onder routinezaken wordt bedrijfsvoering verstaan. Denk hierbij aan het aanstellen van de accountant, wijzigen van statuten en beslissingen omtrent de uitgifte van dividend. Onder het thema overig vallen onder andere klimaatstrategieën van de onderneming en sociale rapportages. In de tweede helft van 2021 zijn de meeste stemmen uitgebracht voor benoeming bestuurders, routinezaken en beloning.

TABEL 5.7.3 STEMACTIVITEITEN PER HOOFDTHEMA[1]

	Voor	Tegen
Benoeming bestuurder	84%	16%
Beloning	34%	66%
Uitgifte aandelen	85%	15%
Routinezaken	97%	3%
Fusie en overnames	93%	7%
Overig	67%	33%

1 Bron: Achmea Investment Management, ISS

Agenderingsrecht aandeelhouders

Op aandeelhoudersvergaderingen kunnen aandeelhouders een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Deze aandeelhoudersresoluties kunnen betrekking hebben op de thema's milieu & gezondheid, mensenrechten en goed bestuur. In het afgelopen halfjaar hebben wij **49 aandeelhoudersresoluties** beoordeeld en onze stem uitgebracht.

In China staan regelmatig aandeelhoudersvoorstellen op de agenda, ook op het gebied van de benoeming van bestuursleden. Dit komt omdat in China de meeste beursgenoteerde ondernemingen aandeelhouders met zeggenschap hebben. Aandeelhouders met zeggenschap wijzen gewoonlijk hun vertegenwoordigers aan om in het bestuur zitting te nemen. In China is het gebruikelijk dat een belangrijke aandeelhouder aanvullende agendapunten voorstelt nadat de oorspronkelijke agenda is vrijgegeven. Hoewel deze voorstellen technisch gezien aandeelhoudersvoorstellen zijn worden zij meestal ingediend met instemmening van, en vaak op verzoek van, het management. Het management mag namelijk geen extra agendapunten toevoegen nadat het stemmateriaal is vrijgegeven.

Wij toetsen de afzonderlijke aandeelhoudersvoorstellen op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en effect. Dat betekent dat wij niet in alle gevallen voor een resolutie zullen stemmen, ook al past deze binnen onze speerpuntthema's. In onderstaand overzicht staat onze steminstructie per thema voor deze resoluties.

TABEL 5.7.1 STEMGEDRAG ACHMEA OP AANDEELHOUDERSRESOLUTIES[1]

Thema	Aantal	% Voor	% Tegen
Overig (o.m. Politieke Donaties)	15	93%	7%
Benoeming Bestuurder	10	100%	0%
Klimaat, Milieu en Gezondheid	8	100%	0%
Routinezaken	9	44%	56%
Goed Bestuur	4	75%	25%
Mensenrechten / Sociaal	3	100%	0%

1 Bron: Achmea Investment Management, ISS

Klimaat

BHP

Op de aandeelhoudersvergadering van 11 november 2021 van **BHP Group** diende een groep aandeelhouders een voorstel in, waarbij aan BHP werd gevraagd haar evaluatieproces over brancheverenigingen te verbeteren om tegenstrijdigheden met het Akkoord van Parijs te identificeren. Indien er tegenstrijdigheden zijn, wordt aanbevolen het lidmaatschap op te schorten voor een periode die de Raad van Bestuur als geschikt acht. Het bestuur van BHP steunt de resolutie, aangezien de onderneming zelf en haar aandeelhouders baat zullen hebben bij het verbeteren van het evaluatieproces. Daarbij geeft het transparantie over de afstemming tussen het beleid van BHP, haar toezegging om te voldoen aan het Akkoord van Parijs en de activiteiten van diverse brancheorganisaties waarvan BHP lid is. BHP erkent dat er brancheorganisaties zijn waar wezenlijke verschillen zijn opgemerkt in het klimaatbeleid van de brancheorganisatie en dat van BHP. BHP stelt echter dat er meer ruimte is om positieve klimaatresultaten te bereiken via haar lidmaatschap in deze brancheorganisaties. Bovendien onderneemt BHP de nodige stappen om de governance van haar brancheverenigingen en hun beleid rondom klimaatverandering te versterken via het Klimaattransitieplan dat werd voorgesteld op dezelfde aandeelhoudersvergadering.

Achmea heeft zowel VOOR het aandeelhoudersvoorstel als het klimaattransitieplan gestemd. Van de aandeelhouders stemde 98% voor de resolutie, daarmee is deze resolutie aangenomen. Van de aandeelhouders stemde 84% voor het klimaattransitieplan. Achmea heeft bij deze vergadering tegen meerdere directieleden gestemd vanwege de geverifieerde schending en het gebrek aan actie in de engagement. Dit hebben we BHP voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering laten weten.

Australia bank

Op de aandeelhoudersvergadering van 17 december 2021 van **National Australia Bank** (hierna: NAB) diende een groep aandeelhouders een resolutie in waarin de onderneming werd verzocht om informatie te verstrekken over haar blootstelling aan fossiele brandstoffen. En hoe zij deze blootstelling verder zal beheren in overeenstemming met een scenario waarin de wereldwijde emissies in 2050 tot nul zijn teruggebracht. Ook willen de aandeelhouders een toezegging dat NAB geen financiering meer verstrekt wanneer het gebruik van de opbrengsten expliciet bedoeld is voor nieuwe projecten in fossiele brandstoffen. Daarnaast dient de onderneming doelstellingen bekend te maken om de blootstelling aan fossiele brandstoffen te verminderen. NAB heeft bekendgemaakt dat zij duidelijke plannen heeft en goede vooruitgang boekt bij het verminderen van haar scope 1, scope 2 en scope 3 emissies en dat zij tegelijkertijd haar klanten ondersteunt bij de overgang naar net zero tegen 2050. In het Jaaroverzicht 2021 en in het Financieel Jaarverslag 2021 verstrekt NAB informatie over de wijze waarop de bank de verschillende bedrijfstakken financiert en over haar vorderingen. NAB heeft zich, in het kader van de Collective Commitment to Climate Action, verbonden aan openbaarmaking om tussentijdse doelstellingen voor het koolstofarm maken van de belangrijkste sectoren vast te stellen en te publiceren.

Chronican drong er bij beleggers op aan een aandeelhoudersresolutie te verwerpen waarin werd opgeroepen tot een strikter milieubeleid en strengere informatieverstrekking, maar die vanwege beperkingen in het Australische vennootschapsrecht niet werd ingediend. De resolutie werd daarom verworpen.

Arbeidsnormen

Nike, Inc

Op de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van **Nike, Inc.** op 6 oktober 2021 stond een aandeelhoudersresolutie op de agenda waarin Nike werd verzocht om verslag uit te brengen over de beloningsverschillen tussen werknemers gebaseerd op ras en geslacht. Het verslag zou ook informatie moeten bevatten over de daaraan verbonden beleids-, reputatie-, concurrentie- en operationele risico's. Het verslag dient tegen redelijke kosten te worden opgesteld, met weglating van informatie over eigendomsrechten, processtrategie en informatie over juridische naleving. Nike gaf aan dat zij zich inzet voor het principe van gelijke beloning voor gelijk werk en voor een betere vertegenwoordiging van diverse personen op alle niveaus binnen het bedrijf. De onderneming gaf ook aan dat de gevraagde meting van de mediaan van de beloningsverschillen geen zinvolle of nauwkeurige maatstaf is en dat de bestaande initiatieven en openbaarmakingen al tegemoetkomen aan de onderliggende zorgen die het voorstel opwerpt.

Achmea heeft VOOR het aandeelhoudersvoorstel gestemd, aangezien aandeelhouders baat hebben bij het meten van diversiteit en inclusie. Bovendien zou dit voorstel de bestaande diversiteitsinitiatieven van de onderneming

verder versterken. Van de aandeelhouders stemde 17% voor de resolutie, daarmee is deze resolutie verworpen. Dit aandeelhoudersvoorstel stond dit jaar voor het eerst op de agenda.

Microsoft Corporation

Op 30 november 2021 vond de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van **Microsoft Corporation** plaats. Op de agenda stonden meerdere aandeelhoudersvoorstellen, waaronder het publiceren van een transparant verslag over de doeltreffendheid van het beleid rondom de beoordeling van seksuele intimidatie op de werkplek. Het rapport dient tevens resultaten te bevatten van onafhankelijke audits, analyses van beleid en toezeggingen om een veilige, inclusieve werkomgeving te creëren. Het voorstel komt voort uit beschuldigingen van seksuele intimidatie bij Microsoft en het gebrek van de onderneming om dit adequaat en transparant aan te pakken. Microsoft vond het voorstel onnodig, omdat de onderneming voornemens is dit boekjaar te rapporteren over het beleid inzake seksuele intimidatie en discriminatie op grond van geslacht. Het bestuur stelt dat de onderneming seksuele intimidatie of discriminatie niet tolereert en dat het sterke nalevingsprogramma's heeft om ervoor te zorgen dat werknemers het beleid begrijpen. Microsoft voegt eraan toe dat er sterke mechanismen bestaan voor werknemers "om problemen aan te kaarten zonder angst voor vergelding". Achmea heeft VOOR het aandeelhoudersvoorstel gestemd, omdat Microsoft meerdere malen is beschuldigd van seksuele intimidatie en discriminatie op grond van geslacht. En, hoewel de onderneming aangeeft plannen te hebben om te rapporteren over seksuele intimidatie en discriminatie, is deze rapportage op dit moment nog niet beschikbaar. Aanvullende informatie over het beleid van de onderneming inzake seksuele intimidatie en de implementatie van dit beleid zou aandeelhouders helpen beter te beoordelen hoe de onderneming dergelijke risico's aanpakt. Van de aandeelhouders stemde 77% voor de resolutie. Daarmee is de resolutie aangenomen en zal Microsoft het verzoek moeten oppakken.

Tesla, Inc.

Op de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van **Tesla, Inc.** stond een aandeelhoudersvoorstel op de agenda waarin de onderneming werd verzocht de verantwoordelijkheid voor het strategisch toezicht op het beheer van menselijk kapitaal te beleggen bij een, ten opzichte van de Raad van Bestuur, onafhankelijk comité. Menselijk kapitaal is het geheel van competenties, kennis, sociale en persoonlijke vaardigheden die economisch waardevol zijn. In de ondersteunende verklaring stelt de indiener dat MSCI ESG Ratings in september 2020 beleggers waarschuwde dat "de zwakke praktijken van Tesla op het gebied van arbeidsbeheer risico's kunnen vormen voor de groeistrategie van de onderneming". Hierbij werd bezorgdheid geuit over schendingen van arbeidsrechten. Tesla zou geen duidelijke verantwoordelijkheden hebben op het gebied van toezicht door de Raad van Bestuur en zou onvoldoende informatie hebben verschaft over zijn benadering van het beheer van menselijk kapitaal. Tesla meent dat zij al beschikt over een geschikte governance structuur om toezicht te houden op het beheer van menselijk kapitaal. Het beloningsbeleid comité speelt volgens Tesla een sleutelrol bij het toezicht. Daarnaast ontvang het audit comité regelmatig updates van (en geeft feedback aan het management) met betrekking tot diverse personeelskwesties. Tesla verklaart dat de inspanningen op het gebied van diversiteit, gelijkheid en inclusie worden beschreven in het jaarlijkse Impact Report.

Achmea heeft VOOR het voorstel gestemd, omdat het instellen van een dergelijk comité de bestaande mechanismen voor het toezicht op het beheer van menselijk kapitaal zou moeten verduidelijken en versterken. Een comité zou niet onnodig belastend zijn en het vermogen van de onderneming om de risico’s van het beheer van menselijk kapitaal op lange termijn zou moeten verbeteren. Van de aandeelhouders stemde 32% voor de resolutie, de resolutie is daarmee verworpen.

Corporate Governance ontwikkelingen Nederland

Eumedion Speerpuntenbrief 2022

Op 11 oktober 2021 heeft Eumedion, het platform voor corporate governance en duurzaamheid voor institutionele beleggers, haar jaarlijkse Speerpuntenbrief naar Nederlandse beursvennootschappen gestuurd. Deze speerpunten zijn onderwerp van gesprek tijdens dialogen met de ondernemingen in aanloop naar en op de aandeelhoudersvergaderingen in 2022. De speerpunten voor 2022 zijn klimaat, diversiteit en mensenrechten. Van alle beursgenoteerde ondernemingen wordt verwacht dat zij in 2022 een transitieplan hebben opgesteld om uiterlijk in 2050 geheel klimaatneutraal te opereren. Het transitieplan moet korte-, middellange- en langetermijn CO2-reductiedoelstellingen bevatten. Ook moet de onderneming uiteen zetten hoe zij deze doelstellingen wil behalen. Daarnaast dient het plan te worden besproken met de aandeelhouders. Ook heeft Eumedion de grote accountantskantoren via een brief gevraagd om de transitieplannen te beoordelen. Ondernemingen die een relatief grote impact hebben op klimaatverandering of die anderszins grote klimaatrisico’s lopen, wordt geadviseerd om jaarlijks een voortgangsrapport aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter adviserende stemming voor te leggen. Met betrekking tot het speerpunt diversiteit wordt beursgenoteerde ondernemingen verzocht om in 2022 te rapporteren over hun diversiteits- en inclusiebeleid (inclusief doelstellingen) ten aanzien van het gehele werknemersbestand. Wat betreft het speerpunt mensenrechten wordt ondernemingen gevraagd om te rapporteren over de effectiviteit van hun maatregelen (en procedures) die ervoor moeten zorgen dat de mensenrechten in hun gehele waardeketen worden gewaarborgd.

Onderzoeksrapport 'Sustainability embedding practices in Dutch listed companies'

De Universiteit Maastricht heeft in opdracht van Eumedion een onderzoek uitgevoerd naar de verankering van duurzaamheid binnen de Nederlandse beursondernemingen. Het onderzoek omvat een analyse van de jaarverslagen over 2020 van 35 Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Daarnaast hebben er interviews plaatsgevonden met 98 bestuurders, commissarissen en topmanagers van deze ondernemingen. Het onderzoek is een momentopname van de huidige stand van zaken. Uit het onderzoek komt naar voren dat veel ondernemingen al concrete duurzaamheidsdoelstellingen in hun strategie hebben opgenomen waar zij op afgerekend willen en kunnen worden. Ook zien zij kansen om met duurzaamheid geld te verdienen. Tegelijkertijd komt naar voren dat ondernemingen over het algemeen nog te weinig aandacht hebben voor het aanpakken van de ecologische en sociale neveneffecten van hun bedrijfsactiviteiten. Ondernemingen maken met name nog weinig werk van de transitie naar een circulaire economie en van de bescherming en het herstel van de biodiversiteit. Daarnaast is het onderwerp duurzaamheid nog te weinig expliciet verankerd in de diversiteits- en competentiematrices voor bestuurders en commissarissen. De Universiteit Maastricht geeft in het rapport praktische aanbevelingen. Op hoofdlijnen zijn de aanbevelingen:

- Align: Stem bedrijfsstrategie af op "planetary boundaries" en vergroot het bewustzijn over risico's die verband houden met duurzaamheid.
- Evaluate: Evalueer purpose statements en zorg voor een verbinding met de (duurzaamheids)strategie en concrete doelstellingen.
- Lead: Creëer een omgeving (governance en leiderschap) die strategische beslissingen over duurzaamheid ondersteunt.
- Communicate: Verbeter de kwaliteit van interactie en communicatie met belanghebbenden.

Eumedion heeft een deel van deze aanbevelingen opgenomen in de Speerpuntenbrief 2022.

ShareAction rapport: Voting matters 2021

Op 15 december 2021 heeft ShareAction (een niet-gouvernementele organisatie) haar jaarlijkse onderzoek gepubliceerd over hoe de 65 grootste vermogensbeheerders wereldwijd in het afgelopen jaar hebben gestemd op sociaal- en klimaat gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen. Het betrof 146 aandeelhoudersvoorstellen rond ESG-gerelateerde onderwerpen zoals milieu, klimaat, biodiversiteit en mensenrechten. ShareAction ziet stemmen als een kernonderdeel van de fiduciaire plicht van vermogensbeheerders en als belangrijk middel om ondernemingen te beïnvloeden op sociaal en klimaat gebied. Het rapport maakt onderdeel uit van een breder werkprogramma dat gericht is op het verhogen van de normen in de vermogensbeheersector op het gebied van stewardship.

Opvallende onderdelen in het rapport zijn:

- 15% van de sociale aandeelhoudersresoluties ontving een meerderheid vergeleken met 32% bij klimaat gerelateerde aandeelhoudersresoluties. Hierin is weinig veranderd ten opzichte van het rapport over 2020.
- 18 aandeelhoudersresoluties zouden zijn aangenomen als 3 van de grootste vermogensbeheerders 'voor' hadden gestemd.
- Slechts zes vermogensbeheerders, waaronder Achmea Investment Management, dienden een aandeelhoudersresolutie in bij één van de door ShareAction beoordeelde ondernemingen.
- Meerdere vermogensbeheerders maken geen gebruik van hun stemrecht. Zeven van de onderzochte vermogensbeheerders stemden op minder dan 60% van de resoluties, vijf van deze beheerders zijn lid van de Climate Action 100+.

De stemresultaten van de sector als geheel zijn ongeveer gelijk gebleven maar enkele vermogensbeheerders hebben laten zien dat het mogelijk is om in een jaar tijd grote verbetering te laten zien. Achmea Investment Management was één van de onderzochte vermogensbeheerders en staat op de 3e plaats van de 65 onderzochte vermogensbeheerders. Het stembeleid van Achmea komt overeen met het stembeleid van Achmea Investment Management. Daarmee zijn de resultaten uit het rapport van Shareaction voor Achmea IM ook representatief voor de verzekeraar.

6. Impact maken

"We beleggen met positieve maatschappelijke impact."

Wanneer naast financiële doelen ook een positieve sociale impact of milieu impact wordt nagestreefd bij een investering, is sprake van impact beleggingen. Impact beleggingen strekken zich uit over verschillende beleggingscategorieën, waaronder aandelen, bedrijfsobligaties, vastgoed, infrastructuur, private equity en micro-financiering. Gestelde sociale doelen kunnen liggen op het vlak van armoedebestrijding, toegang tot gezondheidszorg en emancipatie van vrouwen. Milieu doelstellingen kunnen liggen op het vlak van de ontwikkeling van schone en/of hernieuwbare technologieën, of mitigatie van klimaatveranderingsimpact.

In dit hoofdstuk geven wij een toelichting op de huidige impact beleggingen van Achmea.

Green Bonds

Green Bonds zijn een vorm van impact beleggen. Green Bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor financiering van duurzame of 'groene' projecten. Deze projecten zijn gericht op het opwekken van hernieuwbare energie, het verbeteren van energie-efficiëntie in gebouwen, duurzaam transport, of duurzaam waterbeheer en afvalbeheer. Financieel gezien hebben Green Bonds globaal dezelfde risicorendementskenmerken als reguliere obligaties, hoewel zich bescheiden verschillen in spread (zowel positief als negatief) kunnen voordoen. Naast Green Bonds zitten er ook Sustainability Bonds en Social Bonds in de portefeuille. Sustainability Bonds zijn obligaties waarvan de opbrengsten worden gebruikt om een combinatie van groene en sociale projecten te financieren of te herfinancieren. Bij Social Bonds worden de opbrengsten gebruikt voor sociale projecten of activiteiten. Achmea belegt momenteel ruim 5% van haar vastrentende waarde portefeuilles in Green Bonds. De totale marktwaarde van Green Bonds is in onderstaande tabel te zien. Onderdeel daarvan is de belegging in het Achmea IM Green Bond Fund. Per 31-12-2021 belegt Achmea ruim 82 miljoen euro in het Achmea IM Green Bond Fund.

TABEL 6.1

Green, Social en Sustainability Bonds exposure	31-12-2021
Staatsobligatieportefeuille	528 miljoen
Bedrijfsobligatieportefeuille	893 miljoen

FIGUUR 6.1

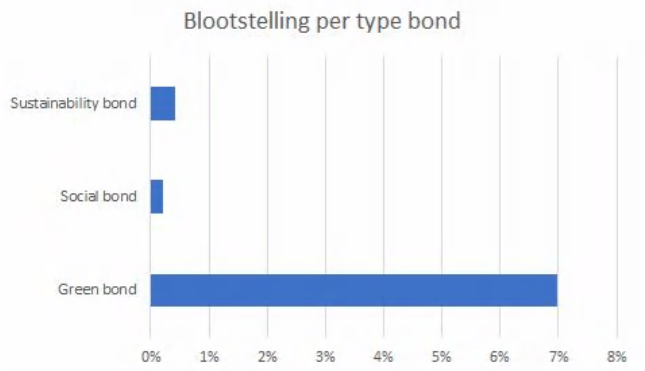

De eerste Green Bond werd uitgegeven in 2008, in antwoord op de vraag van beleggers die middels hun beleggingen een bijdrage wilden leveren aan de strijd tegen klimaatverandering. Sindsdien is de markt sterk gegroeid. Om te zorgen dat Green Bonds ook echt groen zijn, heeft de financiële sector criteria ontwikkeld die bepalen welke activiteiten ook echt bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering, dus echt als groen bestempeld kunnen worden. Zo zijn er de Green Bond Principles die vooral gaan over verantwoord beheer van de middelen, zorgvuldige selectie van te financieren activiteiten en transparante verslaglegging overbesteding en impact van de beleggingen. Daarnaast heeft het Climate Bond Initiative een Green Bond Standard ontwikkeld met een lijst van duurzame activiteiten die in aanmerking komen voor financiering.

Achmea hanteert een eigen raamwerk voor het beoordelen van de mate waarin de obligatie als 'groen' kan worden gekwalificeerd. Dat betekent dat niet alle als Green Bond uitgegeven obligaties ook door Achmea als groen worden

beoordeeld. Dit raamwerk is gebaseerd op de criteria ('taxonomie') van het Climate Bond Initiative, dat ook de Green Bond Principles volgt. Daarbij is in het raamwerk ook de eis opgenomen dat de organisatie die een Green Bond uitgeeft een duidelijke visie heeft op haar eigen bijdrage aan het beperken van klimaatverandering.

We verwachten van een onderneming dat de uitgifte van Green Bonds naadloos aansluit bij deze visie. Met het eigen raamwerk beoordelen we of een Green Bond voldoet aan:

1. Strategie
2. Gebruik van opbrengsten
3. Selectie en evaluatie van projecten
4. Beheer van opbrengsten
5. Rapportage verplichtingen

De SDGs worden in toenemende mate geaccepteerd en toegepast door de financiële sector, om de meer abstracte inzet op 'ESG' onderwerpen meer tastbaar en concreet te maken. Ook de bijdrage aan duurzame ontwikkeling van met green bonds gefinancierde projecten, is te vertalen naar bijdrage aan de SDG's. De ICMA heeft daartoe in kaart gebracht hoe de verschillende categorieën gefinancierde activiteiten aansluiten bij de ontwikkelingsdoelen. Op basis van die duiding van de ICMA kunnen wij de volgende globale relatie leggen tussen het overzicht van door de obligaties in het fonds gefinancierde activiteiten en de SDGs.

TABEL 6.3 SDG

Categorie	SDG
Hernieuwbare energie	7, 8, 9, 13
Energie-efficiëntie	7, 9, 11, 8, 13
Duurzaam transport	9, 11, 13
Duurzaam waterbeheer	6, 13
Natuurlijke hulpbronnen	11, 12

Om de kwaliteit en geloofwaardigheid van duurzame beleggingen te bewaken, werkt de Europese Unie aan een Europese standaard voor Green Bonds en aan een 'Ecolabel' voor duurzame beleggingsfondsen, waaronder ook Green Bond funds. Voor het bepalen van wat 'duurzame activiteiten' die het predicaat 'duurzame belegging' verdienen, heeft de Europese Unie ook een eigen 'taxonomie' ontwikkeld. Deze 'verordening betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen' is dit voorjaar definitief vastgesteld en in juni gepubliceerd in het publicatieblad van de Europese Unie. De verordening introduceert een classificatiesysteem dat bepaalt welke economische activiteiten duurzaam zijn. Dit zijn activiteiten die substantieel bijdragen aan één of meer van de volgende zes duurzaamheidsdoelen: a) de mitigatie van klimaatverandering; b) de adaptatie aan klimaatverandering; c) het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen; d) de transitie naar een circulaire economie; e) de preventie en bestrijding van verontreiniging; f) de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen.

TABEL 6.2 GEBRUIK VAN DE OPBRENGSTEN

	Hernieuwbare energie	Energie-efficiëntie	Duurzaam transport	Circular economy adapted products, production technologies and processes	Duurzaam waterbeheer	Afvalbeheer en - preventie	Natuurlijke hulpbronnen	Conservatie biodiversiteit	Percentage nog niet bekend [1]
Vastrentende waarde portefeuille	31%	19%	14%	4%	1%	0%	2%	0%	29%
Green Bond Fund	23%	29%	20%	2%	1%	0%	3%	0%	22%

1 Omdat er relatief veel Green Bonds uit 2021 in de portefeuilles zitten, is het percentage waar (nog) geen impact report voor beschikbaar is op dit moment nog relatief hoog. De classificatie van deze obligaties is nog niet beschikbaar.

Naar verwachting zal het pakket Europese maatregelen de markt voor groene obligaties een extra impuls geven door meer duidelijkheid te verschaffen over wat wel en wat niet erkend wordt als duurzame activiteit. Uitgevende instanties, index aanbieders en managers van Green Bond Funds bereiden zich voor en onderzoeken momenteel wat de aangescherpte Europese definities zullen betekenen voor hun obligatie, index of obligatie fonds. Ook Achmea IM volgt deze ontwikkelingen op de voet om tijdig te kunnen anticiperen op de mogelijke gevolgen voor de Green Bond beleggingen van Achmea. Zo bevat de Taxonomie verordening ook verplichtingen aangaande de rapportage over duurzame beleggingen.

Impactfondsen

Achmea heeft in de beleggingsportefeuille ook een plaats ingeruimd voor impactfondsen. Bij dit type beleggingen gaat de maatschappelijke impact hand in hand met een acceptabel financieel rendement. In totaal bedraagt de waarde van de vijf impactfondsen €47 miljoen per eind 2021. De impactfondsen sluiten aan bij maatschappelijke thema's die Achmea als Nederlandse coöperatieve verzekeraar belangrijk vindt. Van de huidige fondsen richten drie zich op het thema inclusieve financiering, één op het thema natuur & milieu en één op het thema gezondheidszorg. Fondsen die bijna afgebouwd zijn met een beperkte exposure zijn hier buiten beschouwing gelaten.

TABEL 6.1 OVERZICHT IMPACTFONDSEN PER EIND DECEMBER 2021

Fonds	Thema	Regio	Marktwaarde in mln EUR
Triodos Microfinance Fund	Inclusieve financiering	Wereld	11
Triodos Food Transition Europe Fund	Natuur & milieu	Europa	12
Leapfrog Financial Inclusion Fund	Inclusieve financiering	Wereld	13
Women World's Banking Fund	Inclusieve financiering	Wereld	6
Investment Fund for Health in Africa (IFHA-II)	Gezondheidszorg	Afrika	5
Totaal			**47**

In toenemende mate fungeren de zogenoemde duurzame ontwikkelingsdoelen ('Sustainable Development Goals' = SDG's) van de Verenigde Naties als een overkoepelend raamwerk voor impactfondsen. Deze set van 17 duurzame doelen heeft als centraal doel om de wereld in de periode tot 2030 tot een betere plek te maken, bovenal voor de nu minder bedeelden.

FIGUUR 6.1 OVERZICHT 17 VN DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN VOOR 2030

Achmea onderschrijft deze doelen en doet dit onder meer via beleggingen in deze impactfondsen. Zo geldt het thema van inclusieve financiering als een belangrijke katalysator voor duurzame ontwikkeling wereldwijd. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat het toegankelijk maken van financiële diensten voor iedereen, een link heeft met de meeste SDG's [13](namelijk: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10 en 16). Dit geldt dus ook voor de fondsen waarin Achmea belegt van Triodos, Leapfrog en Women's World Banking. Het fonds gericht op gezondheidszorg in Afrika (IFHA-II) sluit vooral aan op de SDG's 3 en 8. Het fonds gericht op natuur & milieu (Triodos Food Transition Europe Fund) houdt vooral verband met de SDG's 12 en 15.

Triodos Microfinance Fund

Het Triodos Microfinance Fund heeft als doel om kleine zelfstandigen, achtergestelde groepen uit agrarische gebieden, en met name vrouwen te bereiken. Onderstaande tabel toont aan dat er inderdaad relatief veel leningen worden verstrekt aan klanten uit agrarische gebieden en in het bijzonder ook aan vrouwen. Op deze manier wordt inclusieve financiering aan lokale economieën versterkt door stimulering van het ondernemerschap en het scheppen van banen. Dit fonds verstrekt zowel leningen als aandelenkapitaal aan Micro Financiering Instituten (MFI's) in Zuid-Amerika, Afrika, Azië en Oost -Europa. Deze instellingen richten zich niet alleen op microfinanciering aan kleine zelfstandigen, maar ook op leningen aan het midden- en kleinbedrijf (SMEs). Deze leningen bereiken achtergestelde groepen en SMEs die geen toegang tot banken hebben. Op deze manier versterkt inclusieve financiering de lokale economieën door stimulering van het ondernemerschap en het scheppen van banen. Het fonds plaatst een extra accent op MFI's die zich bezighouden met innovatieve digitale producten ('fintech' oplossingen).

TABEL 6.2 TRIODOS MICROFINANCE FUND - IMPACT INDICATOREN [1]

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€464 miljoen
Aantal leningen verstrekt door MFI	103 miljoen
% leningen aan klanten uit agrarische gebieden	67%
% leningen aan vrouwen	80%
Gemiddelde omvang van een lening	€ 2.064

1 Triodos Microfinance Fund Factsheet December 2021

Triodos Food Transition Europe Fund

Het fonds kent als belangrijkste doelstelling de promotie van duurzame consumptie en productie. Om dit te realiseren, investeert het fonds via aandelenkapitaal in toonaangevende en innovatieve Europese bedrijven op het gebied van organische producten en diensten. Bij deze private equity structuur is onderscheidend dat Triodos gaat voor een lange termijn verbintenis met de bedrijven in portefeuille ('evergreen') en dus geen exit binnen een paar jaar nastreeft. Dit vindt de manager de beste structuur om daadwerkelijk impact te bereiken. Eind 2021 bestaat de portefeuille uit negen participaties in duurzame bedrijven: DO-IT, Naturfrisk, Aarstiderne, Natimpact, Beendhi, Ecofee Cup, Hari & Co, TIPA en Farmy.

TABEL 6.3 TRIODOS FOOD TRANSITION FUND EUROPE-IMPACT INDICATOREN[1]

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€72 miljoen
Aantal bedrijven in portefeuille	9
Geproduceerde biologische maaltijden	17 miljoen
% recycled verpakkingsmateriaal	87%
Hectare biologische landbouwgrond	7500
Omzet van verkochte biologische producten (maatstaf bijdrage aan de waardeketen)	€224 miljoen

1 Bron: www.triodos-im.com/impact-report/

Leapfrog Financial Inclusion Fund-II

Het Financial Inclusion Fund-II van LeapFrog is in 2013 gelanceerd. Dit is een private equity fonds dat zich vooral richt op het bereiken van impact in Azië en Afrika. Het fonds investeert in bedrijven die verzekeringen en andere financiële diensten (vooral leningen) aanbieden aan mensen met een laag inkomen en mensen die financieel zijn buitengesloten. Binnen de aangeboden diensten zitten ook gezondheidszorg diensten en pensioenopbouw. De missie van het fonds is om te investeren in bedrijven die gezamenlijk in tien jaar tijd 50 miljoen 'emerging' consumenten kunnen

[13] 'Achieving the sustainable development goals, the role of financial inclusion', CGAP en UNSGSA, 2016.

bereiken en zowel een sociaal als financieel rendement nastreven (Profit with Purpose).

Het fonds telt twee gerealiseerde investeringen en tien actieve bedrijven in de groeifase waarvan er één gedeeltelijk is gerealiseerd. Van de actieve investeringen zijn er 7 actief binnen de bredere financiële dienstverlening waaronder leningen, sparen en pensioenen. 3 bedrijven zijn actief binnen verzekeringen. De bedrijven zijn actief in India, Indonesië, Sri Lanka, Kenia, Nigeria, Ghana, Afrika breed en Brazilië. Via de portefeuillebedrijven worden 144 miljoen mensen bereikt en is het aantal 'emerging' consumenten met een factor 3,9 gegroeid tot 115 miljoen. Een groei van 18% per jaar in de periode dat LeapFrog actief is bij deze bedrijven. De doelstelling om 50 miljoen 'emerging' consumenten te bereiken is ruim behaald.

Alle bedrijven in portefeuille rapporteren specifiek over de impact criteria die door Leapfrog zijn opgesteld. Het betreft hier een lijst met een 100-tal criteria. Deze rapportages zijn de basis voor Leapfrog om de impact die ze wensen te behalen te monitoren.

Het investeringsteam van LeapFrog bestaat uit experts met veel kennis van verzekeringsmarkten in ontwikkelingslanden. In de afgelopen jaren is hier ook meer aandacht gekomen voor gezondheidszorg en vooral het toegankelijk maken van gezondheidszorg. Op dit thema is het doel van Leapfrog als organisatie om in 2030 minimaal 1 miljard mensen te bereiken die ze kunnen helpen met essentiële diensten op het gebied van financiële dienstverlening en gezondheidszorg. Hiervoor is een samenwerking aangegaan met het Singaporese staatsinvesteringsfonds Temasek. Dit fonds heeft een belang in de beheermaatschappij van Leapfrog genomen en heeft hierbij tevens een zetel in de investeringsraad. Temasek zal bovendien minimaal USD 500 miljoen investeren in transacties/fondsen van Leapfrog. Temasek heeft zelf een actief ESG-beleid en is wereldwijd actief. De ondernemingen waarin Leapfrog als organisatie in investeert groeien gemiddeld met 25-30% per jaar. Deze bedrijven bereiken 262 miljoen personen met gezondheidszorg en financiële diensten. Gezamenlijk stellen ze 130.000 medewerkers te werk.

TABEL 6.4 LEAPFROG FINANCIAL INCLUSION FUND – IMPACT INDICATOREN [1]

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€400 miljoen
Aantal actieve investeringen in bedrijven	10
Aantal landen waarin fonds actief is	13
Aantal bereikte consumenten in ontwikkelingslanden	115,1 miljoen
Aantal banen bij bedrijven in portefeuille	34.369

1 Bron: Leapfrog Investments Quarterly Investor Report Q3 2021

Women World's Banking Capital Partners Fund (WWBCP Fund)

Dit private equity fonds is gestart in 2012. Zoals de naam aangeeft, richt het fonds zich primair op het verbeteren van de positie van de vrouwen in ontwikkelingslanden. Dit doet zij op verschillende niveaus. Zo wordt gestuurd op vrouwelijk ondernemerschap, maar wordt ook gestimuleerd meer vrouwen in de directie en andere managementlagen van de de MFI's op te nemen. WWB Asset Management en Triodos zijn de twee managers van het fonds. Triodos is hierbij betrokken vanwege de langjarige expertise met microfinanciering en het grote netwerk in ontwikkelingslanden. Het fonds is opgebouwd uit investeringen in microfinance instellingen. Deze MFI's zijn actief in India, Colombia, Bolivia, Tajikistan en Jordanië. De investeringsperiode voor dit fonds liep af medio 2018. Er vinden dus geen nieuwe investeringen meer plaats, maar mogelijk nog wel follow-up investeringen in bestaande posities.

TABEL 6.5 WWBPCP FUND - IMPACT INDICATOREN [1]

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	$40 miljoen
Aantal investeringen in MFI's	5
Aantal eindklanten	10 miljoen
% vrouwen onder de eindklanten	61%

1 Bron: Women's World Banking Capital Partners LP, augustus 2021

Investment Funds for Health in Africa-II (IFHA)

Dit is een private equity fonds van $ 150 miljoen, dat is gestart in 2014. De focus van het fonds ligt op het bevorderen van de gezondheidszorg in Afrika, met name in landen als Nigeria, Kenia, Zuid-Afrika en Ghana. Het fonds kan investeren in zorgaanbieders (ketens van ziekenhuizen en klinieken), zorgverzekeraars, handelsmaatschappijen in zorgproducten en ook in medisch onderwijs. De portefeuille is opgebouwd uit investeringen in zorgaanbieders in Nigeria (Hygeia Nigeria en CIEL Healthcare), in Mauritius, Uganda en een ziekenhuis in aanbouw in Kenia (Nairobi Greenfield Hospital). Daarnaast zijn investeringen gedaan in Trivitron Healthcare (medische apparatuur in Kenya, Uganda, Zuid-Afrika en Nigeria), Batswadi (laboratorium materiaal, Zuid-Afrika), Neuberg Global Labs (test laboratoria in Zuid-Afrika) en Chiromo Lane Medical Centre (psychiatrische zorgverlener in Kenia).

De impact van het Coronavirus op de portefeuillebedrijven is groot. Wel zien we dat de situatie bij de meeste ondernemingen de afgelopen kwartalen is gestabiliseerd aangezien de meeste landen uit de lockdowns zijn gekomen, de avondklok is opgeheven en het internationale reizen langzaam weer aantrekt. Het aantrekken van getalenteerd personeel is door de pandemie lastiger geworden. Afrikaanse regeringen zijn niet in staat geweest om stimuleringspakketten te verstrekken waardoor de consumptie is gedaald en de algemene werkloosheid is

gestegen. Een positieve mijlpaal is de opening van het AAR ziekenhuis in Nairobi, Kenia. Na het testen van alle systemen, is het ziekenhuis in augustus 2021 volledig operationeel geworden.

TABEL 6.6 IFHA-II - IMPACT INDICATOREN [1]

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	$149,5 miljoen
Aantal investeringen	8
Aantal medische handelingen van zorgaanbieders in portefeuille	1.190.246 (+55% tov 2019)
Aantal ziekenhuizen in portefeuille	8 (+1)
Aantal klinieken in portefeuille	79 (+40)
Aantal banen bij de instellingen in portefeuille	5.240 (+32%)

1 Bron: IFHA-II Management Annual ESD Performance Report 2020, update beheerder per juni 2021

Duurzaam vastgoed

Investeren in duurzaam vastgoed is voor ons dé manier om op de lange termijn een stabiel financieel rendement in combinatie met maatschappelijke impact te realiseren en risico's te minimaliseren. Daarmee werken wij aan een gezonde financiële basis en een aantrekkelijke leefomgeving.

Belangrijke onderdelen van het duurzaamheidsbeleid voor de vastgoedportefeuille zijn:

Energielabels

Alle objecten hebben een energielabel. Dit geeft inzicht in de energetische kwaliteit van de gebouwen. Ten opzichte van ultimo 2020 is het aandeel energielabels A in de totale portefeuille gestegen van 54,9% naar 56,1%. In de woningportefeuille is het aandeel van de A labels nagenoeg gelijk gebleven (van 48,4% naar 48,1%). De rest van de portefeuille heeft een groen energielabel (B en C). Achmea heeft als doelstelling dat alle woningobjecten in 2030 minimaal een energielabel A hebben. Dit zal worden gerealiseerd door verkoop, aankoop en renovatie en verduurzaming van objecten. De energielabelverdeling per 31 december 2021 (op basis van boekwaarde) in de portefeuille is als volgt:

Verdeling Energielabels Binnen Totale Portefeuille

FIGUUR 6.1

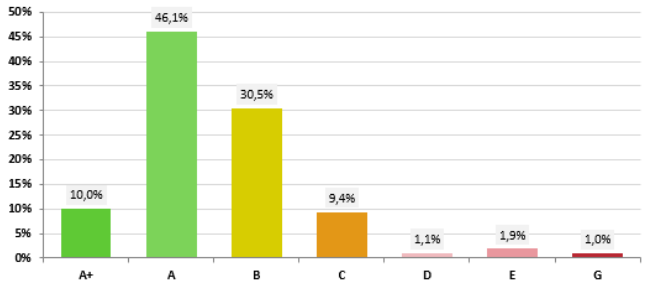

Verdeling Energielabels Binnen Portefeuille Woningen

FIGUUR 6.2

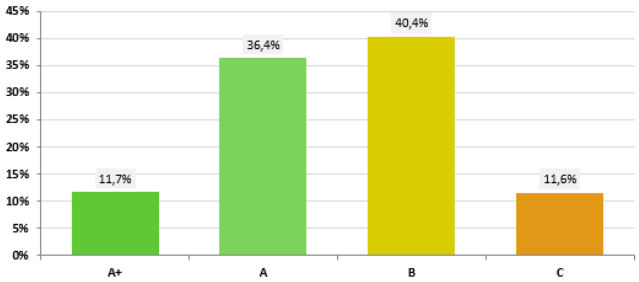

Verdeling Energielabels Binnen Portefeuille Winkels

FIGUUR 6.3

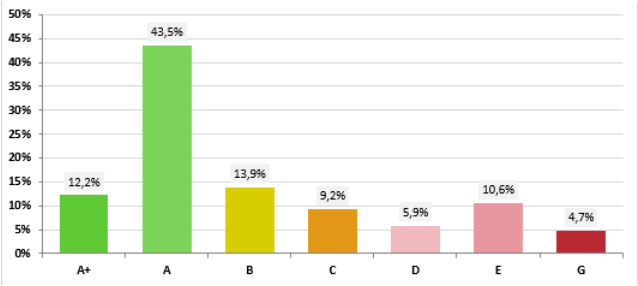

Verdeling Energielabels Binnen Portefeuille Kantoren

FIGUUR 6.4

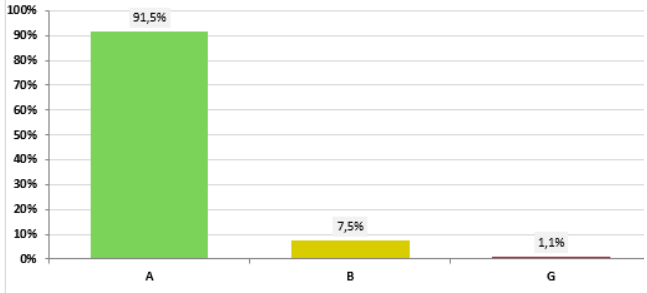

Duurzaamheidslabels

Omdat duurzaamheid meer is dan energie laat Achmea objecten ook toetsen en certificeren met GPR Gebouw en BREEAM. Deze instrumenten beoordelen vastgoed op basis van meerdere duurzaamheidsthema's. Naast energie zijn dat bijvoorbeeld onderwerpen als materiaal, afval, water, gezondheid en management.

GPR Gebouw

GPR Gebouw is een Nederlandse meetlat die wordt gebruikt door onder andere woningcorporaties en institutionele beleggers om gebouwen op duurzaamheid te beoordelen. Bij GPR Gebouw krijgen objecten een rapportcijfer van 1 tot en met 10 op 5 duurzaamheidsthema's (energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde). Achmea heeft in 2020 en 2021 alle woningen en winkels uit de kernportefeuille met GPR Gebouw laten certificeren. De gemiddelde GPR Gebouw score is van de woningen 6,1 en van de winkels 6,5. Bij nieuwbouw streven wij naar een gemiddelde GPR Gebouw score van 7,5. De gemiddelde scores van 6,1 en 6,5 gelden voor de hele portefeuille waarin ook oude objecten zitten.

BREEAM

BREEAM is een uit Engeland afkomstige meetlat die internationaal veel wordt toegepast. Achmea gebruikt BREEAM in de kantorenportefeuille. In 2020 zijn de kantoorgebouwen aan de Laarderhoogtweg in Amsterdam en aan het Stationsplein in Amersfoort voor het eerst met BREEAM In-Use gecertificeerd. Beide gebouwen kregen een rating van twee sterren (Good) op het onderdeel *Asset*. Daarna zijn er verbeteringen doorgevoerd, met name het opstellen van rapportages (zoals ecologisch onderzoek en onderzoek naar lichtvervuiling) en aanpassingen rond het gebouw (zoals betere bewegwijzering en laadplaatsen voor elektrische auto's). Hierdoor is de BREEAM In-Use certificering in 2021 aangepast. De rating van beide gebouwen op het onderdeel *Asset* is verhoogd naar drie sterren (Very Good).

Routekaart CO_2-emissiereductie vastgoed

De gebouwde omgeving levert een belangrijke bijdrage aan de CO_2-uitstoot in Nederland. Het nieuwe kabinet heeft de klimaatdoelstellingen aangescherpt. In plaats van 49% CO_2-reductie in 2030 ten opzichte van 1990 zal dan een reductie van 55% moeten zijn gerealiseerd. Dat is gelijk aan de doelstelling die de Europese Unie afgelopen zomer heeft gepresenteerd.

Om te onderzoeken op welke wijze Achmea de CO_2-uitstoot kan verminderen is in de tweede helft van 2021 in samenwerking met W/E adviseurs de CO_2-reductie Routekaart voor de woningportefeuille geactualiseerd. In de Routekaart zijn op basis van beschikbare data 5 verschillende scenario's doorgerekend op portefeuilleniveau. Elk scenario geeft inzicht in te nemen verbetermaatregelen, investeringskosten en CO_2-besparingen. Hieruit blijkt dat met de meeste scenario's een reductie van 50% in 2030 ten opzichte van 2015 haalbaar is. Een CO_2-neutrale woningportefeuille in 2050 is op dit moment nog niet haalbaar. De verwachting is dat de technologische ontwikkelingen de komende jaren een vogelvlucht zullen nemen, waardoor dit in 2050 uiteindelijk wel gehaald kan worden.

De werkelijke CO_2-uitstoot van de portefeuille wordt gemonitord in een door INNAX ontwikkeld CO_2-dashboard. In het najaar van 2021 is de data over 2020 in dit dashboard opgenomen. Hieruit blijkt dat de CO_2-uitstoot van de woningportefeuille in 2020 6% lager was dan in 2015. Ten opzichte van 1990 is een reductie van 38% gerealiseerd. De data over 2021 wordt nu verzameld en zal in het najaar van 2022 worden opgenomen in het CO_2-dashboard.

GRESB

Jaarlijks wordt met de vastgoedportefeuille van Achmea deelgenomen aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Dit is een internationale benchmark die het duurzaamheidsbeleid en de implementatie daarvan bij vastgoedfondsen en -portefeuilles meet. Op basis hiervan wordt inzichtelijk hoe de portefeuille van Achmea presteert ten opzichte van vergelijkbare fondsen en portefeuilles en waar verbetering mogelijk is. In 2021 namen wereldwijd 1520 fondsen en portefeuilles deel aan GRESB.

De overall score van Achmea is gestegen van 80 punten in 2020 naar 89 punten in 2021 (100 punten is het maximum).

Dit goede resultaat heeft er toe geleid dat Achmea in 2021 de maximale GRESB rating van 5 sterren heeft behaald.

Achmea is door GRESB ingedeeld in de peer group *Western Europe / Diversified / Core*, die bestaat uit 9 West Europese fondsen met een gediversifieerde portefeuille. Achmea heeft de 3e plaats in de peer group gehaald en een outperformance gerealiseerd ten opzichte van het gemiddelde van de peer group.

De onderstaande figuur toont de positie van Achmea (groene stip) in het GRESB model ten opzichte van de andere fondsen in de peer group (zwarte stippen) en alle overige fondsen (grijze stippen). Achmea scoort beter dan het gemiddelde van de peer group (zwarte ruit) en het gemiddelde van alle 1520 fondsen en portefeuilles (wit vierkant) die hebben deelgenomen.

FIGUUR 6.5

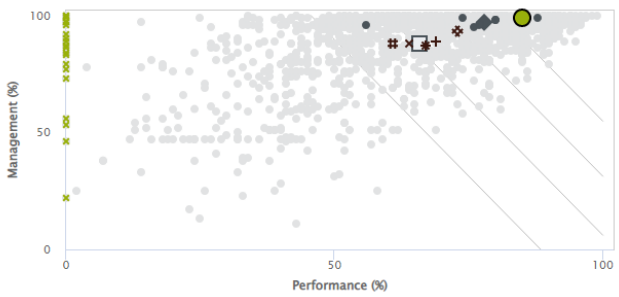

Het model laat de score zien op *Management* (verticale as) en *Performance* (horizontale as). De diagonale lijnen geven de kwintielen weer. In elk kwintiel zit 20% van de fondsen en portefeuilles die wereldwijd hebben deelgenomen. Achmea is gepositioneerd in het 5e kwintiel van het GRESB model en krijgt daarmee de hoogste rating van 5 sterren. Omdat fondsen over het algemeen steeds beter presteren schuiven de kwintielen in het model elk jaar naar rechts op. Er zal op lange termijn dus een hogere score gehaald moeten worden om dezelfde rating te behalen.

Achmea blijft de komende jaren actief sturen op verduurzaming van de portefeuille, onder andere door meer zonne-energie toe te passen. In 2021 zijn zes woningobjecten voorzien van zonnepanalen. Het gaat om 65 woningen die direct zijn aangesloten op zonnepanalen en 4 appartement complexen met in totaal 193 appartementen waar zonnepanalen geplaatst zijn. Voor 2022 staan er 19 woningen en één appartement complex met 121 appartementen op de planning om zonnepanalen te plaatsen. In 2023 staan er 77 woningen op de planning.

Daarnaast is het belangrijk dat het energieverbruik en daarmee ook de CO_2-uitstoot in de portefeuille wordt verminderd. In 2022 worden drie woningobjecten verduurzaamd en voor veertien woningobjecten wordt onderzoek gedaan naar de verduurzamingsmogelijkheden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de doelstelling om in 2030 alle woningobjecten te voorzien van een energielabel A.

Infrastructuur

Impact maken binnen de beleggingscategorie infrastructuur kan op diverse manieren. Bij infrastructuur vindt impact maken vooral plaats rondom de thema's Klimaatsverandering en de Energietransitie. Dit zijn thema's die goed aansluiten op SDG 7 (Betaalbare en Duurzame Energie) en SDG 13 (Klimaatactie). Klimaat is ook een van de vijf kernthema's van Achmea en SDG 13 is dan ook verankerd in het MVB-beleid van Achmea.

De belangrijkste doelstelling uit het klimaatakkoord van Parijs is het klimaatneutraal zijn in 2050. De wereldwijde temperatuurstijging moet worden beperkt tot 2°C ten opzichte van het pre-industriële niveau waarbij de beperking tot 1,5°C het streven is. Om dit te bereiken is wereldwijd een grote energietransitie noodzakelijk. Een transitie van hoe de wereld energie opgewekt, gebruikt en beschikbaar wordt gesteld. De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en de hoeveelheid CO_2-uitstoot dient sterk te worden gereduceerd. Achmea wil ook door te investeren in duurzame energie hieraan haar bijdrage leveren. Op dit moment heeft Achmea 5% van haar infrastructuur allocatie geïnvesteerd in duurzame energie. Deze exposure wordt verkregen via deelnemingen in de open-end infrastructuurfondsen van J.P. Morgan en IFM, en via een closed-end infrastructuurfonds van BlackRock. Deze fondsen zijn eigenaar van bedrijven en/of projecten die actief zijn in het opwekken van duurzame energie uit wind en zon.

De meeste infrastructuur fondsbeheerders hebben zich geconformeerd aan de 'Net Zero' klimaatdoelstellingen en werken aan het 'Paris proof' maken van de beleggingsportefeuilles. Hierbij is een duidelijke trend naar duurzame energie investeringen zichtbaar.

Klimaatrisico's

Ook infrastructuurbeleggingen zijn gevoelig voor negatieve gevolgen van klimaatverandering. Externe fondsbeheerders zijn steeds actiever met het in kaart brengen van klimaatrisico's binnen de beleggingsportefeuille. Dit om gestrande activa in de toekomst te voorkomen. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de aanbevelingen van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD).

GRESB

In 2021 namen vier van de zeven actieve fondsen binnen de infrastructuurportefeuille van Achmea deel aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) Infrastructure. Doel van deze internationale benchmark is om eenduidig de duurzaamheidsprestaties van infrastructuur investeringen te kunnen meten. Niet alleen portefeuilles maar ook fondsen en individuele infrastructuurbedrijven kunnen zo vergeleken worden op het gebied van ESG-prestaties. In 2021 namen wereldwijd 149 infrastructuurfondsen (2020: 115) en 558 individuele infrastructuurprojecten (2020: 426) deel aan het onderzoek. Deze investeringen vertegenwoordigen een totale waarde van USD 738 miljard. De Achmea infrastructuurportefeuille behaalde in 2021 een GRESB-score van 80 punten (met een maximum van 100). Dit is een bovengemiddelde score in de peer group vergelijking en een sterke stijging ten opzichte van 2020 toen een score van 63 punten werd behaald.

Leningen Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Achmea heeft voor ongeveer EUR 1 miljard aan leningen uitstaan bij Nederlandse woningcorporaties via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).

De opbrengsten van een WSW-lening worden door woningbouwcorporaties gebruikt om sociale huurwoningen te bouwen en te renoveren. Doordat het zorgen voor voldoende woongelegenheid tot één van de grondwettelijke kerntaken van de Nederlandse overheid behoort, staat de Nederlandse overheid, via het WSW, garant voor de leningen bestemd voor sociale woningbouw.

Het gebrek aan sociale huurwoningen in combinatie met de exploderende huizenprijzen maakt dat de woningnood niet meer zo groot is geweest sinds de Tweede Wereldoorlog. Van woningbouwcorporaties wordt verwacht dat zij in de komende jaren een aanzienlijke hoeveelheid woningen bij zullen bouwen.

Door leningen te verstrekken via het WSW levert Achmea een bijdrage aan het behalen van Sustainable Development Goals (SDGs) #11 en #13.

SDG 11: Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

WSW-leningen mogen door woningcorporaties enkel besteedt worden aan activiteiten die vallen onder hun diensten van algemeen economisch belang (DAEB). Deze diensten omvatten het voorzien in betaalbare huurwoningen voor mensen met minimuminkomens. Zo dragen deze leningen bij aan het behalen van sociale doelstellingen.

SDG 13: Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden

Woningcorporaties in Nederland spelen een belangrijke rol in het halen van de nationale klimaatdoelen. Nederland moet in 2030 minimaal 49 procent minder CO_2 uitstoten dan in 1990 en voor 2050 moet die uitstoot met 95 procent gedaald zijn. Woningcorporaties spannen zich in om de energieprestaties van de woningvoorraad significant te verbeteren door middel van isolatie, het opwekken van hernieuwbare energie en het verminderen of stoppen van het gasverbruik. Om deze inspanningen te financieren zijn grote investeringen nodig die mede dankzij WSW-leningen kunnen worden gedaan. Zo dragen deze leningen bij aan het behalen van klimaatdoelstellingen.

TABEL 6.1 OMVANG WSW-LENINGEN PORTEFEUILLE[1]

Indicatoren	
Aantal woningcorporaties	68
Aantal leningen	108

1 Bron: Achmea IM, ultimo 2021

7. Rapporteren

"We zijn transparant en vertellen waar we voor staan en wat we doen."

Introductie

Op onze website vertellen wij uitgebreid wat wij doen. Hier staat ons beleid uitgelegd en zijn diverse rapportages te vinden. Daarnaast is Achmea regelmatig in gesprek met stakeholders, zoals maatschappelijke instellingen, de overheid en onze klanten en maken we bijvoorbeeld deel uit van het Convenant internationaal verantwoord beleggen in de verzekeringssector. Wij laten ons MVB beleid beoordelen door de UN PRI, Eerlijke Verzekeringswijzer en het VBDO.

Op de website van Achmea plaatsen wij periodiek de volgende rapportages:

Halfjaarverslag Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In dit verslag geven wij op hoofdlijnen aan wat ons Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid is en hoe wij invulling geven aan de verschillende MVB instrumenten zoals uitsluiten, het aangaan van de dialoog met ondernemingen, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en impact beleggingen. In het verslag geven we tevens aan wat recente ontwikkelingen zijn op het gebied van MVB en wat dit betekent voor Achmea.

Uitsluitingen

Zowel in het Halfjaarverslag verantwoord beleggen als op de website laten wij zien welke ondernemingen we uitsluiten. In het halfjaarverslag Maatschappelijk verantwoord beleggen geven we tevens de uitsluitingsgronden aan.

Verslag verantwoord en betrokken aandeelhouderschap

In dit jaarlijkse verslag geven wij aan hoe wij invulling geven aan relevante principes voor institutionele beleggers zoals deze zijn genoemd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Dit heeft met name betrekking op stemmen en het aangaan van de dialoog met ondernemingen. Daarnaast geven we in dit verslag aan hoe wij invulling geven aan de Nederlandse Stewardship Code.

Top-25

In dit overzicht geven wij inzicht in de top-25 van onze obligaties en aandelen voor eigen risico. Hiermee zijn wij transparant over de grootste beleggingen in onze beleggingsportefeuille.

Met deze lijst bieden wij dat inzicht in de sector classificatie van onze beleggingen op basis van de NACE Niveau 4 sector classificatie.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Uiteraard zijn wij transparant hoe wij stemmen met onze wereldwijde aandelenportefeuille. Via het zogenoemde *vote disclosure system* maken wij zichtbaar hoe wij hebben gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Dit systeem wordt elke dag geactualiseerd.

8. Bijlagen

Uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties

De UN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en

2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;

4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;

5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid;en

6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheid beginsel te hanteren met betrekking tot milieu kwesties;

8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieu gebied te bevorderen; en

9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anti-corruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van de UN Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2016 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering

De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van *checks and balances* binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het inroepen van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op

grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen

Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren.

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Een aandeelhouder stemt naar eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruik maakt van stem adviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid of de door deze adviseur verstrekte stem adviezen.

4.3.5 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) plaatsen jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen jaarlijks op hun website en/of in hun bestuursverslag, een verslag van de uitvoering van hun beleid voor het uitoefenen van het stemrecht in het desbetreffende boekjaar. Daarnaast brengen zij ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op algemene vergaderingen. Dit verslag wordt op de website van de institutionele belegger geplaatst.

Methodologie CO_2-meting

Voor het berekenen van de CO_2-voetafdruk en de CO_2-intensiteit volgen wij aanbevelingen van respectievelijk het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF) en van de *Task Force on Climate-related Financial Disclosures* (TCFD).

Conform het 'Green House Gas Protocol' (GHG Protocol) wordt de CO_2-voetafdruk uitgedrukt in verschillende 'Scope'-categorieën. In geval van de CO_2 van de beleggingen definiëren wij deze categorieën bezien vanuit de entiteit/object waarin wij beleggen. Scope 1-emissies zijn directe emissies van eigen bronnen of bronnen van het beleggingsobject waarover direct zeggenschap is. Scope 2-emissies zijn indirecte emissies bij de opwekking van ingekochte energie en/of diensten door het betreffende beleggingsobject. Scope 3-emissies zijn alle relevante indirecte emissies die samenhangen die voorkomen in de waardeketen van het beleggingsobject.

Bij het berekenen van de CO_2-voetafdruk van de aandelen en bedrijfsobligaties betrekken we de scope 1 en 2-emissies; de scope 3-emissies zijn buiten beschouwing gelaten omdat deze emissies nog niet op consequente wijze door bedrijven worden gerapporteerd. De scope 1 en 2 CO_2-uitstoot van een aandeel in een onderneming wordt naar verhouding toegekend aan de voetafdruk van de portefeuille. Dat wil zeggen: bij bezit van 1% van de aandelen wordt 1% van de CO_2-uitstoot meegewogen. De totale CO_2-uitstoot van de gehele aandelenportefeuille wordt gedeeld door de totale marktwaarde van de aandelenportefeuille en vermenigvuldigd met €1 miljoen. Op deze wijze wordt de CO_2-uitstoot berekend voor iedere miljoen euro die is geïnvesteerd. Hierdoor wordt de CO_2-uitstoot van de portefeuille beter vergelijkbaar met andere portefeuilles en door de tijd heen. De CO_2-intensiteit van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles wordt bepaald aan de hand van de gewogen gemiddelde CO_2-intensiteit methodiek. De CO_2-intensiteit (ton CO_2 per miljoen US-dollar omzet) van een onderneming wordt toegekend aan de portefeuille op basis van de huidige waarde van de belegging ten opzichte van de portefeuillewaarde vermenigvuldigd met de CO_2-uitstoot van de onderneming waarin wordt belegd gedeeld door de totale omzet van het bedrijf in US dollars.

Voor het berekenen van de CO_2-voetafdruk van de staatsobligaties betrekken we alleen de scope 1-emissies: scope 2 en 3-emissies zijn buiten beschouwing gelaten door het gebrek aan uniforme en betrouwbare data. De scope 1 CO_2-uitstoot van een land wordt naar verhouding toegekend aan de voetafdruk van de portefeuille. Op basis van een 'eigenaarschapsbenadering' wordt bepaald welk deel van de totale overheidsschuld (nominaal) van een land aanwezig is in een portefeuille. Op basis van dit percentage wordt berekend welk deel van de CO_2-emissies van het land is gefinancierd. Overheidsgerelateerde obligaties worden meegewogen alsof ze binnen het domicilie van het land vallen.

Voor het berekenen van de CO_2-emissies van de hypotheken wordt eerst het energieverbruik voor de onderliggende waarde berekend. Dit doen we op basis van het energieverbruik per postcodegebied verkregen van netwerkbeheerders, dan wel op basis van het gemiddelde energieverbruik voor een energielabel. Dit energieverbruik wordt vervolgens omgezet in een CO_2-uitstoot door het energieverbruik te vermenigvuldigen met emissiefactoren.

Voor de meting van de CO_2-voetafdruk van beleggingsvastgoed wordt eerst het energieverbruik van het vastgoedobject bepaald. Data is afkomstig van slimme meters, handopnamen, facturen en door de landelijke netbeheerders aangeleverde standaard jaarverbruiken (SJV's). Dit energieverbruik wordt vervolgens omgezet in een CO_2-uitstoot door het energieverbruik te vermenigvuldigen met emissiefactoren. Op portefeuilleniveau wordt dit uitgedrukt in een CO_2-uitstoot per m^2. Hierdoor is de ontwikkeling van de uitstoot in de portefeuille in de loop van de tijd beter inzichtelijk. De beleggingen voor 'rekening en risico polishouders' waarvoor we de CO_2-uitstoot meten zijn beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. Hiervoor wordt dezelfde methodiek gehanteerd zoals hierboven beschreven voor de beleggingen eigen risico.

Bron en reikwijdte van CO_2-data

Voor de berekening van de voetafdruk voor onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties is gebruik gemaakt van CO_2-data ingekocht bij MSCI ESG (zowel eigen risico als risico polishouders). De CO_2-cijfers voor de berekening van de voetafdruk voor onze beleggingen in staatsobligaties zijn afkomstig van Eurostat, het statistische bureau voor Europa. Het energiegebruik van beleggingen in vastgoed en het vastgoed waarop een hypotheekrecht is gegeven wordt bepaald op basis van slimme meters, data van netwerkbeheerders en – indien deze niet beschikbaar zijn – energielabels. De CO_2-voetafdruk voor het geschatte energieverbruik van het vastgoed is gebaseerd op de emissiefactoren zoals opgenomen op www.CO2emissiefactoren.nl. In de tabel op de vorige pagina is per beleggingscategorie aangegeven voor welk deel van de beleggingen de CO_2-voetafdruk is bepaald en tevens de bron voor de gehanteerde data.

Uitsluitingslijsten

Controversiële wapens

Zie onderstaand de actuele uitsluitingslijst voor ondernemingen die betrokken zijn bij controversiële wapens:

- AECOM
- Aerojet Rocketdyne Holdings Inc
- Airbus Group SE
- Akka Technologies
- AMETEK, Inc.
- Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd.
- Aryt Industries Ltd
- Babcock International Group PLC
- BAE Systems PLC
- Bharat Dynamics Limited
- Boeing Co/The
- Booz Allen Hamilton Holding Corp
- Brookfield Asset Management Inc. Class A
- Brookfield Business Partners L.P.
- BWX Technologies Inc
- CACI International Inc
- China Aerospace Science & Industry Group Corp.
- China Aerospace Science & Technology Corp.
- China National Nuclear Corp.
- China North Industries Corp.
- China North Industries Group Corp., Ltd.
- China Poly Group Co., Ltd.
- China Shipbuilding Industry Co., Ltd.
- CNIM Group SA
- Cohort PLC
- Eaton Corporation plc
- Elbit Systems Ltd
- Fluor Corp
- Fortive Corp.
- General Dynamics Corp
- GP Strategies Corp
- Hitachi Zosen Corp
- Honeywell International Inc
- Huntington Ingalls Industries Inc
- IndiaMART InterMESH Ltd.
- Jacobs Engineering Group Inc
- KBR, Inc.
- Kier Group plc
- Kratos Defense & Security Solutions, Inc.
- L3Harris Technologies Inc
- Larsen & Toubro Ltd
- Learning Technologies Group Plc
- Leidos Holdings Inc
- Leonardo SpA
- LIG Nex1 Co., Ltd.
- Lockheed Martin Corp
- Lumibird
- Moog Inc
- Morgan Sindall Group plc
- Motovilicha Plants PJSC
- MTAR Technologies Ltd.
- Northrop Grumman Corp
- Parsons Corporation
- Poongsan Corp
- Poongsan Holdings Corp
- Premier Explosives Ltd
- Rolls-Royce Holdings PLC
- S&T Dynamics Co Ltd
- S&T Holdings Co Ltd
- Safran SA
- Sandhar Technologies Ltd.
- Science Applications International corp
- Serco Group PLC
- SGL Carbon SE
- Solar Industries India Ltd.
- Spirit AeroSystems Holdings, Inc.
- Steel Partners Holdings LP
- Textron Inc
- Thales SA
- Ultra Electronics Holdings PLC
- Walchandnagar Industries Ltd
- Wartsila Oyj Abp

Per 1 januari 2022 is geen van de ondernemingen in het beleggingsuniversum betrokken bij de productie van biologische- en/of chemische wapens.

Tabaksproducenten

Binnen het beleggingsuniversum zijn per 1 januari 2022 de volgende ondernemingen aangemerkt als tabaksproducent:

- 22nd Century Group Inc
- Adris Grupa DD
- Al Eqbal Co for Investment PLC
- Alliance One International Inc
- Altria Group Inc
- British American Tobacco Malaysia Bhd
- British American Tobacco PLC
- Coka Duvanska Industrija AD Coka
- Compania de Distribucion Integral Logista Holdings SAU
- Duvanski Kombinat AD Podgorica
- Eastern Tobacco
- Electronic Cigarettes International Group Ltd
- Fabrika Duhana Sarajevo DD Sarajevo
- Fabrika Duvana AD Banja Luka
- Godfrey Phillips India Ltd
- Golden Tobacco Ltd
- Gudang Garam Tbk PT
- Hrvatski Duhani DD
- Huabao International Holdings Ltd
- Imperial Brands PLC
- ITC Ltd
- Japan Tobacco Inc
- Karelia Tobacco Co Inc SA
- Khyber Tobacco Co Ltd
- Kothari Products Ltd
- KT&G Corp
- Ngan Son JSC
- NTC Industries Ltd
- Philip Morris International Inc
- PTFC Redevelopment Corp

- Reinet Investments SCA
- RLX Technology, Inc.
- Scandinavian Tobacco Group A/S
- Shanghai Industrial Holdings Ltd
- Sinnar Bidi Udyog Ltd
- Smokefree Innotec Inc
- Smoore International Holdings Ltd.
- Societe Ivoirienne des Tabacs SA
- Strumica Tabak AD Strumica
- Swedish Match AB
- Tabak ad Nis
- TSL Ltd/Zimbabwe
- Turning Point Brands, Inc.
- Union Tobacco & Cigarette Industries
- Universal Corp/VA
- Vector Group Ltd
- VST Industries Ltd
- Wismilak Inti Makmur Tbk PT

Thermisch steenkool, teerzanden, Arctische olie/-gas en schalieolie/-gas

Binnen ons beleggingsuniversum worden per 1 januari 2022 onderstaande ondernemingen uitgesloten.

- ABOITIZ EQUITY VENTURES INC
- Aboitiz Power Corp
- ABU DHABI NATIONAL ENERG
- Adani Power Limited
- ADANI TRANSMISSION LIMITED
- Adaro Energy Tbk Pt
- AES Corporation
- African Rainbow Minerals Limited
- AGL Energy Limited
- Aksa Akrilik Kimya Sanayii As
- Aksa Enerji Uretim Anonim Sirketi
- ALBIOMA SA
- Allete, Inc.
- Alliance Resource Operating Partners, L.P.
- Alliant Energy Corp
- Ameren Corporation
- AMERICAN ELECTRIC POWER COMPANY INC
- ANGLO AMERICAN PLC
- ANTERO RESOURCES CORPORATION
- APA CORPORATION
- ARC RESOURCES LTD.
- ARCH RESOURCES, INC.
- ASCENT RESOURCES UTICA HOLDINGS, LLC
- ASTRA INTERNATIONAL TBK PT
- Athabasca Oil Corporation
- AYALA CORPORATION
- Banpu Pcl
- BAYTEX ENERGY CORP.
- BERKSHIRE HATHAWAY ENERGY COMPANY
- BIRCHCLIFF ENERGY LTD.
- Black Hills Corporation
- Bukit Asam Tbk
- Bulgarian Energy Holding EAD
- CABOT OIL & GAS CORP
- CALIFORNIA RESOURCES CORPORATION
- CALLON PETROLEUM COMPANY
- Canadian Natural Resources Limited
- Capital Power Corporation
- Cenovus Energy Inc.
- CENTENNIAL RESOURCE DEVELOPMENT, INC.
- CENTENNIAL RESOURCE PRODUCTION, LLC
- CENTERPOINT ENERGY, INC.
- Cesc Ltd
- CEZ AS
- CHESAPEAKE ENERGY CORPORATION
- CHEVRON CORPORATION
- China Coal Energy Co Ltd
- China Coal Energy Company Limited
- CHINA LONGYUAN POWER GROUP CORP LTD
- China Power International Develop
- China Resources Power Holdings Co Ltd
- China Shenhua Energy Co Ltd
- China Shenhua Energy Company Limited
- CHUBU ELECTRIC POWER CO INC
- Chugoku Electric Power Co., Inc.
- CIMAREX ENERGY CO.
- CIMIC GROUP LIMITED
- CLP Holdings Limited
- CMS ENERGY CORP
- CNX RESOURCES CORPORATION
- Coal India
- COLBUN SA
- Comision Federal de Electricidad
- COMSTOCK RESOURCES, INC.
- CONCHO RESOURCES INC
- CONOCOPHILLIPS
- Consol Energy Inc.
- CONTANGO OIL & GAS COMPANY
- CONTINENTAL RESOURCES, INC.
- ContourGlobal PLC
- ContourGlobal Power Holdings S.A.
- Coronado Global Resources Inc
- CRESCENT POINT ENERGY CORP.
- CREW ENERGY INC.
- Datang Internatnl Power Generation Co
- DEVON ENERGY CORPORATION
- DIAMONDBACK ENERGY INC
- Dmci Holdings Inc.
- DOMINION ENERGY IN
- DTE ENERGY CO
- DUKE ENERGY CORP
- EDP ENERGIAS DE PORTUGAL SA
- Electric Power Development Co., Ltd.
- ELECTRICITY GENERATING PUBLIC COMPANY LIMITED
- EMERA INC
- Empresa Electrica Cochrane SpA
- EnBW Energie Baden-Wuerttember
- Enea Spolka Akcyjna
- ENEL CHILE SA
- Enel Generacion Chile S.A.
- Energa Spolka Akcyjna
- Enerplus Corporation
- ENGIE BRASIL ENERGIA SA
- Engie Energia Chile S.A.

- EOG RESOURCES INC
- EQT CORPORATION
- Eskom Holdings Soc Limited
- Evergy, Inc.
- EWE AG
- Exxaro Resources Ltd
- FIRST PACIFIC COMPANY LIMITED
- FIRSTENERGY CORP
- FLORIDA GAS TRANSMISSION COMPANY, LLC
- GD Power Development Co Ltd
- Genesis Energy Limited
- GENTING BERHAD
- GEO Energy Resources Ltd
- GLOBAL POWER SYNERGY PCL
- Glow Energy Pcl
- GUANGDONG INVESTMENT LTD
- GUANGHUI ENERGY CO LTD
- Gujarat Mineral Development Corporation Limited
- HESS CORP
- HK Electric Investments & HK E
- HK Electric Investments & Hk Electric Investments Ltd.
- Hokkaido Electric Power Company, Incorporated
- Hokuriku Electric Power Company
- Huadian Power International Corp Ltd
- Huadian Power International Corporation Limited
- Huaneng Power International Inc
- Huaneng Power International, Inc.
- Idacorp, Inc.
- IMPERIAL OIL LTD
- Indo Tambangraya Megah Tbk Pt
- INDONESIA ASAHAN ALUMINI
- INNER MONGOLIA FINCL INVESTMENT GRP
- Inner Mongolia Yitai Coal Co Ltd
- INTER RAO YEES PAO
- Japan Petroleum Exploration Co
- Jardine Cycle & Carriage Limited
- JARDINE MATHESON HOLDINGS LTD
- Jastrzebska Spolka Weglowa Spolka Akcyjna
- Jindal Steel And Power Limited
- KANSAI ELECTRIC POWER CO INC
- KINDER MORGAN INC
- KOREA ELECTRIC POWER CORP
- KYUSHU ELECTRIC POWER
- LAREDO PETROLEUM, INC
- Magnolia Oil & Gas Corp
- MAGNOLIA OIL & GAS OPERATING LLC
- Manila Electric Co
- MARATHON OIL CORPORATION
- MATADOR RESOURCES COMPANY
- MEG Energy Corp.
- MGE ENERGY, INC.
- MURPHY OIL CORPORATION
- NATIONAL FUEL GAS COMPANY
- NEW HOPE CORPORATION LIMITED
- NextEra Energy Inc
- NGPL PIPECO LLC
- NISOURCE NEW
- NK ROSNEFT' PAO
- NORTHERN OIL AND GAS, INC.
- Northwestern Corporation
- NRG Energy, Inc.
- OASIS PETROLEUM INC.
- OCCIDENTAL PETROLEUM CORP
- Oci Company Ltd.
- OGE ENERGY CORP
- Ogk-2 Pao
- Origin Energy Limited
- Otter Tail Corporation
- OVINTIV INC.
- PARAMOUNT RESOURCES LTD.
- PARSLEY ENERGY LLC/FINAN
- PDC ENERGY, INC.
- Peabody Energy Corporation
- PEYTO EXPLORATION & DEVELOPMENT CORP.
- PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA SPOLKA AKCYJNA
- PINNACLE WEST CAPITAL CORP
- PIONEER NATURAL RESOURCES CO
- Pnm Resources, Inc.
- Portland General Electric Company
- POWER ASSETS HOLDINGS LTD
- PPL Corporation
- PRAIRIESKY ROYALTY LTD.
- Pt Bumi Resources Tbk
- PT Cikarang Listrindo Tbk
- Pt Delta Dunia Makmur Tbk
- Pt Harum Energy Tbk
- Pt Indika Energy Tbk
- PT Perusahaan Listrik Negara (Persero)
- PUGET ENERGY, INC.
- QEP RESOURCES, INC.
- RANGE RESOURCES CORPORATION
- RATCH GROUP PUBLIC COMPANY LIMITED
- Reliance Power Limited
- RUBY PIPELINE, L.L.C.
- RWE AG
- SDIC Power Holding
- Sembcorp Industries Ltd
- Shaanxi Coal Industry Co Ltd
- Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.
- SHANGHAI ELECTRIC POWER CO LTD
- Shanxi Lu'An Env.Energy Dev.Co.Ltd
- SHANXI XISHAN COAL & EL POWER
- SHENERGY CO LTD
- Shenzhen Energy Group Co Ltd
- Shikoku Electric Power Company, Incorporated
- SM ENERGY COMPANY
- SOUTHERN CO
- SOUTHWESTERN ENERGY COMPANY
- Suncor Energy Inc.
- TAMPA ELECTRIC COMPANY
- Tata Power Co Ltd
- TATNEFT' PAO
- TAURON POLSKA ENERGIA SA
- TBEA CO LTD
- Teck Resources Ltd
- TELLURIAN INC.
- Tenaga Nasional Bhd
- Tennessee Valley Authority

- THE ISRAEL ELECTRIC CORP. LTD.
- The Okinawa Electric Power Company, Incorporated
- Tian Di Science & Technology C
- Tohoku Electric Power Company, Incorporated
- TOKYO ELECTRIC POWER COMPANY HLDS INC
- Torrent Power Limited
- TOURMALINE OIL CORP.
- TransAlta Corporation
- TUCSON ELECTRIC POWER COMPANY
- United Tractors Tbk Pt
- Vectren Corporation
- VEDANTA LTD
- Vedanta Resources Plc
- VISTRA CORP
- Washington H. Soul Pattinson And Co. Ltd.
- WEC ENERGY GROUP
- WHITEHAVEN COAL LIMITED
- WHITING PETROLEUM CORPORATION
- WPX ENERGY, INC.
- XCEL ENERGY INC
- Yang Quan Coal Industry (Group) Co., Ltd.
- Yanzhou Coal Mining Co Ltd
- Yanzhou Coal Mining Company Limited
- Zhejiang Zheneng Electric Power

Normschenders

TABEL 8.1 UITSLUITINGSLIJST STRUCTURELE NORMSCHENDERS PER 1 JANUARI 2022[1]

Onderneming	Norm	Schending
Altice Europe		Recht op zelfbeschikking
Altice Financing SA		Recht op zelfbeschikking
Altice Finco SA		Recht op zelfbeschikking
Altice Luxembourg SA		Recht op zelfbeschikking
B Communications LTD		Recht op zelfbeschikking
Bank Hapoalim		Recht op zelfbeschikking
Bank Leumi Le-Israel		Recht op zelfbeschikking
Bezeq The Israeli Telecom Co		Recht op zelfbeschikking
CELLCOM ISRAEL		Recht op zelfbeschikking
Centrais Eletricas Brasileiras S.A.- Eletrobras		Recht op zelfbeschikking
Centrais Eletricas Brasileiras SA- Eletrobras Pfd B		Recht op zelfbeschikking
Companhia Energetica de Minas Gerais- CEMIG		Rechten van inheemse volken
Enbridge, Inc.		Rechten van inheemse volken
Energy Transfer LP / Energy Transfer Operating LP		Rechten van inheemse volken
Export-Import Bank of India		Milieuvervuiling
Harel Insurance Investments & Financial Services Ltd.		Recht op zelfbeschikking
Marathon Petroleum Corp.		Rechten van inheemse volken
Mizrahi-Tefahot Bank		Recht op zelfbeschikking
Partner Communications Co. Ltd / PARTNER COMMU ADR		Recht op zelfbeschikking
Phillips 66 / Phillips 66 Partners LP		Rechten van inheemse volken
POSCO / POSCO ADR		Obstructie vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
Power Construction Corporation of China, Ltd		Milieuvervuiling

Station Casinos LLC	Obstructie vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
Sumitomo Chemical Co	Milieuvervuiling
Sunoco Logistics Partners Operations LP	Rechten van inheemse volken
Syngenta AG	Milieuvervuiling
Vale S.A.	Recht op zelfbeschikking
XPO Logistics	Arbeidsomstandigheden

1 Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

Enhanced engagement

- PetroChina Co A (HK-C)
- PetroChina Co Ltd

Landen

TABEL 8.2

	Sanctiewet	Human rights	Labour rights	Anti-corruption
Afghanistan				x
Burundi			x	x
Central African Republic	x	x	x	
Congo Republic				x
Democratic Republic of the Congo				x
Equatorial Guinea		x		x
Eritrea		x		
Guinea-Bissau				x
Haiti				x
Iran	x			
Libya			x	x
Myanmar	x		x	
North Korea	x	x		x
Palestine			x	
Saudi Arabia		x		
Somalia	x	x	x	x
South Sudan		x	x	x
Sudan	x			x
Syria	x	x	x	x
Turkmenistan		x		x
Uzbekistan	x			
Venezuela				x
Yemen			x	x
Zimbabwe	x			

Staatsbedrijven

- National Petrochemical Company SJSC
- SABIC Agri-Nutrients Co.
- Saudi Arabian Mining Company SJSC
- Saudi Arabian Oil Company
- Saudi Basic Industries Corp
- Saudi Electricity Co
- Saudi Telecom Company SJSC
- The Saudi National Bank
- Yanbu National Petrochemicals Company SJSC

Introductie thematische dialogen

Goede en beschikbare medicijnen

Medicijnen, en daarmee de farmaceutische sector, zijn van groot belang voor een goede gezondheidszorg. Door de ontwikkeling van goede medicijnen is een effectieve behandeling van een grote groep aandoeningen mogelijk geworden. Hoewel de farmaceutische sector dus een belangrijke en nuttige rol vervult, spelen er verschillende problemen en misstanden.

Achtergrond van thema

Een aantal belangrijke misstanden die spelen in de farmaceutische sector zijn:

- Het prijsbeleid rondom specifieke medicijnen, die behandelingen zowel in Nederland, als in andere ontwikkelde economieën en ontwikkelingslanden ontoegankelijk maken.
- De omgang met patenten en regelgeving waardoor prijzen opgedreven worden en de toegankelijkheid van medicijnen wordt verminderd.
- Gevallen van corruptie en het verlenen van gunsten aan zorgverleners om de verkoop van medicijnen te verhogen.
- Het onvoldoende ontwikkelen van medicijnen die een groot maatschappelijk belang hebben, maar waarvoor de markt relatief klein is.
- Verslavingen aan specifieke pijnstillers, onder andere in de Verenigde Staten lopen hierover diverse rechtszaken.

De Covid-19 crisis heeft de bovenstaande punten nog eens extra in de schijnwerpers gezet. De farmaceutische sector speelt een belangrijke rol bij het oplossen van deze crisis, zowel maatschappelijk als economisch. Dit is echter alleen effectief als de sector inzet op een goede beschikbaarheid van medicijnen, een prijsstelling die toegang wereldwijd mogelijk maakt en ook op langere termijn inzet op medicijnen die ook toekomstige pandemieën kunnen bestrijden.

Doel van thema

Er zijn verschillende stappen die ondernemingen op dit thema kunnen zetten. Op basis van onze uitgangspunten en voorbereidend onderzoek hebben we de volgende hoofddoelstellingen geselecteerd die, afhankelijk van de onderneming worden vertaald in bedrijfsspecifieke doelen:

- Het doel om medicijnen betaalbaar en toegankelijk te maken een centrale plek te geven in de bedrijfsstrategie;
  - ✓ Het ontwikkelen van een transparant en verantwoord prijsbeleid**.** Denk bijvoorbeeld aan een koppeling tussen de prijs van het medicijn, de gerealiseerde gezondheidswinst en de ontwikkelingskosten;
  - ✓ Op een verantwoorde manier omgaan met patenten en licenties, die voorkomt dat medicijnen onbereikbaar worden;
  - ✓ Te sturen op maatschappelijke impact, gezondheidswinst en veilige medicijnen, ook in research & development;
  - ✓ Verankering internationale standaarden, onder andere van de World Health Organisation.

- Het hebben van een gedegen beleid, implementatie en onafhankelijke monitoring om zowel corruptie, oneerlijke handelspraktijken als belastingontwijking te voorkomen.
- Het vergroten van de transparantie en rapportage over de bovengenoemde onderwerpen richting investeerders, consumenten en andere stakeholders. Inclusief tax-transparency, lobby-activiteiten en betalingen aan zorgverleners.
- Bovenstaande doelstellingen een plek te geven in het variabele beloningsbeleid.

Bovenstaande punten hebben we ook een plek gegeven in het investor statement rondom de Covid-19 crisis, dat we in april 2020 in samenwerking met diverse investeerders hebben opgesteld voor de farmaceutische sector.

Investor Statement

Een *investor statement* is een publieke verklaring die investeerders uitbrengen om hun visie en wensen over sectoren en ondernemingen waarin zij investeren, voor het voetlicht te brengen. Toen de Covid-19 crisis zich ontwikkelde, bleek al snel dat de houding van de farmaceutische sector van cruciaal belang zou zijn. Wij hebben daarom een investor statement uitgebracht dat de volgende hoofdpunten bevatte: a) het is van groot belang dat farmaceuten data delen met branchegenoten en overheden, b) dat behandelingen, vaccins en diagnostiek wereldwijd beschikbaar worden gemaakt tegen toegankelijke prijzen en c) Er voor de langere termijn meer onderzoek wordt gedaan naar de bestrijding van infectieziekten. Deze punten uit het investor statement hebben een structurele plek gekregen dit engagementthema. Daarnaast hebben we in de eerste helft van 2021 met een kerngroep van investeerders die het investor statement hebben gesteund vragen gesteld op de aandeelhoudersvergaderingen over de voortgang op deze punten bij de volgende farmaceuten: Sanofi, Pfizer, Gilead, Johnson & Johnson, AstraZeneca, Merck/MSD, Thermo Fisher en GlaxoSmithKline.

Meer informatie over het investor statement kunt u **hier** vinden.

De doelstellingen zijn gericht op het structureel oplossen van de problematiek. Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 3: Goede Gezondheid & Welzijn**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 3.8 dat zorgt voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip

van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen. Ook richten we ons op onderliggend doel 3.b.

Access to Medicine

Access to Medicine is een stichting, gevestigd in Amsterdam met een internationaal werkveld. Access to Medicine zet zich in om medicijnen wereldwijd toegankelijk te maken, met name in ontwikkelingslanden. Om dit te bereiken publiceert Access to Medicine diverse ranglijsten waarop verschillende farmaceuten worden gerangschikt rondom de thematiek van het ontwikkelen en het beschikbaar maken van medicijnen. De bekendste ranglijst is de Access to Medicine index die de 20 grootste farmaceuten wereldwijd rangschikt. In januari 2021 heeft Access to Medicine de nieuwste versie van deze index gelanceerd. De stichting publiceert echter ook ranglijsten over wat bedrijven doen om vaccins beschikbaar te maken en om resistentie tegen antibiotica te bestrijden. De resultaten worden gebruikt door een brede coalitie van investeerders om farmaceuten aan te sporen om medicijnen wereldwijd beter beschikbaar te maken. Wij zijn actief lid van deze coalitie en gebruiken de onderzoeksresultaten om onze dialogen gedegen voor te bereiden.

Meer informatie is te vinden op: https://accesstomedicinefoundation.org/

Human Capital

Een goed personeelsbeleid is van strategisch belang voor ondernemingen. Uit onderzoek van Global Intangible Finance Tracker uit 2018 blijkt dat het menselijk kapitaal en de heersende cultuur gemiddeld 52 procent van de marktwaarde van de onderneming bepalen.

De wijze waarop het management met haar personeel omgaat en hen in staat stelt zich te blijven ontwikkelen, kan het verschil maken voor ondernemingen en concurrentievoordeel opleveren. Bijvoorbeeld in relatie tot het verhogen van de productiviteit en het aantrekken en behouden van voldoende gekwalificeerd en betrokken personeel. Digitalisering en opkomende vergrijzing in sommige markten en industrieën vergroten deze uitdagingen.

Achtergrond van het thema

Uit onderzoek van MSCI[14]blijkt dat er drie categorieën zijn die ondernemingen helpen hun menselijk kapitaal te optimaliseren en personeels gerelateerde risico's te minimaliseren.

- In staat zijn om kostenefficiënt gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden;
- De maximale toegevoegde waarde uit medewerkers te halen;
- Door te voldoen aan arbeidsnormen en wet- en regelgeving voorkomen dat er juridische procedures ontstaan

Naast het gegeven dat dit onderwerp financieel materieel is, kan een onderneming door op een goede manier met haar personeel om te gaan ook een positieve maatschappelijke bijdrage leveren. Zo kunnen ondernemingen een belangrijke rol spelen in het opleiden van hun (potentiële) werknemers, het bieden van een eerlijk loon, zorgen voor gezonde werkomstandigheden en het bieden van gelijke kansen voor iedereen. Zo kunnen ondernemingen een belangrijke rol spelen in het behalen van de *Sustainable Development Goals* (SDG's) van de Verenigde Naties, in het bijzonder SDG's 4, 5 en 8.

Doel van thema

Human Capital Management is een complex onderwerp, zeker in bedrijven met honderdduizenden medewerkers in meerdere vestigingen wereldwijd. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een bedrijf stappen kan zetten. Afhankelijk van het bedrijf leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen en maken we deze bedrijfsspecifiek. Onderstaand de doelstellingen voor het thema.

- Beleidsvorming. Het bedrijf heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp Human Capital Management, inclusief doelstellingen. Daarnaast heeft het onderwerp een gedegen plek in de governance en het remuneratiebeleid.
- Implementatie en toetsing. Het bedrijf implementeert haar beleid in haar eigen bedrijfsvoering. Het bedrijf ziet actief toe op de voortgang.
- Randvoorwaaden. Het bedrijf zorgt dat de randvoorwaarden voor Human Capital Management gewaarborgd zijn in de eigen bedrijfsvoering.
- Samenwerking in de sector. Het bedrijf werkt samen met andere partijen, bijvoorbeeld via sectorinitiatieven aan bevordering van goed werkgeverschap.
- Transparantie. Het bedrijf is op dit thema transparant richting investeerders, en andere belanghebbenden en rapporteert over haar beleid, de implementatie en de voortgang. Denk bijvoorbeeld aan het rapporteren van het percentage flex-contracten en de onderlinge loonverschillen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 4: Kwaliteitsonderwijs**

We richten ons hierbij met name op de het onderliggende doel 4.4. en bijbehorende indicator 4.4.1. die zich richten op het verbeteren van de competenties, inclusief technische en

[14] MSCI: Human Capital Risks in a changing world (20190

beroepsvaardigheden voor werkgelegenheid, goede banen en ondernemerschap.

- **SDG 5: Gendergelijkheid**

We richten ons hierbij met name op het onderliggende doel 5.1 dat zich richt op het beëindigen van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen en meisjes en de onderliggende indicator 5.1.1 die zich richt op het handhaven en toezicht houden op de bevordering van gelijkheid en antidiscriminatie op basis van geslacht.

- **SDG 8: Eerlijk werk en economische groei**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 8.3 dat zich richt op het bevorderen van beleid gericht op ontwikkeling en ondersteuning van productieve activiteiten, het creëren van eerlijk werk, ondernemerschap, creativiteit en innovatie en 8.8 dat zich richt op arbeidsrechten en -omstandigheden en onderliggende indicator 8.8.2 die zich richt op toename van naleving van arbeidsrechten en nationale wetgeving.

Access to Nutrition

Zowel goede voeding als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Voedingsbedrijven kunnen hier op verschillende manieren een belangrijke bijdrage aan leveren en hiermee tevens inspelen op een groeiende markt. Zo kunnen zij voedingswaarde en gezondheid meer prioriteit geven bij het ontwikkelen van producten, gezondheid meewegen in de prijsstelling en consumenten actief informeren over de voedingswaarden van producten.

Achtergrond van het thema

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun presentaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen en het promoten van borstvoeding.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index als regionale indices die inzoomen op ondernemingen uit de Verenigde Staten, India, Mexico en Zuid-Afrika.

De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Access to Nutrition kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een *investor statement* als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel om zo ondernemingen te stimuleren, stappen te zetten op het gebied van Access to Nutrition.

Doel van het thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen, gebaseerd op de uitgangspunten van de 'Access to Nutrition Index':

- De onderneming geeft goede voeding een gedegen plek in de strategie, uitgewerkt in concreet beleid;
- De onderneming zet zich in om goede en gezonde producten te ontwikkelen;
- De onderneming zet zich in om goede voeding tegen een betaalbare prijs beschikbaar te maken;
- De onderneming ondersteunt met haar marketingactiviteiten een gezond voedingspatroon;
- De producten van de onderneming passen in een gezond dieet en een gezonde levensstijl;
- De onderneming geeft via de verpakking goede informatie aan consumenten over de voedingswaarden van haar producten;
- Ondernemingen werken actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals'(SDG's):

- **SDG 2: Geen Honger**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 2.2 dat zich richt op het uitbannen van slechte voeding(spatronen).

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.4 dat zich richt op het voor 2030 met een derde inperken van vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten, zoals diabetes, kanker of hart- en vaatziekte.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is het geheel van de diversiteit van soorten, de variatie van genetisch materiaal en de verschillende ecosystemen. Deze ecosystemen leveren belangrijke diensten aan onze economie. Denk bijvoorbeeld aan dierlijke bestuiving van voedselgewassen, de natuurlijke zuivering van water en het in stand houden van een vruchtbare bodem voor productie van gewassen. Daarom is het behoud van biodiversiteit ook van belang voor de financiële sector. Als door verlies aan biodiversiteit ecosystemen hun veerkracht verliezen, neemt de productiecapaciteit af wat tot minder opbrengst leidt voor tal van sectoren waar ook financiële instellingen als belegger van afhankelijk zijn. In dit engagement project zullen we ondernemingen aanspreken op hun verantwoordelijkheid om biodiversiteit te beschermen en te bevorderen.

Achtergrond van het thema

Financiële instellingen beleggen en investeren in ondernemingen verspreid over de hele wereld. Veel van die bedrijven beïnvloeden de natuur. Ze hebben door hun activiteiten bewust of onbewust een aandeel in het verlies van biodiversiteit. Maar ook veel ondernemingen zijn juist afhankelijk van biodiversiteit en producten die voortkomen uit de natuur; ook wel 'ecosysteemdiensten genoemd'. Het boven genoemde rapport van DNB beschrijft deze relatie als volgt: "De relatie tussen biodiversiteit en financiële instellingen is indirect en tweezijdig. De financiële sector financiert bedrijven die voor de productie van hun goederen en diensten (deels) afhankelijk zijn van ecosysteemdiensten. Daarnaast financiert de sector bedrijven die met hun productieprocessen biodiversiteit negatief beïnvloeden door veranderend land- en zee gebruik, overexploitatie van ecosystemen, klimaatverandering en vervuiling." Ook de UN Principles for Responsible Investment (PRI) beschrijft de materiele risico's van biodiversiteitsverlies voor de financiële sector[15]. En ESG data aanbieder MSCI signaleert biodiversiteit als belangrijk ESG thema voor 2021.[16]

Doel van het thema

Op basis van onderzoek naar de impact van industriële sectoren op biodiversiteit, en met behulp van ESG data van MSCI hebben we de landbouwketen gekozen als relevante sector voor dit engagement thema. Met ondernemingen in deze keten willen we spreken over hoe zij hun (mogelijke) negatieve impact op biodiversiteit in kaart brengen, en wat zij al doen - en nog meer kunnen doen - om verlies van biodiversiteit te stoppen. Ook willen we horen in hoeverre de ondernemingen hun afhankelijkheid van biodiversiteit op de radar hebben. Afsluitend willen we ook aan de orde stellen hoe de ondernemingen kunnen bijdragen aan de bevordering van biodiversiteit. We willen daarbij aansluiten bij beschikbare methoden, standaarden en richtlijnen. Op dit gebied is momenteel veel in ontwikkeling en deze ontwikkelingen volgen wij op de voet. Relevante ontwikkelingen geven wij vanzelfsprekend een plek in dit engagement traject.

We hebben voor dit engagement traject het doel gesteld dat de geselecteerde ondernemingen één of meer van onderstaande stappen zetten.

- Beleid en bestuur.
  - Biodiversiteitsbeleid: De onderneming benoemt het belang van het behoud van biodiversiteit in het beleid van de onderneming;
  - Het bestuur van de onderneming geeft blijk van de urgentie van het thema biodiversiteit en stelt doelen en neemt verantwoordelijkheid voor de uitvoering ten aanzien van:
    - Tegengaan van ontbossing / bescherming van natuur
    - Bescherming en verbetering van biodiversiteit rond gebruik van bestaande landbouwgrond en gedegradeerde landbouwgronden.
- Structurele analyse en aanpak in 5 stappen [17]:
  - Impact en afhankelijkheden meten;
  - Interpreteren, prioriteren;
  - Doelen stellen;
  - Implementeren;
  - Voortgang meten en rapporteren.
- Samenwerking. Samenwerking in de keten vergroot de kans op positieve impact, door gebruik te maken van beschikbare kennis, ervaring en succesvolle voorbeelden. We moedigen ondernemingen daarom aan samenwerking te zoeken of te initiëren (Voorbeelden: OP2B / Natural Capital Coalition / World Business Council for Sustainable Development, Organic Cotton Accelerator etc.
- Rapportage. We verwachten rapportage over afhankelijkheid van – en positieve – en negatieve impact op biodiversiteit, daarbij gebruik makend van leidende standaarden, en rekening houdend met internationale ontwikkelingen op gebied van wetgeving over verslaglegging.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 12.2 dat zich richt op het duurzame beheer en het efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen te realiseren en onderliggend doel 12.6 dat bedrijven aanmoedigd om, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

- **SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en maritieme hulpbronnen.**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 14.1 dat zich richt op het voorkomen van vervuiling van de zee.

- **SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.**

We richten ons hierbij vooral op de verantwoordelijkheid van de landbouwketen om ontbossing tegen te gaan, en gezonde, productieve landbouwgronden te bevorderen, waardoor de druk op natuur en beschermde natuurgebieden kan afnemen. Deze aspecten zijn onderdeel van onderliggende doelen van 15.2 en 15.3.

Plastics

Het gebruik van plastics heeft een enorme vlucht genomen en plastics worden gebruikt in diverse toepassingen; van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed

[15] www.unpri.org/sustainability-issues/environmental-social-and-governance-issues/environmental-issues/biodiversity?adredir=1" \l "download

[16] To Bee or not to Bee: Investors Tackle the Biodiversity Crisis, MSCI 2021

[17] Deze 5-stap aanpak is ontleend aan de 'Initial Guidance for Business' van het Science-based targets for nature initiatief

en koelkasten. Het gebruik van plastics voldoet daarmee aan een grote vraag uit de samenleving en biedt veel voordelen, soms ook op gebied van duurzaamheid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van plastics in auto's waardoor het gewicht en daardoor ook het brandstofverbruik afneemt. Een ander voorbeeld is gebruik van plastics als verpakkingsmateriaal waardoor de houdbaarheid van voedingsproducten wordt verlengd wat kan bijdragen aan minder verspilling. Zo kan het gebruik van plastics een milieuwinst opleveren die groter is dan de milieukosten die gemoeid zijn bij de productie van de plastics.

Achtergrond van het thema

Er zijn ook grote zorgen rond het gebruik van plastics. Zo wordt bijna alle plastic gemaakt uit olie. Dit betekent dat nu wel 6% van de mondiale olieproductie gebruikt wordt voor de productie van plastics. Door economische ontwikkelingen zal dit percentage naar verwachting toenemen tot 20% van de mondiale olieproductie in 20507. De winning van olie leidt tot substantiële schade aan het milieu en de productie van plastic veroorzaakt CO2 uitstoot. Een ander probleem is dat slechts een klein gedeelte, ca. 10% van de geproduceerde plastics op dit moment wordt gerecycled, ongeveer 40% op stortplaatsen terecht komt, en 14% wordt verbrand. Dat betekent dat meer dan 30% uiteindelijk in het milieu eindigt en een grote vervuilingsbron is voor meren, rivieren en uiteindelijk de oceanen. Jaarlijks komt er ruim 3 miljoen ton aan plastic in de oceanen terecht. Bij ongewijzigd beleid kan dit er toe leiden dat er in 2050 meer plastic dan vis in de oceanen aanwezig is.

Doel van het thema

Om de schadelijke gevolgen van plastic te verminderen en de winstgevendheid van de onderneming op de lange termijn te waarborgen willen we dat bedrijven hun rol in de plastic transitie verstevigen. Het zetten van één of meer van onderstaande stappen is de hoofddoelstelling van dit engagementtraject.

- Beleidsvorming. ESG impact van plastic wordt als materieel erkend in de strategie van de onderneming. Scenario analyse brengt risico's van marktonwikkelingen en regelgeving in beeld.
- Implementatie en toetsing. De onderneming stelt concrete doelen met prestatie indicatoren (kpi's) om negatieve impact van plastic te reduceren. De onderneming meet de voortgang ten aanzien van de doelen, en rapporteert daarover in openbare verslaglegging.
- Samenwerking in de sector. De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen.
- Transparantie. De onderneming rapporteert naast de voortgang ten aanzien van bovengenoemde doelen en kpi's over
  - hoe regelgeving en marktontwikkelingen m.n. gericht op de plastic transitie, invloed zullen hebben op de financiële resultaten, en
  - de maatschappelijke impact van geproduceerde plastics; - resultaten van maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan, waaronder het verbeteren van energie-efficiëntie.

Het engagement thema sluit aan bij verschillende Sustainable Development Goals (SDG's), waaronder SDG 3: Goede gezondheid en welzijn, SDG 6: Schoon water en sanitair, SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen, SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie en SDG 14: Leven in het water.

Voor ons staat SDG 12 centraal in de dialoog met de ondernemingen, aangezien dit doel het meest concreet raakt aan het handelingsperspectief van ondernemingen in de plastic keten:

- **SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie**

- 12.2 Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.

- 12.3 Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.

- 12.4 Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.

- 12.5 Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

- 12.6 Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

Leefbaar Loon

Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing. Afhankelijk van het land kan dit overeenkomen met het minimumloon, maar in vele landen is er of geen wetgeving op dit terrein, of is het minimumloon onvoldoende om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. Dit geldt voor ontwikkelingslanden, maar ook dichter bij huis in landen als Hongarije, het Verenigd Koninkrijk of Polen. Juist daarom hebben bedrijven een belangrijke verantwoordelijkheid wat betreft het betalen van een leefbaar loon. Hoewel het betalen van een leefbaar loon in eerste instantie lijkt te leiden tot hogere kosten, kan het ook leiden tot lagere kosten en hogere winstgevendheid. In onderzoeken van Berenschot[18] en Chapman & Thompson[19] worden hiervoor verschillende

redenen geïdentificeerd, namelijk dat bedrijven met een leefbaar loon:

- In staat zijn werknemers langer vast te houden, met lagere opleidingskosten tot gevolg;
- In staat zijn de productiviteit van hun werknemers te vergroten;
- Een stabielere en betere relatie met toeleveranciers kunnen realiseren;
- Verminderd risico op reputatie-schade lopen en door een beter imago hun marges kunnen vergroten.

Leefbaar loon is een thema dat een sterke relatie heeft met andere thema's op het gebied van arbeids- en mensenrechten. Zo is vakbondsvrijheid een belangrijke voorwaarde om te komen tot een leefbaar loon. Wanneer een leefbaar loon wordt betaald is het financieel mogelijk om kinderen naar school te sturen. Het betalen van een leefbaar loon speelt daarom een belangrijke rol bij het voorkomen van kinderarbeid. Veel beursgenoteerde bedrijven hebben een ingewikkelde productieketen met een groot aantal aan toeleveranciers. Dit maakt het lastig om te waarborgen dat in de hele keten een leefbaar loon wordt betaald.

De engagement op dit thema voeren we uit in samenwerking met een brede groep van investeerders binnen het Platform Living Wage Financials (PLWF). Door samen te werken zijn we in staat een diepgaande analyse te maken, een brede groep van bedrijven aan te spreken en meer druk uit te oefenen wanneer dat nodig is.

Doel van thema

Leefbaar loon is een complex onderwerp, zeker in een bedrijf met honderden toeleveranciers. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een onderneming stappen kan zetten. Afhankelijk van de onderneming leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen.

- Beleidsvorming. De onderneming heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp leefbaar loon, inclusief doelstellingen.
- Implementatie en toetsing. De onderneming implementeert het beleid in de eigen bedrijfsvoering en bij de toeleveranciers en ziet actief toe op de voortgang.
- Randvoorwaarden. De onderneming zorgt dat de randvoorwaarden voor een leefbaar loon, zoals collectieve onderhandeling en vakbondsvrijheid, gewaarborgd zijn in haar eigen bedrijfsvoering en bij toeleveranciers.
- Samenwerking in de sector. De onderneming werkt samen met andere partijen, bijvoorbeeld via sectorinitiatieven aan bevordering van leefbaar loon.
- Transparantie. De onderneming is op dit thema transparant richting investeerders, consumenten en

Platform Living Wage Financials

Achmea IM neemt actief deel aan het Platform Living Wage Financials (PLWF). Dit is een groep van inmiddels 18 financiële instellingen die samen werken op het thema 'leefbaar loon'. In het 1e half jaar van 2021 zijn Storebrand uit Noorwegen en AP2 uit Zweden toegetreden tot het platform. Het platform maakt gebruik van een gezamenlijke methodologie om de prestaties van een brede groep ondernemingen te beoordelen. Ook voeren de leden gezamenlijk engagement met deze ondernemingen.

Door de toenemende bekendheid van het platform worden de leden regelmatig uitgenodigd het werk van het platform te presenteren op bijeenkomsten over mensenrechten en arbeidsomstandigheden. Zo gaven leden van het platform net als vorig jaar een presentatie op het online 'Garment Forum' van de OESO, werd een van de leden uitgenodigd te spreken op een event van de 'Global Fashion Agenda' en mocht Achmea IM het platform vertegenwoordigen bij de lancering van de 'living wage roadmap' van het Instituut voor Duurzame Handel (IDH).

De bijeenkomsten van het platform vonden ook dit eerste half jaar nog online plaats. En diverse externe deskundigen werden uitgenodigd om hun expertise met de platformleden te delen. Zo werden er meerdere bijeenkomsten georganiseerd over leefbaar loon in de suikerketen en welke stappen voedingsbedrijven en supermarktketens hierop kunnen zetten. Momenteel is het jaarlijkse leefbaar-loon onderzoek in volle gang. Dit jaar zullen de resultaten voor het eerst in een rapport namens het platform worden gepubliceerd. En in het najaar zullen de resultaten van het onderzoek ook op een bijeenkomst worden gepresenteerd.

Voor Achmea IM is 2021 het laatste jaar van actieve deelname aan het PLWF. Omdat na ruim 3 jaar ons engagement project over leefbaar loon ten einde komt, beëindigen we ook ons werk voor het platform. Wel hebben we het voornemen om als blijk van blijvende steun voor het thema leefbaar loon, aan het platform verbonden te blijven als 'supporting member'. Mede dankzij de groei van het platform kunnen we na 3 jaar actieve bijdrage met een gerust hart een stapje terug doen.

Meer informatie over het Platform is te vinden op www.livingwage.nl

[18] Berenschot, Living wage in international supply chains (2012).
[19] Chapman & Thompson ,The economic impact of local living wages, Economic Policy Institute (2006).

andere belanghebbenden en rapporteert over het beleid, de implementatie en de voortgang.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 1: Geen Armoede**

We richten ons hierbij met name op de het onderliggende doel 1.1. en bijbehorende indicator 1.1.1. die zich richten op het verminderen van armoede.

- **SDG 8: Eerlijk Werk en Economische Groei**

We richten ons hierbij met name op het onderliggende doel 8.5 dat zich richt op waardig werk en werkgelegenheid en de onderliggende indicator 8.5.1. die zich richt op het verhogen van de uurlonen.

- **SDG 10: Ongelijkheid Verminderen**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 10.1 en onderliggende indicator 10.1.1 die zich richten op inkomensgroei van lage inkomens wereldwijd.

Klimaat en Transport

De transportsector draagt ruim 25 procent bij aan de totale Europese CO_2-uitstoot. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs is gebleven dient de sector wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de broeikasgas-reductie om deze doelstellingen te behalen. Daarom is het materieel en relevant vanuit financieel en maatschappelijk perspectief om dit thema uit te voeren binnen de logistieke sector.

Achtergrond van het thema

De transportsector omvat een breed scala aan industrieën. We kiezen ervoor om ons te richten op de industriegroep 'logistiek'. De te behalen winst in termen van CO_2-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Door ons te richten op deze groep denken wij optimaal rendement te halen uit onze inspanningen. Een engagement in deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van brandstofverbruik en het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (denk aan schonere brandstoffen zoals waterstof of methanol voor lange afstanden), verbeterde voertuigtechnologie en technologische verbeteringen (zoals elektrische schepen naar het achterland), reductie van emissie-intensiteit van bestaande wagenparken, alternatieve vervoerswijzen, maar ook efficiëntiemaatregelen op voertuigonderhoud (bijvoorbeeld weerstand verlagen door een schip schoon te houden) en logistieke planning voor het laden van voertuigen en routeplanning.

> *"De transport sector is de snelst groeiende uitstoter van broeikasgassen. De groei in energiebehoefte ten aanvang van transport is de hoogste van alle eindgebruikers"*
>
> – World Health Organisation

Doel van het thema

De doelen die wij hebben opgesteld voor de ondernemingen luiden als volgt:

- Transportbedrijven verbeteren transparantie over (a) de CO_2-uitstoot, door bijvoorbeeld te rapporteren over brandstofgebruik en (b) de gehanteerde strategie om te blijven voldoen aan de striktere CO_2 (zelf)regulering;
- Transportbedrijven nemen klimaatverandering en CO_2-uitstoot in het bijzonder op in hun beleid. Wij vragen hen de urgentie en materialiteit van het reduceren van de CO_2-uitstoot te erkennen, capaciteit en expertise op bestuursniveau ten aanzien van klimaatverandering beschikbaar te maken en klimaatscenario's (waaronder gebruik van fossiele brandstoffen) te integreren bij bepaling van lange termijn financiële risico's;
- Transportbedrijven integreren brandstofefficiëntie in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen;
- Daarnaast willen wij transportbedrijven aan de hand van best practices (a) inzicht geven in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en (b) stimuleren over te schakelen op hernieuwbare energiebronnen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goal (SDG):

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

Onze focus is doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

Klimaattransitie

In het klimaatakkoord van Parijs hebben 196 landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden, waarbij het streven is de opwarming van de aarde beneden de 1,5 graad te houden. In een rapport over klimaatverandering (IPCC), wordt gesteld dat hiertoe het totaal aan mondiale CO2 -emissies tegen 2030 met 45 procent zal moeten dalen ten opzichte van 1990. Omdat fossiele brandstoffen die bij de verbranding een groot deel van de CO2-uitstoot veroorzaken vooralsnog een centrale rol in de energievoorziening spelen, zal een verstrekkende transitie van de energievoorziening nodig zijn om de uitstoot van broeikasgassen fors te reduceren (DNB, 2018). Wereldwijd spannen overheden, (maatschappelijke) organisaties en consumenten zich in om een transitie

mogelijk te maken naar een koolstofarme economie. Daarbij ligt de nadruk op investeren in meer hernieuwbare energie en het afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

Achtergrond van het thema

Tijdens de dialoog klimaattransitie gaan we in gesprek met ondernemingen over de gevolgen van de klimaattransitie in termen van risico's en kansen. Het gesprek richt zich op de strategie die bedrijven kiezen, maar ook: in welke mate zijn zij voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst? In welke mate kunnen bijvoorbeeld ondernemingen die nu sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen zich tijdig aanpassen aan een veranderende markt en regelgeving? Waar ligt het zwaartepunt van de huidige investeringen door ondernemingen en welke keuzes liggen hieraan ten grondslag? Zijn ondernemingen in staat om verschillende toekomstscenario's uit te werken, veranderingen waar te nemen en tijdig te anticiperen?

Met behulp van een scenario-analyse model is het beleggingsuniversum getoetst. De uitkomst geeft inzicht in de ondernemingen waarvan gesteld kan worden dat zij in de komende 5 jaar het verst verwijderd zijn van een breed geaccepteerd 2 °C scenario. De analyse bestrijkt 70-90 procent van de broeikasgasemissies die samenhangen met een standaardportefeuille en omvat de door de DNB beschreven transitiegevoelige sectoren zoals de fossiele energie sector. Op basis van onze observaties blijkt dat er relatief veel winst valt te behalen voor de energiesector (olie en gas) en automobielproducenten. Ondernemingen in portefeuille in deze sectoren staan momenteel voor de grootste uitdagingen in relatie tot de energietransitie doordat zij momenteel meer opereren in lijn met een 2 – 4 graden scenario dan een 1,5-2 graden scenario.

Doel van het thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaatgerelateerde risico's en kansen meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken;
- Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Autoproducenten dienen hierbij een duidelijk visie op de ontwikkeling van elektrisch rijden op te stellen;
- De olie- en gasbedrijven nemen een sturende rol aan in de transitie naar hernieuwbare energie en reageren niet slechts op de vraag;
- De onderneming geeft toegang tot de gehanteerde maatstaven en doelstellingen en telt ons in staat om potentiele risico's, het vermogen om aan financiële verplichtingen te voldoen, de algemene blootstelling aan klimaat gerelateerde kwesties en de voortgang in het beheer van of de aanpassing aan deze kwesties beter te beoordelen;
- De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen klimaatmaatregelen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix.

- **SDG 13: Klimaatactie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Energie efficiëntie

Wereldwijd heeft verbetering van energie efficiëntie de groei van het energiegebruik met circa 12 procent afgeremd. Bovendien toont scenario-analyse aan dat zelfs bij een verdubbeling van het bruto binnenlands product in 2040 toch een lagere wereldwijde uitstoot van broeikasgassen mogelijk is dan vandaag. Enkel door energie efficiëntie kan meer dan 40 procent van de volgens de Parijse doelstellingen benodigde vermindering van CO_2-uitstoot worden bereikt. Energie efficiëntie is zodoende het sleutelwoord in het mogelijk maken van verdere economische groei, zonder evenredige groei in uitstoot. Energie efficiëntie is onmisbaar geworden voor het bereiken van de wereldwijde klimaatdoelen.

Achtergrond van het thema

De beperking van klimaatverandering tot maximaal 2 °C, met een streefwaarde van 1,5 °C, hangt in belangrijke mate af van verbeterde energie-efficiëntie. Sinds het jaar 2000 werd de toenemende vraag naar energie voor een derde gecompenseerd door verbeterde efficiëntie. Het *Internationaal Energie Agentschap* (IEA) stelt vast dat de industrie potentieel twee keer zoveel waarde kan creëren uit energie in 2040 dan nu het geval is. Met verbeterde energie efficiëntie gaan belangrijke economische, ecologische en sociale voordelen gepaard. Het leidt tot een afname van broeikasgasemissies, maar energiebesparingen zijn, sec bekeken, per definitie kostenbesparend; een investering in energiebesparingsmaatregelen betaalt zich gemiddeld met een factor drie terug. Overige voordelen zijn minder luchtvervuiling, verhoogde koopkracht van huishoudens door lagere energiekosten, verbeterde energiezekerheid door verminderde invoer en uitgebreide toegang tot moderne energiediensten (IEA, 2018).

Wij zijn kritisch naar alle sectoren die voor de grootste uitstoot van broeikasgassen zorgen, waaronder de staal, cement en chemiesector. Vanwege beperkte beleggingen in de cementsector, richt dit engagement traject zich op bedrijven in de chemie- en de staalindustrie. We onderzochten in welke mate ondernemingen in de beleggingsportefeuilles voorbereid zijn op markt- en beleidsontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering en energie efficiëntie. Ook onderzochten we de materialiteit van energie efficiëntie voor ondernemingen in de chemie en de staalindustrie.

Doel van thema

We hebben verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen formuleren een lange termijn klimaatstrategie. Daarbij dienen ze rekening te houden met strategische en financiële risico's en kansen als gevolg van klimaatverandering, zoals veranderingen in beleid en markt en technologische ontwikkelingen zoals een mogelijke invoering of verhoging van een CO_2-prijs. Deze komen mogelijk naar voren door een grondige risico-analyse en het uitvoeren van scenario-analyses.
- De onderneming committeert zich aan meetbare doelen rondom klimaat, energie-efficiëntie en de samenstelling van de brandstofmix. Wij roepen ondernemingen op om zich te verbinden aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen of '*Science Based Targets*'.
- Binnen de operatie is er focus op energie-efficiëntie en worden er relevante energie-efficiëntiemaatregelen geïmplementeerd. De onderneming optimaliseert het proces onder andere door gebruik te maken van slimme meters en hergebruik van grondstoffen, energie, afval en warmte. Ook wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van hernieuwbare energie en wordt samengewerkt met organisaties binnen en buiten de sector.
- De onderneming is transparant over de voortgang en resultaten van haar klimaat en energie efficiëntie maatregelen.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie efficiëntie.

- **SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 9.4 dat zich onder andere richt op het verduurzamen van industrieën.

Afbouw blootstelling Steenkool

Elektriciteit uit steenkool is verreweg de meest CO_2-intensieve vorm van energie-opwekking. De verbranding van steenkool in energiecentrales wis verantwoordelijk voor meer dan 40% van de wereldwijde CO_2-uitstoot en draagt daarmee sterk bij aan klimaatverandering (IEA 2018). Het is daarom van belang dat mijnbouwbedrijven die steenkool winnen en elektriciteitsbedrijven die hier energie uit opwekken overstappen op duurzamere alternatieven. Wij gaan in gesprek met deze ondernemingen om dit proces waar mogelijk te versnellen.

Achtergrond van het thema

Dit engagement traject richt zich specifiek op de groep van mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven die (deels) afhankelijk zijn van de winning van of de opwekking van elektriciteit uit steenkool.

Door in gesprek te gaan met deze ondernemingen willen wij de transitie naar een koolstofarm energiesysteem bespoedigen en bijdragen aan het Parijse Klimaatakkoord. Van energiebedrijven die gebruik maken van steenkool in de brandstofmix wordt concreet gevraagd dat zij zich richten op minder CO_2-intensieve en bij voorkeur hernieuwbare vormen van energieopwekking. Van mijnbouwondernemingen betrokken bij de winning van steenkool wordt concreet gevraagd om een duidelijk pad te kiezen waarlangs de afhankelijkheid van steenkool wordt afgebouwd en in wordt gezet op duurzamere alternatieven.

Doel van het thema

We hebben in dit engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de geselecteerde mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven:

- De onderneming heeft een doelstelling op het afbouwen van de steenkoolcapaciteit
- De onderneming heeft een emissiereductiedoelstelling (bij voorkeur binnen de grenzen van 2 graden gemiddelde wereldwijde temperatuurstijging)
- De onderneming ligt op koers voor het behalen van bovenstaande doelstellingen
- Elektriciteitsbedrijven investeren in hernieuwbare energie
- Mijnbouwbedrijven investeren in het vinden en ontginnen van grondstoffen die een alternatief kunnen zijn voor steenkoolwinning

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de mondiale energiemix.

- **SDG 13: Klimaatactie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Lijst van ondernemingen; Normatieve Dialogen

In een aantal gevallen worden er meerdere dialogen gehouden met een bedrijf binnen hetzelfde thema. Dit betreffen dan verschillende casussen, vaak in verschillende landen.

	Onderneming	Dialoog geïnitieerd	Normschending
1	Accenture Plc	15-7-2021	Arbeidsnormen
2	Actividades de Construccion y Servicios SA	15-1-2021	Mensenrechten
	Actividades de Construccion y Servicios SA	15-1-2021	Milieu
3	Alibaba Group Holding Ltd.	15-7-2021	Corruptie
4	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Corruptie
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Mensenrechten
5	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2019	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2021	Arbeidsnormen
6	AmerisourceBergen Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
7	Anglo American plc	15-7-2018	Mensenrechten
8	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
9	BASF SE	15-10-2021	Milieu
10	BHP Group PLC	15-4-2018	Milieu
	BHP Group PLC	15-1-2021	Milieu
	BHP Group PLC	15-1-2021	Milieu
11	BP Plc	21-3-2019	Mensenrechten
12	Bunge Limited	15-10-2019	Milieu
13	Capital One Financial Corporation	15-1-2021	Mensenrechten
14	Cardinal Health, Inc.	15-1-2020	Mensenrechten
15	CBS Corporation	15-7-2019	Arbeidsnormen
16	Chevron Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
17	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2019	Arbeidsnormen
18	Commonwealth Bank of Australia	15-10-2018	Corruptie
19	Companhia de Saneamento do Parana	20-12-2021	Milieu
20	Daimler AG	15-4-2017	Milieu
21	Danske Bank A/S	15-10-2018	Corruptie
22	Daqo New Energy Corp.	15-7-2021	Arbeidsnormen
23	Deutsche Bank AG	15-7-2021	Corruptie
	Deutsche Bank AG	15-7-2021	Corruptie
24	Deutsche Bank AG /New York Branch/	15-7-2021	Corruptie
25	Deutsche Telekom AG	15-7-2020	Arbeidsnormen

	Onderneming	Dialoog geïnitieerd	Normschending
26	Ecopetrol SA	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Ecopetrol SA	15-7-2021	Milieu
27	Enagas SA	15-1-2019	Mensenrechten
28	ENGIE SA	15-1-2017	Mensenrechten
	ENGIE SA	15-1-2017	Milieu
29	Eni S.p.A.	15-3-2019	Arbeidsnormen
	Eni S.p.A.	15-3-2019	Milieu
30	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
31	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
32	Facebook, Inc.	28-3-2019	Mensenrechten
	Facebook, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Facebook, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
33	First Pacific Co. Ltd.	15-7-2018	Arbeidsnormen
34	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
35	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
36	Glencore plc	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Glencore plc	15-7-2020	Corruptie
	Glencore plc	15-7-2020	Mensenrechten
	Glencore plc	15-7-2020	Milieu
37	Halliburton Co.	15-1-2020	Milieu
38	Iberdrola SA	15-4-2021	Mensenrechten
	Iberdrola SA	15-4-2021	Milieu
39	Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie

	Onderneming	Dialoog geïnitieerd	Normschending
40	Kansai Electric Power Company, Incorporated	15-10-2021	Corruptie
41	Korea Electric Power Corp.	15-7-2021	Mensenrechten
	Korea Electric Power Corp.	15-7-2021	Milieu
42	Korian SA	15-10-2020	Mensenrechten
43	LafargeHolcim Ltd.	15-1-2021	Arbeidsnormen
44	Lens Technology Co., Ltd.	15-7-2021	Arbeidsnormen
45	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	16-10-2021	Corruptie
46	Lonza Group AG	15-7-2021	Milieu
47	McDonald's Corp.	15-10-2020	Arbeidsnormen
48	McKesson Corp.	15-1-2020	Mensenrechten
49	Mitsubishi Corporation	15-10-2018	Mensenrechten
50	Mitsubishi Electric Corp.	15-4-2020	Arbeidsnormen
51	Mitsui & Co.,Ltd	15-1-2020	Mensenrechten
	Mitsui & Co.,Ltd	15-1-2020	Milieu
52	NIKE, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
53	Nordea Bank AB	15-7-2018	Corruptie
54	Petróleo Brasileiro (Petrobras)	15-10-2021	Milieu
55	Petroleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
56	Petróleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
57	Petroperu SA	15-7-2018	Milieu
58	PT Pertamina (Persero)	15-1-2020	Milieu
59	QUALCOMM Incorporated	15-4-2021	Corruptie
60	Renault SA	15-7-2019	Milieu
61	Rio Tinto plc	15-10-2020	Milieu
	Rio Tinto plc	15-10-2021	Mensenrechten
62	Rio Tinto	15-10-2021	Mensenrechten
63	SAP SE	15-10-2021	Corruptie
64	Snam S.p.A.	15-1-2019	Mensenrechten
65	Sumitomo Corporation	15-4-2017	Arbeidsnormen
66	Swedbank AB	15-10-2021	Corruptie
67	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	17-10-2021	Corruptie
68	The Coca-Cola Co.	15-4-2020	Arbeidsnormen
69	Total SA	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Total SA	15-7-2020	Milieu
70	Tyson Foods, Inc.	15-10-2020	Arbeidsnormen

	Onderneming	Dialoog geïnitieerd	Normschending
71	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Mensenrechten
72	UBS AG	15-10-2021	Mensenrechten
73	UBS Group AG	15-10-2021	Mensenrechten
74	Verizon Communications, Inc.	15-7-2020	Arbeidsnormen
75	Vestas Wind Systems A/S	4-12-2019	Arbeidsnormen
	Vestas Wind Systems A/S	15-7-2021	Mensenrechten
76	Volkswagen AG	15-7-2019	Milieu
77	Wal-Mart Stores, Inc.	15-10-2019	Arbeidsnormen
	Wal-Mart Stores, Inc.	15-10-2019	Arbeidsnormen
78	Westpac Banking Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
79	Weyerhaeuser Co.	15-3-2019	Mensenrechten
80	Wilmar International Limited	15-1-2020	Milieu

Lijst van ondernemingen; Thematische Dialogen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	AbbVie, Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
2	Alimentation Couche-Tard Inc. Class B	Niet-duurzame consumptiegoederen	Canada	Biodiversiteit in de landbouwketen
3	Anglo American Platinum Ltd.	Materialen (NL)	Zuid-Afrika	Afbouw blootstelling steenkolen
4	Bayer AG	Gezondheidszorg	Duitsland	Goede en Beschikbare Medicijnen
5	BHP Group PLC	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Afbouw blootstelling steenkolen
6	Biogen Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
7	BMW	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Dialoog Klimaattransitie
8	Carnival plc	Duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Human Capital
9	Carrefour SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
10	Costco Wholesale Corporation	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
11	Covestro AG	Basismaterialen	Duitsland	Industriële Energie-efficiëntie
12	Deutsche Post AG	Industrie	Duitsland	Klimaat en transport
13	DTE Energy Company	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen
14	Endesa S.A.	Nutsbedrijven	Spanje	Afbouw blootstelling steenkolen
15	Enel SpA	Nutsbedrijven	Italië	Afbouw blootstelling steenkolen
16	Exxon Mobil Corp.	Energie	Verenigde Staten	Dialoog Klimaattransitie
17	Fortescue Metals Group Ltd	Basismaterialen	Australië	Industriële Energie-efficiëntie
18	General Mills, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
19	Gilead Sciences, Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
20	Home Depot, Inc.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
21	Jardine Matheson Holdings Limited	Industrie	Hong Kong	Afbouw blootstelling steenkolen
22	Johnson & Johnson	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
23	Kellogg Company	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
24	Kirkland Lake Gold Ltd	Basismaterialen	Canada	Klimaatadaptatie en water
25	Kroger Co.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
26	LyondellBasell Industries NV	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
27	McDonald's Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
28	Mondi plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Plastics

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
29	Nestle S.A.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Zwitserland	Access to Nutrition
30	Newcrest Mining Limited	Basismaterialen	Australië	Klimaatadaptatie en water
31	Novartis AG	Gezondheidszorg	Zwitserland	Goede en Beschikbare Medicijnen
32	Nucor Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
33	OMV AG	Energie	Oostenrijk	Dialoog Klimaattransitie
34	PPG Industries, Inc.	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
35	Qorvo, Inc.	Informatietechnologie	Verenigde Staten	Klimaatadaptatie en water
36	Renault SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Dialoog Klimaattransitie
37	Rio Tinto plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Klimaatadaptatie en water
38	Roche Holding AG	Gezondheidszorg	Zwitserland	Goede en Beschikbare Medicijnen
39	Royal Ahold Delhaize N.V.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Leefbaar Loon
40	Royal Caribbean Cruises Ltd.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
41	RWE AG	Nutsbedrijven	Duitsland	Afbouw blootstelling steenkolen
42	Sika AG	Basismaterialen	Zwitserland	Industriële Energie-efficiëntie
43	Sodexo SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Human Capital
44	South32 Ltd.	Basismaterialen	Australië	Afbouw blootstelling steenkolen
45	Southern Company	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen
46	Starbucks Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
47	Subaru Corp	Duurzame consumptiegoederen	Japan	Dialoog Klimaattransitie
48	Tesco PLC	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Leefbaar Loon
49	TJX Companies Inc	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
50	Tyson Foods, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Biodiversiteit in de landbouwketen
51	Unilever NV	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Access to Nutrition
52	United Parcel Service, Inc. Class B	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
53	V.F. Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
54	WEC Energy Group Inc	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen

Disclaimer
Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd oor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontlenen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren.

U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.